POMPONII MELAE DE SITV ORBIS LIBRI TRES.

*

Cum ANNOTATIONIBVS *Petri Ioannis Oliuarij Valentini, Christianiss. Reginæ Francorum in literis alumni, uiri in Geographia eruditissimi.*

Index præterea locupletissimus in fine operis adiectus.

Lugduni, apud Antonium Vincentium, 1551.

à b strimone in graeciam septem sunt sinus. primus strimonicus. singiticus. micibernicus, uel toroneus; thermaicus; pagasiticus, maliacus, opuntius,

tum in Guilielmo Budæo, nouo patrono meo. Postremò in te, quem ex uno, aut ad summum altero colloquio ita suspicio propter summam integritatem, ita ueneror propter exactam prudentiam ac eruditionem, ut nihil apud me sit uel maioris momenti. Quare si has annotationes, tametsi merito tuo minimè respondentes, ea humanitate legeris, qua me in aula excepisti, incitabis Oliuarium tuum ad maiora, quibus nomen tuum alioqui iam celebre uel perpetuò illustretur: interea tibi omnia mea commendatißima eße cupio. Vale Lutetiæ. v. Idus Iulij. M. D. XXXVI.

IN VITAM POM. MELAE.

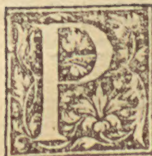
ON *fuit animus quicquam in uita* Pomponij *attingere, quando ab alijs diligenter tradita est. tantùm illud inter legendum* Pictauij *admonueram, esse nonnullos, qui putarent fuisse* Melam Tariffensem. *oppidũ est* Tariffa *in* Hispania Betica *iuxta fretum* Gaditanũ, *olim* Belon: *in ea parte regni* Granatæ, *quæ est* Turdulorum: *contendunt hoc* Tariffenses *ex uetustißimis monumentis.* Quin *etiam defendunt esse* Tariffæ *aliquot genere* Melanos. *factum hoc aiunt ob uicinitatem* Belonis *&* Mellariæ, *ut hinc migrauerint in* Belonem Mellarij. *libuit hæc admonere in gratiã uetustatis.*

POMPO

PETRVS IOANNES OLIVARIVS, VALENTINVS,

ornatissimo ac eruditissimo uiro, Guilielmo Maino, filiorum Christianissimi regis Francorum præceptori, nouo patrono suo

S. P. D.

OSTEAQVAM *ex aula in hanc academiam me recepi, Maine eruditissime, liberatus illis fluctibus negotiorum, quibus cùm isthic essem, non alio solatio leuabar, quàm tua honestiss. ac doctiss. consuetudine, nactus aliquantulum otij, cœpi mecum cogitare, quibus officijs fundamenta suscepti à te patrocinij mei iacere possem: & cùm iam beneficia tua sustinere minime ualerem, diu profectò sum reluctatus, non esse ingenui animi existimans, tantam humanitatem ita à me negligi, ut nullum unquam darem signum uel tantillæ recordationis*. Itaque cùm *hæc animo meo uersarem, commodùm succurrerunt annotationes in* Melam, *quas superioribus diebus dictaui auditoribus meis: has licet exiguas, & nullius ponderis, si ad te mitterem, fore putabam* τὸ σημεῖον *meæ erga te uoluntatis, & quæ planè magnam significationem haberent mei in te animi*. Quod *equidem pollicitus fueram in aula, cùm tu sponte perpetuam susciperes propugnationem pro omnibus rebus meis*. Erat *hoc nomen apud me celebre: primùm in* Guilielmo Vuaramo *archiepiscopo Cantuariensi:*

nouè dicere pro describere dixit.

Materia) oratorium est.

Ope) modestiam indicat.

Orantis) nimirum talis uoluit haberi in prooemio.

Forma) an uidelicet sphærica, rotunda, aut alterius figuræ.

Intra) ad sinus refertur.

Additis quæ) πρὸς τὴν χωρογραφίαν spectat.

MVNDI IN IIII. PARTES DIVISIO. CAP. I.

MNE *igitur hoc, quicquid id est, cui mundi cœlique nomen indidimus, unum est, & uno ambitu se cunctaq́; amplectitur. Partibus differt. Vnde sol oritur, oriens nuncupatur aut ortus: quò demergitur, occidens uel occasus: quà decurrit, meridies: ab aduersa parte, septentrio. Huius medio terra sublimis cingitur undique mari, eademq́; in duo latera, quæ hemisphæria nominantur, ab oriente diuisa ad occasum, zonis quinque distinguitur. Mediam æstus infestat, frigus ultimas. Reliquæ habitabiles, paria agunt anni tempora, uerùm non pariter. Antichthones alteram, nos alteram incolimus. Illius situ ob ardorem intercedentis plagæ incognito, huius dicendus est. Hæc ergo ab ortu porrecta ad occasum: & quia sic iacet, aliquanto quàm ubi latißima est, longior, ambitur omnis oceano, quatuórque ex eo maria recipit, unum ab septentrione, à meridie duo, quartum ab occasu. Suis locis illa referentur. Hoc primùm angustum, nec amplius decem milibus paßuum patens, terras aperit, atque intrat. Tum longe latéque diffusum, abigit uastè cedentia*

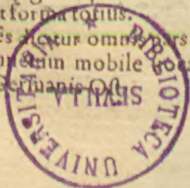
cedentia littora, iisdemque ex diuerso prope coëuntibus, adeò in arctum agitur, ut minus mille passibus pateat. Inde se rursus, sed modicè admodum laxat: rursúsque etiam, quàm fuit, arctius exit in spatium. Quo cum est acceptum, ingens iterum & magnum, & paludi (cæterum exiguo ore) coniungitur. Id omne quâ uenit, quáque dispergitur, uno uocabulo nostrum mare dicitur. Angustias, introitumq; uenientis, nos fretum, Græci πορθμὸν appellant. Quâ diffunditur, alia alijs locis cognomina accepit. Vbi primum se coarctat, Hellespontus uocatur: Propontis ubi expãdit: ubi iterũ pressit, Thracius Bosphorus: ubi iterũ effundit, pontus Euxinus: quâ paludi cõmittitur, Cimmerius Bosphorus: palus ipsa Mæotis. Hoc mari & duobus inclytis amnibus, Tanai & Nilo, in tres partes uniuersum diuiditur. Tanaïs à septẽtrione ad meridiẽ uergẽs, in mediã ferè Mæotida defluit: & ex diuerso Nilus in pelagus. Quod terrarũ iacet à freto ad ea flumina, ab altero latere Africã uocamus: ab altero, Europen: ad Nilum, Africam: ad Tanaim, Europen. Vltra quicquid est, Asia est.

ANNOTAT. IN CAP. I.

MVndum in primis quatuor distinguit partibus. Deinde terram quinq; regionibus, quas Zonas appellat. Mare uerò in quinque distribuit maria, Oceanum, Mediterraneũ, Caspium, Persicum, & Arabicum. Indicat postea tria freta, & duos ingẽtes amnes, quib⁹ terra ipsa in tres diuisa est partes.

Vno ambitu se) igitur sphæricum est: refertur ad ea uerba proœmij, quæ sit forma totius.

Oriens) Oriẽs dicitur omnis pars terræ, in quâ sol oritur, hinc est, quod punctum mobile uocatur. Græcis est ἀνατολή, Italis Leuante, Germanis Ost.

Occidens) occidens eſt, ubicunque Sol occidit: punctum etiã mobile, Græcis eſt δύσις, Italis Ponente, Germanis Vueſt.

Meridies) duo ſunt puncta fictitia Meridies & Septentrio, ſed immobilia. Meridies Græcis eſt μεσημβρία, Italis Mezo Giorno, Germanis Zud.

Septentrio) Græcis eſt βορέας, Italis Tramontanà, Germanis, Norden.

Hemiſphæria) ſemiſphæria.

Mediam æſtus) quia diu Sol decurrit per eam.

Non pariter) quia quando nobis eſt hyems, habitantibus alterum hemiſphæriũ eſt æſtas: & quando nobis æſtas, illis hyẽs.

Antichthones) aduerſus terram habitantes antipodes, χθών, terra eſt, & ἀντί, aduerſus, contra. nec eſt dubium, quin ſint antichthones poſt apertas nauigationes.

Illius ſitu ob ardorem) Seculo Pomponij nemo auſus fuit mediterranea Africæ peragrare: exiſtimabant enim hanc plagam adeo feruere æſtibus, ut non poſſet habitari. Mela ſui ſeculi ſententiam refert, dicẽs, ſunt multi qui ibi agant, fateor. Sed ſeculo Melæ nemo fuit, qui hoc fateretur. Hallucinati ſunt, dices, quotquot fuere illo tempore. quaſi uerò ignoratio eſſet hallucinatio. fateor planè eos ignoraſſe hemiſphærium antichthonum. ſed nec propterea hallucinatos fuiſſe. Quid igitur errauit Mela, ſi cum ſuo ſeculo ignorauerit alterum hemiſphærium & nauigationem per zonam torridam?

Ambitur omnis Oceano) Homero & Ariſtoteli terra inſula eſt.

Vnum à ſeptentrione) nihil fabuloſius, & in quo magis hallucinata ſit antiquitas. argumentum erroris fuit, quòd à mari Caſpio uſque ad Oceanum Septentrionalem paruum terræ tractum ueteres faciebant, hinc exiſtimabant mare Caſpium ex Oceano defluere.

A' meridie duo) Perſicum, & Arabicum intelligit.

Quartum ab occaſu) Mediterraneum, ſiue noſtrum.

Hoc primum) Mediterraneum.

Fretum dictum à feruẽdo, autore Varrone. uulgus hunc ſermone uocat corrente. inde omnia freta nauigãtibus sũt [illegible].

πορθμὸν, id est, traiectum, de græco uerbo πορθμεύω, quod est traijcio. Primum fretum dicitur Gaditanum, uulgò Gibraltar, corrupto uocabulo. nam anteà Gibel lingua Arabica dicebatur, quæ dictio sonat montem.

Hellespontus) nunc El far dè Gallipoli.

Thracius Bosphorus) nunc El far de Constantinopoli. far significat strictum seu angustiam maris.

In tres partes) Varro in duas, Asiam, & Europam. Veteres apud Herodotum in quatuor, Asiam, Africam, Europā, & Aegyptum: recentiores in tres tantùm, nam Aegyptum Asiæ partem faciunt.

SVMMA ASIAE DESCRIPTIO. CAP. I.

TRIBVS hanc è partibus tāgit Oceanus ita nominibus & locis differens. Eous ab oriente, à meridie Indicus, à septentrione Scythicus. Ipsa ingenti ac perpetua fronte uersa ad oriente, tantum ibi se in latitudinē effundit, quantū Europa & Africa, & quod inter ambas pelagus immissū est. Inde cùm aliquatenus solida processit, ex illo Oceano quē Indicū diximus, Arabicum mare & Persicum, ex Scythico Caspium recipit: & ideo quâ recipit angustior. Rursus expanditur, & fit tam lata quàm fuerat. deinde cùm iā in suū finem, aliarumq; terrarum confinia deuenit, media nostris æquoribus excipitur: reliqua altero cornu pergit ad Nilū, altero ad Tanaim. Ora eius cum alueo Nili amnis ripis descendit in pelagus, & diu, sicut illud incedit, ita sua littora porrigit. Deinde fit uenienti obuiam, & primùm se ingenti ambitu incuruat, pòst se ingenti fronte ad Hellesponticū fretum extendit: ab eo iterum obliquat ad Bosphorum:

iterumq; ad Ponticum latus curua, aditũ Mœotidos transuerso margine attingit. Inde eam gremio ad Tanaim usque complexa, fit ripa, qua Tanais est. In ea primos hominum accepimus ab oriente, Indos, Seres, & Scythas. Seres media fermè Eoæ partis incolũt Indi & Scythæ ultima ambo latè patẽtes, neq; in hoc tãtùm pelagus effusi. Spectãt enim etiam meridiem Indi, oramq; Indici maris (nisi ubi æstus inhabitabilem efficiunt) diu continuis gentibus occupant. Spectant & Septentrionem Scythæ, ac littus Scythicum (nisi unde frigoribus arcentur) usque ad Caspium sinum possident. Inde proxima est Arianæ, deinde Aria, & Gedrosis, & Persis ad sinum Persicum. Hunc populi Persarum ambiunt, illum alterum Arabes. Ab ijs, quod in Africam restat, Aethiopum est: illic Caspiani Scythis proximi, sinum Caspium cingunt. Vltrà Amazones, ultráque eas Hyperborei esse memorantur. Interiora terrarum multæ uariæq; gentes habitant, Candari, & Paricani, Bactri, & Susiani, Pharmacotrophi, Bomarei, Coamani, Rophanes, Dahæ. Super Scythas, Scytharumq; deserta, ac super Caspium sinum, Comari, Massagetæ, Cadusij, Hyrcani, Hiberi. Super Amazonas & Hyperboreos Cimmerij, Scythæ, Eniochæ, Georgi, Moschi, Corsitæ, Phoristæ, Riphaces: atq; ubi in nostra maria tractus excedit, Mardi, Antibarani: & notiora iam nomina, Medi, Armenij, Comageni, Murrani, Vegeti, Cappadoces, Gallogræci, Lycaones, Phryges, Pisidæ, Isauri, Lydi, Syrocilices. Rursus ex ijs, quæ meridiem spectant, eædem gentes interiora littora tenent usq; ad sinum Persicum. Super

hunc

hunc sunt Parthi, & Aßyrij; super illum alterum Babylonij. Et super Aethiopas Aegypti. Ripis Nili amnis & mari proxima, ijdem Aegyptij poßident. Deinde Arabia angusta fronte sequentia littora attingit. Ab ea usque ad flexum illum, quem suprà retulimus, Syria: & in ipso flexu, Cilicia: extrà autem, Lycia, & Pamphylia, Caria; Ionia, Aeolis, Troas usque ad Hellespontum. Ab eo Bithyni sunt ad Thracium Bosphorum. Circa Pontum aliquot populi, alio alióque fine, omnes uno nomine Pontici dicuntur. Ad lacum, Mæotici: ad Tanain, Sauromatæ.

ANNOTATIONES
IN CAP. II.

PErpetua fronte) non interrupta, sed integra uersus Orientem & Septentrionem.

Tantum ibi se in latitudinem) hæc referũtur ad secula Melæ, quibus nondum tota Africa innotuerat.

Cùm aliquatenus solida) ex ignoratione illarum regionum hæc dixit Mela: non erant hæc littora maris Indici plenè cognita Pomponij tempore. constat enim ex recentioribus nauigationibus, non posse solidam esse ad Meridiem ob sinum Arabicum, Persicum, sinum Caticolpicum, Gangeticum, & Magnum.

Ex Scythico Caspium) diximus ignorasse antiquitatem, distantiam à Hircano mari usque ad Oceanum septentrionalem, & propterea incidisse in illum errorem.

Rursus expanditur) in littore maris Rubri uersus Aegyptum.

In suum finem) hoc est, ad Caput bonæ spei, nunc Cabo de bona speranca, uersus Meridiem, & Tanaim uersus Septentrionem.

Media) hoc est, mediam circumluit nostrum mare siue

medi

mediterraneum.

Deinde fit uenienti obuiam) ad flexum Syriacum.

Ingenti ambitu) à Pelusio ostio, & oppido nunc Damiata, usque ad Cariam regionem Asiæ minoris.

Obliquat) utcunque flectitur in Propontide.

Iterum curua) ad Pontum Euxinum.

Aditum) Cimmerium Bosphorum ostendit.

Transuerso margine) hoc est, angulum faciente.

Indos) ab Oriente, & Meridie retinent nomen. Diuisa est India in Superiorem & Inferiorem: Inferior in Indiam extra Gangem, & Indiam intra Gangem. Superioris sunt regna præcipua Cathai, Mulpha, Cyamba, Chairan, Thebet, Bocat, & regnum Mursuli, Moabor, Moabat, & regnum Var, nunc Synarum, Lusitani uocant Chinarum. India extra Gangem habet Lamay regnum, & propè Malaqua. India intra Gangem Narsingam regnum potentissimum & propè caput Curiæ Callicut regnum, & ciuitatem, ubi & Cananor Tornapatain, Pandaram, Bisnagar, Bartacala.

Seres) orietalis regio Sereca, & magis mediterranea, quàm Scythica, & India superior inter Scythas & Indos sita, huius regionis sunt, prouinciæ Camul & Chichitalis.

Scythas) quoquot sunt à parte illa orientali quæ prouincia Tangut uocatur usque ad Rha fluuium, omnes uno nomine Scythæ dicuntur, & tota regio nostro seculo Tartaria: principio ab oriente sunt Scythæ: extra Imaum montem Ramentum Tauri sunt quidem Tartari, apud quos est Tangut, Cathaia & Halor, subiecta omnia Magno Cham regi Tartarorum: in Scythia intra Imaum sunt alij Tartari usque ad Rha, ut diximus: postea usque ad Tanaim sunt Sarmatici Asiatici.

Persis) retinet nomen, cuius dominus est Sophus.

Quod in Africam) intellige Meridiem uersus, nam Septentrionem uersus Aegyptus est.

Hyperborei) Scythæ sunt & Tartari: sunt tamen qui dicant eos Europeos esse.

Parthi) Parthi & Assyrij sub ditione Sophi regis.

Caria) ab ea usque ad Bithyniam regio Asia minor dicitur, nunc

nunc Anatolia & Turgina.

Sauromatæ) Sarmatæ Asiatici, inter quos sunt Magni Bulgari.

Tanaim) nunc Tana dicitur.

Nunc uastè retracta) ad sinum Aegæum, Adriaticum, & ad Tuscum refertur.

Prominens) in Pelopõneso, & in promontorio Calabriæ.

Præcipuè media) uersus Pyreneos ad fontem Rabiam.

Vbi semel) apud fontem Rabiam.

Iterum) in Germaniam. Pomponius reliquit sinũ Danorũ.

Abducitur) dictio familiaris Melæ, retrahitur.

Directo limite) directo margine & litore, id est, perpetua est, nisi in fine Pyreneorum, & in Germania. nam tres sinus facit.

Aegæum) dictum autore Varrone ab hinnulis, quod in eo mari scopuli à similitudine caprarum, αἶγες uocentur.

Sequenti in ore) os appellat, & non sinum Corinthiacum: quanquam reuera sinus est. Mare Aegæum protenditur ab Hellesponto usque ad sinum Megaricum in Peloponeso: à sinu uerò Megarico usque ad os sinus Adriatici Ionium. Mare Aegæum nunc dicitur Archipelago: nam complectitur Syriacum, quod nunc est El mar de Suria. Mare Adriaticũ ab Adria oppido dictum iam non extat. erat enim propè Venetias, nũc hoc mare dicitur la Canal de Venecia.

Scythia) duplicem indicat Scythiam, sicut duplicem Sarmatiam, Scythiam Asiaticam, quæ pars est Tartariæ, & Europeam, quæ Hunnos, Moschobitas, Lituanos comprehendit.

Hinc) hoc est, à medio latere Ponti usque ad Aegæi partem est Thracia, cuius Metropolis est Constantinopolis, ubi Mediterranei sunt Bulgarij & Valachi.

Tum Græcia prominet) Pelopõnesum intelligit, nunc est la Morea.

Illyris) nunc Sclauonia.

In Thusco intimo Gallia sita est, si nomine Galliæ comprehenderis Cisalpinam & Transalpinam.

Diuersis frontibus) primum Sacro promõtorio, quod nũc dicitur

dicitur Cabo de San Vincente. Deinde Nerio, quod est nunc finis terræ in Compostella. Tum Gobeo in Britannia minore, nunc est Sanctus Matthæus. Postea Dacico, ubi sunt liberæ ciuitates: quarum præcipua est Lubecū: dictæ nunc ciuitates Ostrelingorum.

A' nostris littoribus) id est, à littoribus maris mediterranei.

Ad Sarmatas) nunc Polonos, id est, usque ad Visulam amnem, distinguentem Sarmatiam à Germania.

SVMMA EVROPAE DESCRIPTIO. CAP. III.

VROPA terminos habet, ab oriente Tanaim, & Mæotida, & Pontum: à meridie, reliqua nostri maris: ab occidente Atlanticum: à septentrione Britannicum Oceanum. Ora eius, forma litorum. à Tanai ad Hellespontum, quâ ripa est dicti amnis, quâ flexum paludis ad Bosphorum redigit, quâ Ponto, Propontidi, & Hellesponto latere adiacet, contrarijs littoribus Asiæ non opposita modò, uerumetiam similis est. Inde ad fretum nunc uastè retracta, nunc prominens, tres maximos sinus efficit, totidémque in altum se magnis frontibus euehit. Extra fretum ad occidentem inæqualis admodum, præcipuè media, quâ procurrit ad septentrionem, nisi ubi semel iterumque grandi recessu abducitur, penè ut directo limite extenta est. Mare quod primo sinu accipit, Aegæum dicitur: quod sequenti, in ore, Ionium: Adriaticū interius: quod ultimo, nos Thuscum, Graij Tyrrhenum perhibent. Gētium prima est Scythia, alia quàm dicta est: à Tanai media ferme Pontici lateris, hinc in Aegeum continens, Thracia, Macce-

doniæ

doniæ adiungitur. Tum Græcia prominet, Aegæumque ab Ionio mari dirimit. Adriatici latus Illyris occupat. Inter ipsum Adriaticum & Thuſcum Italia procurrit. In Thuſco intimo Gallia eſt, ultrà Hiſpania eſt. Hæc in occidentem denique etiam ad ſeptentrionem diuerſis frontibus uergit. Deinde rurſus Gallia eſt longè, & à noſtris littoribus huc uſque promiſſa. Ab ea Germani ad Sarmatas porriguntur, illi ad Aſiam. Hæc de Europa.

Tertij Capitis annotationes require pagina 13. uerſu 4. in dictione Tanaim.

SVMMA AFRICAE DESCRIPTIO. CAP. IIII.

FRICA ab orientis parte Nilo terminatur, pelago à cæteris: breuior eſt quidem, quàm Europa, quia nec uſquam Aſiæ; & nō totius huius littoribus obtenditur. Longior tamē ipſa, quàm latior, & quà ad fluuiū attingit, latiſſima. Vtq; inde procedit, ita media præcipuè in iuga exurgens, pergit incurua ad occaſū, faſtigatq; ſe molliter: & ideo ex ſpatio paulatim adductior. Vbi finitur, ibi maximè anguſta eſt. Quātū incolitur, eximiè fertilis. Verū quòd pleraq; eius inculta, & aut arenis ſterilibus obducta, aut ob ſitim cœli terrarūq; deſerta ſunt, aut infeſtātur multo ac malefico genere animalium, uaſta eſt magis, quàm frequens. Mare quo cingitur à ſeptentrione, Libycum, à meridie, Aethiopicum, ab occidente, Atlanticum dicimus. Ab ea parte, quæ Libyco adiacet, proxima Nilo prouincia, quam Cyrenas uocant. Deinde, cui totius regionis uocabulo co-

gnomen

gnomen inditum est, Africa. Cætera Numidæ & Mauri tenent. Sed Mauri in Atlanticum pelagus expositi. Vltrà Nigritæ sunt, & Pharusij, usq; ad Aethiopas. Hi & reliqua huius, & totum latus quod meridiem spectat, usq; in Asiæ confinia possident. At super ea quæ Libyco mari abluuntur, Libyes Aegyptij sunt, & Leucoæthiopes: & natio frequens multiplexq; Getuli. Deinde latè uacat regio, perpetuo tractu inhabitabilis. Tum primos ab oriẽte Garamantas, pòst Augilas & Troglodytas, & ultimos ad occasum Atlãtas audimus. Intra (si credere libet) uix iam homines, magisq; semiferi Aegypanes & Blemmyæ & Gamphasantes, & Satyri sine tectis passim ac sedibus uagi habent potius terras, quàm habitent. Hæc summa nostri orbis, hæ maximæ partes, hæ formæ gentésque partium. Nũc exactius oras sitúsque dicturo, inde est cõmodissimum incipere, unde terras nostrum pelagus ingreditur. Et ab ijs potissimum, quæ influenti dextra sunt. Deinde stringere litora ordine quo iacent, peragratisq; omnibus quæ mare attingunt, legere etiam illa, quæ cingit oceanus, donec cursus incepti operis intrà extráque circumuectus orbẽ, illuc unde cœperit redeat.

ANNOT. IN CAP. IIII.

Quia nec usque ad Asiæ) nunquam Asiæ littoribus contrà tenditur Africa.

Longior tamen ipsa quàm latior) nil uerius, si ad secula Põponij referas, quibus Africa usque ad principium Aethiopiæ solùm cognita erat.

Quà ad fluuium) Nilum intelligẽ.

Ita media præcipue in iuga) à Numidia, quæsita est in media

dia Africa, incipiunt exurgere montes: quanquam à Catabathmo usque ad fretum semper exurgit Africa, præcipuè tamẽ in Numidia.

Pergit incurua) id est, nullos facit sinus, nisi uoles Syrtes appellare sinus.

Fastigiátque se molliter) id est, erigitur, & contrahitur in cunei formam pedetentim.

Et ideo ex spatio paulatim adductior) ex spatio quasi uix scires cognoscere discrimẽ cõtractiõis, nisi in magno spatio.

Adductior) contractior.

Quantum incolitur) hoc est, totus tractus marinus eximiè fertilis, mediterraneus sterilis.

Cyrenas) nunc dicta Corena.

Africa) minor, nunc dicta Barbaria.

Mauri) à potentissima ciuitate dicti, quæ nunc est Marruecos, ubi agunt Alarabes.

Nigritæ & Pharusij) Dicam postea, mediterranei sunt.

Vnde terras nostrum) id est, à freto Gaditano.

Quæ influenti dextra) ab Africa.

Illuc unde cœperit) id est, in idem fretum.

PARTICVLARIS AFRICAE DESCRIPTIO.

MAVRITANIA. CAP. V.

DICTVM est Atlanticũ esse oceanum, qui terras ab occidente contingeret. Hinc in nostrum mare pergentibus, læua Hispania, *Mauritania dextra est. Primæ partes illæ* Europæ, *hæ* Africæ. *Eius oræ finis, Mulucha: caput atque exordiũ promontorium, quod Græci Ampelusiam, Afri aliter, sed idem significante uocabulo, appellant. In eo est specus Herculi sacer, & ultra specũ Tingi oppidum peruetus, ab Antæo (ut ferunt) conditũ. Extat rei signũ, parma elephan*

tino

lib. cap. 1. et 2. lib. 5. Solinus cap. 37 videndi sunt circa [illegible]

stino tergore execto, ingens, & ob magnitudinẽ nulli nunc usuro habilis, quam locorũ accolæ ab illo gestatam pro uero habent, tradúntque, & inde eximiè colunt. Deinde est mons præaltus, ei quẽ ex aduerso Hispania attulit obiectus, hũc Abylam, illũ Calpen uocãt, columnas Herculis utrũque. Addit fama nominis fabulam, Herculẽ ipsum iunctos olim perpetuo iugo diremisse colles, atque ita exclusum antea mole montium oceanum, ad quæ nunc inundat admissum. Hinc iam mare latius funditur, summotásque uastius terras magno impetu inflectit. Cæterùm regio ignobilis, & uix quicquam illustre sortita, paruis oppidis habitatur, parua flumina emittit, solo quàm uiris melior, & segnitie gentis obscura. Ex ijs tamen, quæ commemorare nõ piget, montes sunt alti, qui continenter, & quasi de industria in ordinem expositi, ob numerum septem, ob similitudinem fratres uocantur. Tamuada fluuius, & Rusicada, & Siga paruæ urbes: & portus, cui Magno est cognomen ob spatium. Mulucha ille quem diximus amnis est ingentium olim regnorum terminus, Bocchi Iugurthæq;.

ANNOT. IN CAP. V.

ATlanticum) Atlas mons maior Africam diuidit, nunc dicitur Maiuste: Atlas minor, Lante.

Ampelusiam) à uinetorum copia, promontorium est, nec hodie uocatur Cabo delparto, sed Cabo de Cantero.

Ting.) nunc Taniar regis Lusitaniæ.

Abylam) nunc Aceuta: oppidum etiam Lusitanorum, hinc sumit initium mons ille, qui nunc dicitur La Siera Dalmarça. Siera Hispanice sonat montem, plenus est hic simijs.

Calpen) nunc Gibraltar.

Tamuada)

Tamuada) nunc Bediæ, rigat regionem Alarabum.
Rusicada) nunc Astora.
Siga) nunc la Guardia uulgò dicitur.

NVMIDIA. CAP. VI.

AB EO Numidia ad ripas exposita fluminis Ampsagæ, spatio quidem quàm Mauritania angustior est, uerùm & culta magis, & ditior. Vrbium, quas habet, maximæ sunt Cyrtha procul mari, nunc Sittianorum colonia, quondam regum domus Iubæ & Siphacis, cum foret opulentissima. Iol ad mare, aliquando ignobilis, nunc quia Iubæ regia fuit, & quòd Cæsarea uocitatur, illustris. Citra hanc (nam in medio ferme littore sita est) Cartenna & Arsenaria sunt oppida, & Ampsa castellum, & Laturus sinus, & Sardabale fluuius. Vltra, monumentum commune regiæ gentis. Deinde Icosium & Vthisia urbes, effluentes inter eas Ancus & Nabar, aliáque quæ taceri nullum rerum famæ'ue dispendium est. Interius, & longe satis à littore (si fidem res capit) mirũ ad modum, spinæ piscium muricum ostreorúmque fragmenta, saxa attrita (uti solent) fluctibus, & non differentia marinis, infixæ cautibus anchoræ. Alia & huiusmodi signa atque uestigia effusi olim usque ad ea loca pelagi, in campis nihil alentibus esse, inueniríque narrantur.

ANNOTATIONES IN CAP. VI.

NVmidia pars Africæ minoris, teste Ptolemæo.
Cyrtha) nunc Constana.

Iol) nunc Bugia.
Cartenna) nunc Silefe.
Arſenaria) nunc Arſen.

AFRICA MINOR. CAP. VII.

REGIO *quæ ſequitur à promontorio Metagonio ad aras Philenorum, propriè nomen Africæ uſurpat. In ea ſunt oppida, Hippo regius, & Ruſicadæ, & Tabraca. Deinde tria promontoria, Candidum, Apollinis, Mercurij, uaſtè proiecta in altum, duos grandes ſinus efficiunt: Hipponenſem uocant proximũ ab Hippone Diarrhyto, quod littori eius appoſitum eſt. In altero ſunt caſtra Lælia, caſtra Cornelia, flumen Bragada, Vtica, & Carthago, ambæ inclytæ, ambæ à Phœnicibus conditæ. Illa fato Catonis inſignis, hæc ſuo, nunc populi Romani colonia, olim imperij eius pertinax æmula, iam quidem iterum opulenta, etiam nunc tam priorum excidio rerum, quàm ope præſentium clarior. Hadrumentum, Leptis, Clupea, Abrotonum, Taphræ, Neapolis hinc ad Syrtim adiacent, ut inter ignobilia celeberrimæ. Syrti ſinus eſt centum fere milia paſſuum, quà mare accipit, patens: trecenta quâ cingitur. Verùm importuoſus atque atrox, & ob uadorum frequentium breuia, magiſque etiam ob alternos motus pelagi affluentis & refluentis infeſtus. Super hunc ingens palus, amnem Tritona recipit, ipſa Tritonis: unde & Mineruæ cognomen inditum eſt, ut incolæ arbitrantur ibi genitæ: faciuntque ei fabulæ aliquam fidem, quòd quem natalem eius putant, ludicris uirginum inter ſe decer-*

se decertantium celebrant. Vltra est Oea oppidum & Cinyps fluuius per uberrima arua decidens. Tum Leptis altera, & Syrtis, nomine atque ingenio par priori: cæterùm altero fere spatio quà dehiscit, quàque flexum agit, amplior. Eius promontorium est Borion, ab eoque incipiẽs ora, quam Lotophagi tenuisse dicuntur, usque ad Phycunta (& id promontorium est) importuoso littore pertinax. Aræ ipsæ nomen ex Philenis fratribus traxere, qui contra Cyrenaicos missi Carthagine ad dirimendum conditione bellum, diu iam de finibus, & cum magnis amborũ cladibus gestum, postquàm in eo quod conuenerat non manebatur, ut ubi legati concurrerent, certo tempore utrinque dimissi, ibi termini statuerentur: pacti de integro, ut quicquid citra esset, popularibus cederet. mirũ & memoria dignissimum facinus, hic se uiuos obrui pertulerunt.

ANNOT. IN CAP. VII.

Metagonio) nunc dicitur, El Cabo de tres arcas.

Aras Philenorum) hodie sunt Porto de Saba.

Hippo) nunc Bona.

Flumen Bragada) nomen retinet.

Vtica) nunc Bisartha.

Carthago) nomen retinet.

Clupea) Quipia uulgo.

Neapolis) nunc Mahometa.

Syrtim) Syrtes Lusitani uocant Baxos de Barberia, alij Banquos.

Lotophagi) nunc los Chelbens.

Qui contra Cyrenaicos) locus iste est mutilus, quædam enim desiderantur, ut sit integra Pomponij lectio. ubi enim est, pacti de integro, deest Pomponio pactum, nescies ex lectione Pomponiana quid pacti fuerint, nisi ex Sallustio addideris;

Vt uel illi quo fines populo suo peterent, ibi uiui obruerentur, uel eadem conditione sese quem in locum uellent, processuros. Phileni conditione probata, mirum & memoria dignissimum facinus, hic se uiuos obrui pertulerunt.

CYRENAICA. CAP. VIII.

Inde ad Catabathmon Cyrenaica prouincia est, in eaq; sunt Ammonis oraculum, fidei inclytæ: & fons, quem Solis appellant: & rupes quædam Austro sacra. Hæc cùm hominum manu attingitur, ille immodicus exurgit, harenásque quasi maria agens, sic sæuit, ut æquor fluctibus. Fons media nocte feruet, mox & paultim tepescens, fit luce frigidus: tunc ut sol surgit ita frigidior, subinde per meridiem maximè riget. Sumit deinde tepores iterum, & prima nocte calidus, atque ut illa procedit, ita calidior: rursus cùm est media, perferuet. In littore promontoria sunt Zephyrion, & Naustathmos, portus Paretonius. Vrbes, Hesperia, Apollonia, Ptolemais, Arsinoën, atque (unde terris nomen est) ipsa Cyrene. Catabathmos uallis deuexa in Aegyptum, finit Africam. Oræ sic habitantur, ad nostrum maximè ritum moratis cultoribus, nisi quòd quidam linguis differunt, & cultu deorum quos patrios seruant, ac patrio more uenerantur. Proximis nullæ quidem urbes, stant tamen domicilia sunt, quæ Mapalia appellantur: uictus asper, & munditijs carens. Primores sagis uelantur, uulgus bestiarum pecudúmque pellibus: humi quies epulæ'que capiuntur. Vasa ligno fiunt, aut cortice. Potus est lac, succúsque baccarum.

baccarum. Cibus est caro, plurimum ferina. Nam gregibus (quia id solum optimum est) quoad potest, parcitur. Interiores etiam incultius. Sequuntur uagi pecora, utque à pabulo ducta sunt, ita se, ac tuguria sua promouent: atque ubi dies deficit, ibi noctem agunt. Quanquam in familias paßim, & sine lege dispersis nihil in commune consultant, tamen: quòd singulis aliquot simul cõiuges, & plures ob id liberi, agnatique sunt, nusquã pauci degunt. Ex his qui ultra deserta esse memorantur Atlantes, solem execrantur, & dum oritur & dum occidit, ut ipsis agrisque pestiferum. Nomina singuli non habent, non uescuntur animalibus, neque illis in quiete qualia cæteris mortalibus uisere datur. Troglodytæ nullarum opum domini, strident magis quàm loquuntur, specus subeunt, aluntúrque serpentibus. Apud Garamantes etiam armenta sunt, ea, quæ obliqua ceruice pascuntur. Nam pronis directa in humum cornua officiunt. Nulli certa uxor est. Ex his qui tam confuso parentum coitu paßim incertique nascuntur, quos pro suis colant, formæ similitudine agnoscunt. Augilæ manes tantùm deos putant, per eos deierant, eos ut oracula consulunt, precatique quæ uolunt, ubi tumulis incubuere, pro responsis ferunt somnia. Fœminis eorum solenne est, nocte, qua nubũt, omnium stupro patere, qui cum munere aduenerint, & tum cum plurimis concubuisse maximum decus, in reliquum pudicitia insignis est. Nudi sunt Gamphasantes, armorumque omnium ignari: nec uitare sciunt tela, nec iacere, ideóque obuios fugiunt, neque aliorum quàm quibus

idem ingenij est, aut congressus, aut colloquia patiuntur. Blemmyis capita absunt: uultus in pectore est. Satyris præter effigiem, nihil humani. Aegipanum quæ celebratur, ea forma est. Hæc de Africa.

ANNOT. IN CAP. VIII.

AMmonis oraculum) nunc el Cancarron de Mahoma.
Hesperia) nunc Bernic.
Apollonia) nunc Bonadria.
Ptolemais) Tolomita nunc.
Arsinoë) hodie Trochara.
Cyrene) Corena uulgò.
Vallis deflexa in Aegyptum) usque ad Aegyptum, ita ut nihil contineat Aegypti. Nam ex sententia Melæ Aegyptus Asiæ pars est.

PARTICVLARIS ASIAE DESCRIPTIO.

AEGYPTVS. CAP. IX.

SIAE *prima pars Aegyptus inter Catabathmon & Arabas, ab hoc littore penitus immissa, donec Aethiopiam dorso contingat, ad meridiem refugit. Terra expers imbrium, mire tamen fertilis, & hominum aliorumque animalium perfœcunda generatrix. Nilus efficit, amnium in nostrum mare permeantium maximus. Hic ex desertis Africæ missus: nec statim nauigari facilis, nec statim Nilus est, & cùm diu simplex sæuúsque descendit, circa Meroën latè patentem insulam, in Aethiopiam diffunditur, alteráque ex parte Astaboras, altera Astapus dictus est. Vbi rursus coit, ibi* nomen

nomen hoc capit. Inde partim asper, partim nauigia patiens, in immanem lacum deuenit: ex quo præcipiti impetu egressus, & Tachempso alteram insulam amplexus, usque ad Elephantidem urbem Aegyptiam atrox adhuc, feruensque decurrit. Tum demum placidior, & iam penè nauigabilis, primùm iuxta Cercasorum oppidum triplex esse incipit. Deinde semel iterùmque diuisus ad Delta & [illegible] it per omnem Aegyptum uagus atque dispersus, septémque in ora se scindens, singulis tamen grandis, euoluitur. Non pererrat autem tantùm eam, sed æstino sydere exundans etiam irrigat, adeò efficacibus aquis ad generandum alendúmque, ut præter id, quòd scatet piscibus, quòd Hippopotamos, Crocodilósque uastas belluas gignit, glebis etiam infundat animas, ex ipsáque humo uitalia effingat. Hoc eò manifestum est, quòd ubi sedauit diluuia, ac se sibi reddidit, per humentes campos quædam nondum perfecta animalia, sed tum primùm accipientia spiritum, & ex parte iam formata, ex parte adhuc terrea, uisuntur. Crescit porò, siue quòd solutæ magnis æstibus niues, ex immanibus Aethiopiæ iugis largius, quàm ripis accipi queant, defluunt: siue quòd sol hyeme terris propior, & ob id fontem eius minuens, in æstate tunc altius abit, sinitque integrum, & ut est plenissimus, surgere: siue quòd per ea tempora flantes Etesiæ, aut actas a septentrione in meridiem nubes super principia eius imbre præcipitant, aut uementi obuiæ aduerso spiritu, cursum descendentis impediunt: aut arenis, quas cum fluctibus littori applicant, ostia obducunt: fitq;

maior

maior, uel quòd nihil ex semet amittit, uel quòd plus, quàm solet accipit: uel quòd minus, quàm debet emittit. Quòd si est alter orbis, suntquè oppositi nobis à meridie Antichthones, ne illud quidē à uero nimium abscesserit, in illis terris ortum amnem, ubi subter maria cæco alueo penetrauerit, in nostris rursus emergere, & hac re solstitio accrescere, quòd tum hyems sit unde oritur. Alia quoq; in his terris mira sunt. In quodā lacu Chemnis insula, lucos syluasq; & Apollinis grande sustinens templum, natat, & quocunque uenti agunt, pellitur. Pyramides tricenum pedum lapidibus extructæ, quarum maxima (tres nanque sunt) quatuor ferè soli iugera, sua sede occupat: totidem in altitudinē erigitur. Mœris aliquando campus, nunc lacus, uiginti milia passuum in circuitu patens, altior quàm ad nauigandū magnis, onustisque nauibus satis est. Psammetichi opus Labyrinthus, domos mille, & regias duodecim perpetuo parietis ambitu amplexus, marmore extructus ac tectus, unum in se descensum habet, intus penè innumerabiles uias, multis ambagibus huc & illuc remeantibus: sed continuo anfractu, & sæpe reuocatis porticibus ancipites, quibus subinde alium super alios orbem agentibus, & subinde tantum redeunte flexu, quantum processerat, magno & inexplicabili tamen errore perplexus est. Cultores regionum multô aliter à cæteris agunt. Mortuos fimo obliti plangunt. Nec cremare, aut fodere fas putant: uerùm arte medicatos intra penetralia collocant. Suis literis peruersè utuntur. Lutum inter manus, farinam calcibus subigunt. Forum ac

negotia, fœminæ: uiri, pensa ac domos curant: onera illæ humeris, hi capitibus accipiunt. Parentes cùm egent, *illis necesse, his liberum est alere.* Cibos palàm & extra *sua tecta capiunt: obscœna intimis ædium reddunt. Colunt effigies multorum animalium, atque ipsa magis animalia, sed alij alia: adeo ut quædam eorum etiam per imprudentiam interemisse, capitale sit. Et ubi morbo aut forte extincta sint, sepelire, ac lugere solenne sit.* Apis populorum omnium numen est: *bos niger, certis maculis insignis, & cauda linguáque dißimilis aliorum: raro nascitur, nec coitu pecoris (ut aiunt) sed diuinitus & cœlesti igne conceptus, diésque quo gignitur genti maxime festus est. Ipsi uetustißimi (ut prædicant) hominum, trecenos & triginta reges ante Amasim, & supra tredecim milium annorum ætates, certis annalibus referunt: mandatúmque literis seruant, dum Aegyptij sunt, quater cursus suos uertisse sydera, ac solem bis iam occidisse, unde nunc oritur.* Viginti milia urbium Amasi regnante habitarunt, & nunc multas habitant. Earum clarißimæ procul à mari, Says, Memphis, Syene, Bubastis, Elephantis, & Thebæ, utique (ut Homero dictum est) centum portas, siue (ut alij aiunt) centum aulas habent, totidem olim principum domos: solitasq; singulas, ubi negotium exegerat, dena armatorum milia effundere. In littore Alexandria Africæ contermina. Pelusium Arabiæ ipsas oras secat. Canopicum, Bolbiticum, Sebenniticum, Mendesium, Pathmiticum, Tanicum, Pelusiacum, Nili ostia.

ANNOT. IN CAP. IX.

IN

INter Catabathmon & Arabas) hoc, est inter finem Catabathmi & Arabas: nam est magnus tractus à principio Catabathmi usque ad finem uersus Aegyptum.

Dorso) propterea uocatur Aethiopia sub Aegypto.

Circa Meroën) diuiditur.

Vbi rursus coit) post Meroën insulam, tunc uocatur Nilus.

Sol Hyeme terris propior). terris uidelicet, ubi Nilus oritur. nam quando Aegyptijs est hyems, illis terris est æstas, propterea Sol est propior illis terris.

Continuo anfractu) flexu ex Varrone.

Suis literis peruersè utuntur) Scribunt enim à dextra ad sinistram.

Trecenos & triginta reges) hæc sunt Herodoti.

Quater cursus suos uertisse sydera, ac solem bis iam occidisse, unde nunc oritur) hic locus torsit multos uiros doctissimos, & adhuc torquet. Sunt qui confugiant ad nescio quæ ænigmata Astronomiæ, alij ad annos triginta dierum. Nos uerò in gratiam Geographorum & Historicorum locum exponemus. Nemini dubium est, Aegyptios pro certo habuisse, cœlum nunquam habuisse initium, nam ex hoc fonte Plato mundum nunquam incepisse dixit. Deinde Aegyptios tanta superstitione uetustatis laborasse, ut planè crediderint sydera circulos suos motu proprio ab occidente in orientem quater absoluisse: sed cum octaua sphæra spatio centum annorum unum gradum peragat, erit unus cursus proprius, triginta sex millium annorum, quæ quater additæ in unam conficient centum & quadraginta quatuor millia annorum. hi erunt anni uetustatis Aegyptiorum. Sed quòd sol bis occiderit, unde nunc oritur, difficile erit exponere: quod tamen nos faciemus summo nostri honoris periculo, subituri hanc aleam, ob præiudicatam nonnullorum autoritatem, quæ in hoc loco non obstabit, quò minus liberè sentiamus. Notum est, sphæras cœlestes duos habere motus, alterum diurnum, quo omnes sphæræ raptu firmamenti ab oriente in occidentem rapiuntur, hoc quidem

dem quatuor & uiginti horarum ſpatio: & alterum proprium, quo unaquæque ab occidente ad orientem mouetur, ſupra alios polos. Octaua ſphæra ſpatio triginta ſex milium annorum abſoluit circulum: ſol uno anno. Quod cùm ita ſit: & ſol ex ſententia Aegyptiorum in fine curſus ſui non ſolùm redit ad eundem gradum, ſed tranſeat ad alium ſequentem, fit ut quē octaua ſphæra attigerit punctum orientis, hoc eſt, ſemicirculi, ſol ipſe confectas habebit decem & octo mille reuolutiones. Cùm uerò eadem octaua ſphæra abſoluet alterum ſemicirculum uſque ad occidentem, ſol peractas habebit totidem. Hoc modo ſupputando in duabus reuolutionibus octauæ ſphæræ, ſol erit in fine ſemicirculi, qui eſt ab occidente in orientem, hoc eſt, in oriente ubi occidit, & in alijs duabus in eodem fine, ubi etiam occidit. Hæc plana ſunt, ſi quis ſciuerit ſupputare, & adhibuerit ſphæram materialem.

Memphis) nunc eſt Meſſer.

Vt Homero dictum eſt) nono Iliados:

Οὐδ' ὅσ' ἐς Ὀρχομενὸν ποτινίσεται, οὐδ' ὅσα Θήβας
Αἰγυπτίας, ὅθι πλεῖστα δόμοις ἐν κτήματα κεῖται,
Αἵ θ' ἑκατόμπυλοί εἰσι, διηκόσιοι δ' ἀν' ἑκάστην
Ἀνέρες ἐξοιχνεῦσι σὺν ἵπποισι, καὶ ὄχεσφιν.

Dena armatorum millia effundere) hunc locum corruptiſſimum poſt Hermolaum & Vadianum, nos ex Homero reſtituimus, & miror Hermolaum non uidiſſe dictionem illam *διηκόσιοι*, ſignificare ducentos. Quare ita legendum eſt, Ducenos armatos milites effundere.

Alexandria) nota eſt, retinet enim nomen.

Pelufium) nomen oſtij & oppidi, nunc dicti Damiata.

ARABIA. CAP. X.

RABIA *hinc ad Rubrum mare pertinet, ſed illic magis læta & ditior, thure atq; odoribus abundat: hic, niſi quà Caſio monte attollitur, plana & ſterilis, portum admittit*

Azotum

Azotum, suarum mercium emporium, quâ in altum abscedit, adeò edita, ut ex summo uertice à quarta uigilia, ortum solis ostendat.

ANNOT. IN CAP. X.

ADmittit) rectè admittit, quia Azotus non est Arabiæ, sed potius Idumeæ.

A'quarta uigilia) duas horas post mediam noctem, unde quarta uigilia incipit.

SYRIA. CAP. XI.

SYRIA latè littora tenet, terrasq; etiam latius introrsus, alijs alijsq; nuncupata nominibus. Nam & Cœle dicitur, & Mesopotamia, & Damascene, & Adiabene, & Babylonia, & Iudæa, & Sophene. Hinc Palæstina est, quà tãgit Arabas cum Phœnice: & ubi se Ciliciæ committit, Antiochia: olim, ac diu potens, sed cùm eam regno Semiramis tenuit, longè potentißima. Ex operibus certè eius insignia multa sunt. Duo maximè excellunt: constituta urbs miræ magnitudinis Babylõ, ac siccis olim regionibus Euphrates & Tygris immißi. Cæterùm in Palæstina est ingens & munita admodum Gaza (sic Persæ ærarium uocant) & inde nomen est, quòd cùm Cambyses armis Aegyptum peteret, huc belli & opes, & pecuniã intulerat. Est nõ minor Ascalon. Est Iope ante diluuium (ut ferunt) condita: ubi Cephea regnasse eo signo accolæ affirmant, quòd titulum eius, fratrisque Phinei, ueteres quædam aræ cum religione plurima retinẽt: quinetiam rei celebratæ carminibus ac fabulis, seruatæq; à Perseo Andromadæ, clarum uestigium, belluæ marinæ ossa immania ostentant.

ANNO

ANNOT. IN CAP. XI.

SYria) nunc Suria.

Cœle) id est, caua. hoc enim sonat κοίλη.

Mesopotamia) id est, regio sita inter duos amnes: ποταμὸς enim fluuius est. est autem inter Euphratem & Tygrim, nunc dicitur Halapia.

Damascene) nunc terra de Damasco.

Adiabene) regio iuxta Euphratem.

Babylonia) Chaldæorum.

Palæstina) olim dicta Philestina, quòd ibi ædificatæ essent quinque ciuitates Philistinorum. nūc tota Palæstina diuisa est in quinque regiones, Idumæam, Iudæā, Samariam, Galilæam, & regionem trans Iordanem.

Tangit Arabas) Arabiam Petræam ab occidente, & Desertam ab oriente.

Phœnice) nam post Palæstinam sequitur Phœnicia uersus septentrionem.

Vbi se Ciliciæ committit) id est, prope Ciliciam.

Olim ac diu potens) hæc uerba non referuntur ad Antiochiam, sed ad Syriam.

Siccis olim) Euphrates, & Tygris olim non Chaldæam irrigabant: erat enim regio sicca, nisi cura Semiramidis adiectis fossis ambo fluuij iminissi fuissent.

Gaza) nomen est oppidi in Idumæa.

Ascalon) oppidum Idumææ.

Iope) nunc Iaffa, portus peregrinorū Hierosolymitanorū.

PHOENICIA. CAP. XII.

Hœnicen illustrauere Phœnices, solers hominum genus, & ad belli pacisq; munia eximiū. Literas, & literarū operas, aliasq; etiam artes, maria nauibus adire, classe confligere, imperitare gentibus, regnum præliumq; commenti. In ea est Tyros, aliquando insula, nunc annexa terris ~~deficit quiddo~~

ab

ab impugnante quondam Alexandro iacta sunt opera. Vici tenent ulteriora: & adhuc opulenta Sidon, antequam à Persis caperetur, maritimarum urbium maxima. Ab ea ad promontorium Euprosopon duo sunt oppida, Byblos & Botrys. Vltrà tria fuerunt, singulis inter se stadijs distātia, locus ex numero Tripolis dicitur. Tum Cimyra castellum, & urbs non obscura Marathos. Inde iam non obliqua pelago, sed aduersa adiacens, à terra grandem sinum inflexo tractu littoris accipit. Populi dites circunsident, situs efficit: quia regio fertilis, crebris & nauigabilibus alueis fluminũ peruia, diuersas opes maris atq; terrarũ facili commercio permutat ac miscet. In eo prima est reliqua pars Syriæ, cui Antiochiæ cognomen additur. Et in ora eius urbes Seleucia, Paltos, Beritos, Laodicea, Arados, amnesq; inter eas eunt Lichos, & Hypatos, & Orontes. tum mons Amanus, & ab eo statim, Myriandros, & Cilicia eius

ANNOT. IN CAP. XII.

Tyros) nunc Sur, erat ciuitas Christianorum, sed Turcæ deleuerunt eam, & seruant portum, qui uocatur El porto de Sur.

Sidon) nunc est Sidoni.

Byblos) Gaëta nunc.

Tripolis) nunc Tripol de la Suria.

Marathos) nunc Margath.

Selucia) hodie Solda.

Paltos) hodie Gibel.

Beritos) nunc est Baruth portus Damasci.

Laodicea) Liche hodie.

Orontes) Fluuius nunc Tarfaro.

Mons Amanus) in fine Syriæ.

Cilicia

CILICIA. CAP. XIII.

T IN recessu intimo locus est magni aliquando discriminis fusorum ab Alexandro Persarum, fugientisque Darij spectator, ac testis. Nunc ne minima quidem, tunc ingenti urbe celebris, Issos fuit, & hac re sinus Issicus dicitur. Procul inde Amanoides promontorium inter Pyramum Cydnumq; fluuios iacet. Pyramus Isso prior Mallon præterfluit. Cydnus ultrà per Tarsum exit. Deinde urbs est olim à Rhodijs, Argiuisque, post Piratis Pompeio assignante possessa, nunc Pompeiopolis, tunc Soloë, iuxtà in paruo tumulo Arati poëtæ monumentum, ideo referendum, quia ignotum, quam ob causam iacta in id saxa dissiliunt. Non longe hinc Corycos oppidum, portu, saloq; incingitur, angusto tergore continenti adnexum. Suprà specus est, nomine Corycius, singulari ingenio, ac suprà quàm ut describi facile possit eximius. Grandi nanque hiatu patens, montem littori appositum, & decem stadiorum cliuo satis arduum, ex summo statim uertice aperit. Tunc altè demissus, & quantum demittitur amplior, uiret lucis pubentibus undique, & totum se nemoroso laterum orbe complectitur: adeò mirificus, ac pulcher, ut mentes accedentium primo aspectu consternat: ubi contemplati durauere, non satiet. Vnus in eum descensus est, angustus, asper, quingentorum & mille passuum, peramœnas umbras, & opaca syluæ quiddam agreste resonantis, riuis hinc atq; illinc fluitantibus. Vbi ad ima peruentum est, rursus specus alter reperitur, ob alia dicendus. Terret ingre-

dientes ſonitu cymbalorum, diuinitus & magno fragore crepitantium. Deinde *aliquandiu perſpicuus, mox & quo magis ſubitur obſcurior, ducit auſos peniti⁹, altéque quaſi cuniculo admittit.* Ibi *ingens amnis ingenti fronte ſe extollens, tantummodo ſe oſtendit, & ubi magnum impetum breui alueo traxit, iterum demerſus abſconditur.* Intrà *ſpacium eſt, magis quàm ut progredi quiſpiam auſit horribile, & ideo incognitū.* Totus *autē auguſtus & uerè ſacer, habitarique à dijs & dignus & creditus.* Nihil *non uenerabile, & quaſi cum aliquo numine ſe oſtentat.* Alius *ultrà eſt, quem* Typhoneum *uocant, ore anguſto, & multum (ut experti tradidere) preßus, & ob id aßidua nocte ſuffuſus, neque unquam perſpici facilis, ſed quia aliquando cubile* Typhonis *fuit, & quia nunc demißa in ſe cōfeſtim exanimat, natura fabulaq; memorandus.* Duo *deinde promontoria ſunt,* Sarpedon, *finis aliquando regni* Sarpedonis: *& quod* Ciliciā *à* Pamphylia *diſtinguit,* Anemurium. Interq; *ea* Celendris, *&* Natidos Samiorum *coloniæ: ſed* Celendris Sarpedoni *propior.*

ANNOT. IN CAP. XIII.

ISſos) nunc Laiaſſa.

Pyramus Iſſo prior) ſi procedas uerſus ortum.

Mallon) nunc Malo.

Tarſum) nunc Tarſo.

Cliuo) cliuus, deſcenſus eſt.

Lucis pubentibus) Lucos habet pubentes, id eſt, virentes.

Contempiati dimiauere) id eſt, depoſuerunt metum, quem contrahunt primo aſpectu.

Cymbalorum) *κύμβαλον*, inquit Heſychius, eſt *εἶδος ὀργάνου μουσικοῦ*, ſpecies organi muſici.

Ducit

Ducit ausos penitus)hic locus à nobis quoq; restitutus est, legendum enim penitius.

Typhonis)hic fuit Gigas, cuius aspectu uersi sunt dij in uaria animalia.

PAMPHYLIA. CAP. XIIII.

IN PAMPHYLIA *est Melas, nauigabilis fluuius. Oppidũ Syda, & alter fluuius Eurimedon. Magna apud eũ Cymonis Atheniensium ducis aduersus Phœnicas & Persas naualis pugna, atque uictoria fuit. Mare, quo pugnatum est, ex edito admodum colle prospectat Aspendos, quam Argiui condiderant, possedere finitimi. Deinde alio duo ualidißimũ fluuij, Oestros, & Cataractes: Oestros nauigari facilis: hic quia se præcipitat, ita dictus. Inter eos Perga est oppidum, & Dianæ, quam ab oppido Pergeam uocant, templum. Trans eosdem mons Sardemisos, & Phaselis à Mopso condita, finis Pamphyliæ.*

Decimumquartum Caput nihil habet, quod egeat sudoribus nostris: propterea prætermisimus.

LYCIA. CAP. XV.

LYCIA *cõtinuò, cognominata à Lyco rege Pandionis filio, atque (ut ferũt) infestata olim Chymæræ ignibus: Sydæ portu, et Tauri promontorio grandẽ sinũ claudit. Taurus ipse ab Eois littoribus exurgens, uastè satis attollitur. Deinde dextro latere ad septentrionem, sinistro ad meridiem uersus, it in occidentem rectus & perpetuo iugo, magnarúmque gentiũ, quà dorsum agit, terminus. Vbi terras dirimit, exit in pelagus. Idem autem & totus ut dictum est, dicitur, etiam quà spectat orientem, Deinde Hæmodes, & Caucasus,*

casus, & Paropamisus. Tū Caspiæ pylæ, Niphates, & Armeniæ pylæ: & ubi iam nostra maria cōtingit, Taurus iterū. Post eius promontoriū flumen est Lymira, & eodē nomine ciuitas: atq; ut multa oppida, sic præter Patarā nō illustria. Illā nobilē facit delubrū Apollinis, quondam opibus, & oraculi fide, Delphico simile. Vltrà Xanthus flumen, & Xanthos oppidum, mons Cragus, & quæ Lyciam finit, urbs Telmisos.

ANNOT. IN CAP. XV.

CHymeræ) Chymera ramentum Tauri montis.

Dextro latere) ad Imam montem refertur.

Sinistro ad Meridiem) ad Damasium, montem Tauri ramentum.

Magnarum gentium) Sericæ regionis Gymnosophistarū, Caspiciæ, Sachæ, Bactrianorum, Sogdianorū, Ariæ, Drangianæ, Gedrogiæ, Arachosiæ, Margianæ, Hyrcaniæ, Carmaniæ, Parthiæ, Mediæ, Persidis, Asyriæ, Susianæ, Mesopotamiæ, Armeniæ maioris, & minoris, Ciliciæ, Pamphyliæ, & Lyciæ, ubi exit in pelagus.

Quà spectat ad Orientem) dicitur Taurus semper uersus orientem.

Hæmodes) ubi incipit ramentum Imai montis.

Caucasus) prope Albaniam & Iberiam inter Hyrcanū mare, & Pontum Euxinum.

Paropamisus) è regione Bactrianæ & Ariæ.

Caspiæ pylæ) ad mare Hyrcanum siue Caspium.

Niphates) ad mediam Parthiam, & Hyrcaniam.

Armeniæ pylæ) ad Armeniam maiorem.

Et ubi iam nostra maria attingit) in Lycia.

Post eius promontorium) eius Tauri. nam in Lycia ubi exit in mare, Taurus sicut in principio uocatur.

Pataram) Patara nunc. Ab hac regione usque ad Bithyniam est Asia minor, quæ nunc dicitur Anatolia, siue Turchia.

CARIA. CAP. XVI.

CARIA *sequitur, Habitator incertæ originis. Alij indigenas: sunt qui Pelasgos: quidam Cretas existimant: gens usque eò quondam armorum pugnæ'que amans, ut aliena etiam bella mercede agerent. Hîc castella aliquot sunt. Deinde promontoria duo, Pedalium & Crya: & secundum Calbin amnem Caunus oppidum, ualetudine habitantium infame. Inde ad Halicarnasson hæc adiacent, Rhodiorum aliquot coloniæ, portus duo, Gelos, & cui ex urbe quam amplectitur, Thissamissa cognomen est. Inter eos oppidum Larumna, & Pandion collis in mare emissus. Tum tres ex ordine sinus, Thymnias, Schenus, Bubessus. Thymniæ promontorium Aphrodisium est: Schenus ambit Hilam: Bubessus Cynotum: Gnidus in cornu peninsulæ. Intérque eam & Ceramicum sinum in recessu posita Euthane. Halicarnassos Argiuorum colonia est: & cur memoranda sit, præter conditores, Mausolæum efficit, regis Mausoli monumentum, unum de miraculis septem, Artemisiæ opus. Trans Halicarnasson illa sunt, littus, Leuca: urbes, Mindus, Aryanda, Neapolis, sinus Iasius, & Basilicus. Iasio est Bargylos.*

ANNOTAT. IN CAP. XVI.

Caria) pars Asiæ minoris prima.

Valetudine habitantium) pallent omnes ibi.

Rhodiorum aliquot coloniæ) est enim Rhodus insula é regione Cariæ.

Gnidus) promontorium est, nunc Cabo de Chio.

IONIA. CAP. XVII.

OST Basilicũ Ionia aliquot se ambagibus sinuat. Et primũ à Posidio promõtorio inflexũ inchoans, cingit oraculũ Apollinis, dictũ olim Branchidæ, nunc Dydimi: Miletũ, urbẽ quondã Ioniæ totius, belli, pacisque artibus principem, patriam Thaletis astrologi, & Timothei musici, & Anaximandri physici, aliorumq́; ciuium inclytis ingenijs, meritò inclytam, utcunque Ioniam uocant: Vrbem Hyppin, amnis Mæandri exitum: Latmum montẽ, Endymionis à Luna (ut ferunt) adamati fabula nobilẽ. Deinde rursus inflexa cingit urbem Prienen, & Geßi fluminis ostium: mosque ut maiore circuitu, ita plura cõplectitur. Ibi est Panioniũ sacra regio, & ob id eo nomine appellata, quòd eã comuniter Iones colunt. Ibi à fugitiuis (ut aiunt) cõdita (nomẽ famæ annuit) Phygela. Ibi Ephesus, & Dianæ clarißimũ templum, quod Amazones Asia potitæ consecrasse tradũtur. Ibi Caystros amnis, ibi Lebedos, Clarijq́; Apollinis fanũ, quod Manto Tiresiæ filia, fugiens uictores Thebanorum, Epigonos, & Colophon, quam Mopsus eiusdem Mantus filius statuit, ad promontorium quo sinus clauditur, quod altera parte alium quẽ Smyrnæũ uocãt, efficit, angustisq́; ceruicibus reliqua extendit. Inde latius abit in peninsulæ faciem: super angustias, hinc Teos, illinc Clazomena: & quà terga iungunt confinib' adnexæ mœnis, diuersis frontibus diuersa maria prospectant. In ipsa peninsula est Coryna. In sinu Smyrnæo est Thermodoon amnis, & urbs Leuca. Extra eum, Phocis Ioniæ ultima.

ANNOT. IN CAP. XVII.

IOnia) Asiæ minoris pars, nunc dicta Queis cum prouincia Turcæ.

Vtcunq; Ioniã uocant) ad Miletum refertur: nunc Melasa.

Amazones) inter Iberos, & Hyperboreos.

In ipsa peninsula) inter Teos & Smyrnã, quę nũc Lamires.

AEOLIS. CAP. XVIII.

ROXIMA *regio, ex quo ab Aeolis incoli cœpit Aeolis facta, antè Mysia, & quà Hellespontũ attingit Troianis poßidentibus Troas fuit.* Primam *urbem à Myrino conditore Myrinã uocant. Sequentem Pelops statuit, uicto Oenomao reuersus ex Græcia, Cymen nominauit, pulsis qui habitarant, dux Amazonũ Cyme. Suprà, Caycus inter Eleam decurrit, & Pytanẽ illam, quæ Archesilã tulit, nihil affirmantis Academiæ clarißimum antistitem. Tũ in promontorio est Canna oppidũ, quod præteruectos sinus excipit, nõ paruus, sed longè ac molliter flexus, retrahénsque paulatim oras usque ad ima montis Idæ. Isthmos paruis urbibus aspersus est, quarũ clarißima est Cistena. Gremio interiore cãpus Thebe nomine, Adrimittiõ, Astyrã, Etessã, oppida, eodẽ quo dicta sunt ordine adiacentia cõtinet. In altero latere Antandrum. Duplex causa nominis iactatur. Alij Ascanium Aeneæ filium, cùm ibi regnaret, captum à Pelasgis, ea se redemisse commemorant. Alij ab ijs putant conditam, quos ex Andro insula uis & seditio exegerat. Hi Antandrum, quasi pro Andro, illi quasi pro uiro accipi uolunt. Sequens tractus tangit Gargara, & Asson, Aetolorum colonias. Tum sinus alter*

Ἀχαιῶν λιμὴν, non longè ab Ilio littora incuruat, urbe, bello, excidioque clarißima. Hîc Sigæum fuit oppidum. Hîc Achiuorum fuit bellantium statio Huc ab Idæo monte demissus Scamander, exit & Simois, fama quàm natura maiora flumina. Ipse mons uetere diuarum certamine, & iudicio Paridis memoratus, orientem solem aliter, quàm in alijs terris solet aspici, ostentat. Namque ex summo uertice eius speculantibus, penè à media nocte sparsi ignes paßim micare, & ut lux appropinquat, ita coire, ac se coniungere uidentur, donec magis magisque collecti, pauciores subinde, & una ad postremum flamma ardeant. Ea cùm diu clara & incendio similis effulsit, cogit se, ac rotundat, & fit ingens globus. Diu is quoque grandis, & terris adnexus apparet: deinde paulatim decrescens, & quanto decrescit, eò clarior: fugat nouißimè noctem, & cum die iam sol factus, attollitur. Extra sinum sunt Rhetæa littora, Rhetæo & Dardania claris urbibus: Aiacis tamen sepulchro maxime illustria. Ab his fit arctius mare, nec iam abluit terras, sed rursus diuidens angusto Hellesponti freto, littus obuium findit, facitq; ut iterum terræ, quà fluit, latera sint.

ANNOT. IN CAP. XVIII.

AEolis) pars Asiæ minoris.

Myrinam) Sebastopolis nunc dicta.

Sequentem Pelops statuit. Victo Oenomao reuersus ex Græcia Cymen nominauit, pulsis qui habitarant, dux Amazonum Cyme) hæc uerba sensum aliquem habent, si ubi est, statuit, ibi periodum feceris.

Academiæ) nouæ. nam ueteris princeps fuit Plato.

Ἀχαιῶν λιμὴν) Græcorum portus.

Sigæū) oppidū & promontoriū: nunc caput Sanctæ Mariæ.

Hel

Hellesponti) Turcæ ex parte Asiæ Hellespontum uocant Brachium Sancti Georgij.

BITHYNIA. CAP. XIX.

NTERIVS Bithyni sunt, & Mariãdyni. In ora Graiæ urbes, Abydos, & Lampsacum, Parion, & Priapos. Abydos magni quõdam amoris commercio insignis est. Lampsacum Phocæis appellantibus nomen ex eo traxit, quòd consulentibus, in quásnam terras potißimum tenderent, respõsum erat, ubi primùm fulsißet, ibi sedem capeßerent. Tum rursus fit apertius mare Propontis. In id Granicus effunditur, pugna quæ primum inter Persas, & Alexandrum fuit, nobilis. Trans amnem sedet in ceruice peninsulæ Cyzicum, nomen Cyzicus indidit, quem à Minyis imprudentibus, cùm Colchos peterent, fusum acie cæsúmque accepimus. Pòst Placia, & Scylace, paruæ Pelasgorum coloniæ. Quibus à tergo imminet mons Olympus, ut incolæ uocãt, Mysius: is flumen Rhyndacum in ea quæ sequuntur emittit. Circà, angues nascuntur immanes, neque ob magnitudinem modò, sed ob id etiam mirabiles, quòd ubi in alueum eius æstus, solémque fugerunt, emergunt atque hiant: superuolantésque aues, quamuis altè & perniciter ferantur, absorbent. Trans Rhyndacum est Dascbylos, & quam Colophonij collocauere Myrlea. Duo sunt inde modici sinus. Alter sine nomine Cion amplectitur, Phrygiæ haud longè iacentis opportunißimum emporium: alter Olbianos. In promontorio fert Neptuni fanum, in gremio Astacon, à Megarensibus conditum. Deinde priores terræ iterum ia=

c 5 cent.

cēt, exiturią; in Pontū pelagi canalis angustior. Europā ab Asia stadijs quinq; disterminat Thracius (ut dictū est) Bosphorus. Ipsis in faucibus oppidū, in ore tēplū est: oppidi nomē Chalcedō: author Archias Megarensiū princeps. Tēpli numen Iupiter, cōditore Iasone. Hîc iam sese ingens Pontus aperit (nisi quà promōtoria sūt) huc atq; illuc, lōgo rectoq; limite extētus, sinuatus cætera, Sed quia, cōtrà minus quàm ad læuā & dexterā abscessit, mollibus fastigijs, donec angustos utrinq; angulos faciat, inflectitur, ad formam Scythici arcus, maximè incuruꝰ, breuis, atrox, nebulosus, raris stationibus, nō molli, neq; arenoso circūdatus littore, uicinꝰ aquilonibus, & quia nō ꝓfundus est, fluctuosꝰ atq; feruēs. Olim excolentiū sæuo admodū ingenio Axenus, pòst commercio aliarū gentiū mollitis aliquantū moribus, dictus Euxinꝰ. In eo primū Mariandyni urbē habitāt, ab Argiuo (ut ferūt) Hercule datam, Heraclea uocitatur. Id famæ fidē adiecit: iuxtà specus est Acherusia, ad Manes (ut aiunt) peruius, atque inde extractum Cerberum existimant.

ANNOT. IN CAP. XIX.

Bithyni) extra Asiā minorem: sed Turcæ maiores dicūtur.
Lampsacum) nunc Circe.
Parion) hodie Parisa.
Cyzicum) uulgò Spiga.
Dascylos) Diasquilos hodiè.

PAPHLAGONIA. CAP. XX.

TVM Tios oppidum, Milesiorum quidem colonia, sed iam soli gentisq; Paphlagonum. Quorum in littoribus penè medijs, promontorium est Carambis. Citra Parthenius am-

nis

nis, urbesq; Sesamus, & Cronna, & à Cythoro Phryxi filio posita Cythoros. Tum Cimolis accolitur: & quæ Paphlagoniam finit, Armene.

ANNOT. IN CAP. XX.

Tios) nunc Tio.

Cronna) nunc Comana.

Cìmolis) nunc Cinopolis.

CHALYBES. CAP. XXI.

HALYBES proximi clarißimas habent Amyson, & Synopen, Cynici Diogenis patriam. Amnes Halyn, & Thermodonta. Secundùm Halyn urbs est Lycasto: à Thermodonte campus, in eo fuit Themiscyrum oppidum, fuere & Amazonum castra. Ideo Amazonum uocant. Tibareni Chalybas attingunt, quibus in risu lusuq; summum bonum est. Vltrà Carambin Moßynœci, turres ligneas subeunt, notis corpus omne persignant, propatulò uescuntur, promiscuè concumbũt. Et palàm reges suffragio deligunt, uinculisq; & arctißima custodia tenent: atq; ubi culpam prauè imperando meruere, inedia diei totius afficiunt. Cæterùm asperi, inculti, pernoxij appulsis: deinde minus feri. Verùm & hi inconditis moribus, Macrocephali, Dischери, Buxedi. Raræ urbes, Cerasus, & Trapesus maximè illustres. Inde is locus est, ubi finem ductus à Bosphoro tractus accipit, atq; inde se in sinu aduersi littoris flexu attollens angustißimum Ponti facit angulum. Hìc sunt Colchi. Hinc Phasis erumpit. Hìc eodem nomine, quo amnis est Atheniastagora, Milesio deductum oppidũ. Hic Phryxi templum,

& lucus

& lucus, fabula uetere pellis aureæ nobilis. Hinc orti mõtes longo se iugo, & donec Rhiphæis cõiungãtur exporrigũt: qui altera parte in Euxinũ & Mœotida, & Tanaim: altera in Caspiũ pelag⁹ obuersi, Ceraunij dicũtur. Iidẽ alibi Tauríci, Moschi, Amazonici, Caspij, Coraxici, Caucasi, ut alíis aliisue appositi gentibus, ita alijs alijsq; dicti nominibus. At in primo flexu iã curui littoris oppidũ est, quod Græci mercatores cõstituisse, & quia cùm cæca tẽpestate agerentur, ignaris quæ terra esset, Cygni uox notã dederat, Cygnũ appellasse dicũtur. Reliqua eius, feræ incultæq; gẽtes, uasto mari assidẽtes tenent, Melãchlæni: Terrestria, Sexfo bryni, Coraxi, Phthirophagi, Heniochi, Achæi, Cercetici. Etiam in confinio Mœotidis Syndones. In Heniochorum finibus, Dioscurias, à Castore & Polluce pontum cum Iasone ingressis: Syndos, in Syndonum ab ipsis terrarum cultoribus condita est. Obliqua tunc regio, & in latum modicè patens, inter Pontum paludemq; ad Bosphorum excurrit, quæ duobus alueis in lacum & in mare profluens, Corocõdamam peninsulam reddit. Quatuor urbes ibi sunt, Hermonassa, Cepœ, Phanagoria, & in ipso ore Cimmeriũ. Hâc ingressos lacus accipit lõgè lateq; diffusus, quà terras tangit, incuruo circundatus littore, quà mari propior est (nisi ubi aperitur) quasi margine obductus, citra magnitudinẽ, propè Ponto similis. Oram quæ à Bosphoro ad Tanaim usque deflectitur, Mœotici incolunt, Torcatæ, Arrichi, Phicores, & ostio fluminis proximi Iaxamathæ. Apud eos easdẽ artes fœminæ quas uiri exercent, adeò, ut ne militia quidem uacent. Viri pedibus inhærent, sagittisque depugnant: il-

læ equestre prælium ineunt. Nec ferro dimicant, sed quos laqueis intercepere, trahendo conficiunt. Nubunt tamen, uerùm ut nubiles habeantur, non in ætate modus est. Nisi qui hostem interemere, uirgines manent. Ipse Tanais ex Riphæo monte deiectus, adeò præceps ruit, ut cùm uicina flumina, tum Mœotis & Bosphorus, tum Ponti aliqua, brumali rigore durentur, solus æstus hyememq; iuxtà ferens, idem semper, & sublimis incitatusq; decurrat. Ripas eius Sauromatæ, & ripis hærētia posidēt. Vna gēs, aliquot populi, & aliquot nomina. Primi Mœotici γυναικοκρατούμενοι. *Regna Amazonum: fœcundos pabulos, ad alia steriles nudosq; campos tenent Budini. Geloni, urbem ligneam habitant. Iuxtà Thyrsagetæ, Turcæq;, uastas syluas occupant, alunturq; uenando. Tum continuis rupibus, latè aspera & deserta regio, ad Arymphæos usq; permittitur: his iustissimi mores. Pro domibus nemora, alimenta baccæ, & maribus & fœminis nuda sunt capita. Sacri itaq; habentur, adeòq; ipsos nemo de tam feris gentibus uiolat, ut alijs quoque ad eos confugisse, pro asylo sit. Vltrà surgit mons Riphæus, ultraq; eum iacet ora, quæ spectat Oceanum.*

ANNOT. IN CAP. XXI.

Amyson) nunc Quinopoli.

Synopen) hodie Synopi.

Cærasus) Cæraso nunc.

Trapezus) Trapezonda.

Hac ingressos lacus) Paludem Mœotida intelligit, quæ nūc dicitur el Mar Negro.

Sauromatæ) Sarmatæ, nunc magni Bulgari.

γυναικοκρατούμενοι) id est, mulieribus subiecti.

POM

POMPONII MELAE DE SITV ORBIS LIB. II.

SCYTHIA EVROPEA. CAP. I.

ASIAE IN *nostrum mare Tanaimq; uergentis, quem dixi, finis ac situs est.* At *per eundem amnem in* Mœotida *remeantibus, ad dexteram* Europa *est modo: sinistro latere innauigantium apposita ac* Riphæis *montibus (nam & huc illi pertinent) proxima, cadentes assiduè niues adeò inuia efficiũt, ut ultrà ne uisum quidem intendentium admittant.* Deinde *est regio ditis admodum soli, inhabitabilis tamen: quia* Gryphi *sæuum & pertinax ferarum genus, aurum terra penitus egestum mirè amant, miréque custodiunt, & sunt infesti attingentibus.* Hominum *primi sunt* Scythæ: *Scytharúmque, quis singuli oculi esse dicuntur,* Arimaspi. Ab *eis* Essedones *usque ad* Mœotida. Huius *flexum* Buges *amnis secat.* Agathyrsi *&* Sauromatæ *ambiunt: quia pro sedibus plaustra habent, dicti* Hamaxobitæ. Obliqua *tunc ad* Bosphorum *plaga excurrens,* Ponto *ac* Mœotide *includitur.* In *paludem uergentia,* Satarchæ *tenent.* In Bosphorum Cimmericum *oppida,* Myrmecion, Panticapæum, Theodosia, Hermisium. In Euxinum *mare,* Taurici: *super eos, sinus portuosus, & ideo* καλὸς λιμὴν

ap-

appellatus, promontorijs duobus includitur. Alterum, κριοῦ μέτωπον uocant, Carambico, quod in Asia diximus, patet aduersum: Parthenion alterum. Oppidum adiacet Cherronesus, à Diana (si credatur) conditum, & Nymphæo specu, quod in arce eius Nymphis sacratum est, maximè illustre. Subit tum ripam mare, & donec quinque milia passuum absit à Mæotide, refugiētia usque subsequens littora, quæ Satarchæ & Taurici tenent, peninsulam reddit. Quod inter paludem & sinum est, Taphræ nominatur. Sinus Carcinites. In eo urbs est Carcine: quam duo flumina, Gerros, & Hypacyris, uno ostio effluentia attingūt: uerùm diuersis fontibus, & aliunde delapsi. Nam Gerros inter Basilidas & Nomadas euoluitur. Syluæ deinde sunt, quas maximas hæ terræ ferunt, & Panticapes, qui Nomadas Georgósque disterminat. Terra tum longè distenta excedens, tenui radice littori adnectitur. Pòst spatiosa modicè, paulatim se ipsa fastigiat, & quasi in mucronem longa colligens latera, facie positi ensis allecta est. Achilles infesta classe mare Ponticum ingressus, ibi ludicro certamine celebrasse uictoriam, & cùm ab armis quies erat, se ac suos cursu exercitauisse memoratur. Ideo dicta est Δρόμος ἀχίλλειος. Tum Boristhenes gentem sui nominis abluit, inter Scythiæ amnes amœnissimus, turbidis alijs, liquidissimus defluit, placidior quàm cæteri, potariq; pulcherrimus. Alit lætissima pabula, magnosq; pisces, quibus & optimus sapor, & nulla ossa sunt. Lōgè uenit, ignotisq; ortus è fontibus, quadraginta dierum iter alueo stringit: tantoq; spatio nauigabilis, secundùm Borysthenida, & Olbida

Græca

Græca oppida egreditur. Callipidas Hypanis includit. Ex grandi palude oritur, quam Matrem, eius accolæ appellant: & diu qualis natus est defluit. Tandem non longe à mari, ex paruo fonte, cui Exampeo cognomen est, adeò amaras aquas accipit, ut ipse quoque iam sui dissimilis, & non dulcis hinc defluat. Axiaces proximus intra Callipidas Axiacásque descendit. Hos ab Istricis Tyra separat, surgit in Neuris: quâ exit, sui nominis oppidum attingit. At ille qui Scythiæ populos à sequentibus dirimit, apertis in Germania fontibus, alio quàm desinit nomine exoritur. Nam per immania magnarum gentium diu Danubius est: Deinde aliter appellantibus accolis, Ister fit, acceptisq; aliquot amnibus, ingens iam, & eorum qui in nostrum mare decidunt, tantùm Nilo minor, totidem quot ille ostijs, sed tribus tenuibus, reliquis nauigabilibus, effluit. Ingenia cultúsque gentium differunt. Essedones funera parentum læti, & uictimis, ac festo coitu familiarium celebrant. Corpora ipsa laniata, & cæsis pecorum uisceribus immista epulando consumunt. Capita ubi fabrè expoliuere, auro cincta pro poculis gerunt. Hæc sunt apud eos ipsos pietatis ultima officia. Agathyrsi ora artúsque pingunt: ut quique maioribus præstant, ita magis uel minus. Cæterùm ijsdem omnes notis, & sic ut ablui nequeant. Sarmatæ auri & argenti, maximarum pestium ignari, uice rerum, commercia exercent. Atque ob sæua hyemis admodum assiduæ, demersis in humum sedibus, specus aut suffossa habitant, totum braccati corpus: & nisi qua uident, etiam ora uestiti. Tauri Iphigeniæ,

geniæ, & Orestis aduentu maxime memorati: immanes sunt moribus, immanémque famam habent, solere pro uictimis aduenas cædere. Basilidis ab Hercule, & Echidna, generis principia sunt: mores regij, arma tantum sagittæ. Vagi Nomades pecorũ pabula sequuntur, atque ut illa pecori durant, ita diu statam sedẽ agunt. Colunt Georgi, exercentque agros. Axiacæ furari quid sit, ignorant: ideoq; nec sua custodiunt, nec aliena contingunt. Interius habitantiũ ritus asperior, & incultior regio est. Bella cædésque amãt, mosq; est bellantibus, cruorem eius, quem primũ interemerunt, ipsis è uulneribus ebibere. Vt quisque plures interemerit, ita apud eos habetur eximius. Cæterùm expertẽ esse cædis, inter opprobria uel maximũ est. Ne fœdera quidem incruenta sunt. Sauciant se qui paciscuntur, exẽptúmque sanguinem, ubi permiscuere, degustant. Id putant mansuræ fidei pignus certißimum. Inter epulas, quot quisque interfecerit referre, lætißima & frequentißima mentio: binisque poculis, qui plurimos retulere, perpotatis interloquantur: is honos præcipuus est. Pocula ut Eßedones parentum, ita inimicißimorum capitibus expoliunt. Apud Anthropophagos ipsæ etiam epulæ uisceribus humanis apparantur. Geloni, hostium cutibus equos seq; uelant. Illos reliqui corporis, se capitum. Melanchlænis atra uestis, & ex ea nomen. Neuris statum singulis tempus est, quo si uelint, in lupos iterumq; in eos qui fuere, mutentur. Mars omnium deus. Ei pro simulacris enses & tentoria dedicant, hominesq; pro uictimis feriunt. Terræ latè patent, & ob excedentia ripas suas plerunq; flumina, nusquam non ad

pabula fertiles. Alicubi usque adeò steriles ad cætera, ut qui habitant, lignorum egentes, ignes oßibus alant.

ANNOT. IN CAP. I.

AC per eundem amnẽ in Mæotida remeantibus ad dextram Europa est modo, sinistro latere innauigantiũ apposita) Alia lectio habet, Ac per eundem amnem in Mœotida remeantibus, ad dextram Europa est, modo sinistro latere innauigantium apposita. locus est subobscurus, siue sequutus fueris priorem lectionem, siue posteriorem. Dicam tamẽ quod sentio: si quis ex fonte Tanais, per Tanaim in Mœotida redierit, reuera Europam relinquet ad dexterã amnis: sed si quis ex fonte usque ad paludem nauigauerit, non est dubium, quin remigantes ad sinistram eandem relinquent.

Scythæ) Europei, hoc nomine Scytharũ cõtinentur Sarmatæ superiores, qui nunc sunt Poloni & Rutheni, siue Rusij, siue Roxani: & Podolia regio: & Chersonesus: Taurica, quæ nunc Tartaria minor dicitur.

Sauromatæ) Sarmatæ, dixi eos esse Polonos maiores & minores.

Taurici) Tartari minores.

καλὸς λιμὴν) id est, bonus portus.

κριῦ μέτωπον) arietis frontem.

Basilides) Vualachi nunc, Nomades quoque usque ad Istrũ fluuium: à Tauricis usque ad Istrum est Vualachia, quam olim habitarunt Getæ. *δρόμος Ἀχίλλειος*.

Inter Scythiæ) dixi à fontibus Tanais usque ad Danubium uocari regionem Scythicam, uocabulo uniuersali.

At ille) Danubius est, qui Scythiam siue Vualachiam siue Tartaros minores,

A sequentibus populis dirimit) à Bulgaris & Bosinis.

Apertis in Germania fontibus) oritur Danubius in Abnobio Germaniæ monte.

Nam per immania magnarum gentium) per Austriam, Vngariam, quarum altera dicitur Pannonia superior, hoc est, Au

stria:

ſtria:altera Vngaria inferior.per Myſiam,inter Bulgariam, & Vualachiam uſque ad Pontum.

Deinde aliter appellantibus) dicitur Iſter ab Aria ciuitate Vualachiæ uſque ad Pontum.

THRACIA. CAP. II.

HIS Thracia proxima eſt, eáque à Pontici lateris fronte uſque in Illyricos penitus immiſſa, quâ latera agit, Iſtro pelagóque contingitur. Regio nec cœlo læta, nec ſolo: & niſi qua mari propior eſt, infœcunda, frigida eorúmque quæ ſeruntur, malignè admodum patiens. Rarò uſquam pomiferam arborem, uitem frequentius tolerat: ſed nec eius quidem fructus maturat, ac mitigat, niſi ubi frigora obiectu frondium cultores arcuere. Viros benignius alit, non ad ſpeciem tamen: nam & illis aſper atque indecens corporum habitus eſt, cæterùm ad ferociam, & numerum, ut multi immitéſque ſint, maximè ferax. Paucos amnes, qui in pelagus euadunt, uerùm celeberrimos Hebrum, Neſton, & Strymona emittit. Montes interior attollit, Hæmon & Rhodopen, & Orbelon, ſacris Liberi patris, & cœtu Mænadum Orpheo primum initiante celebratos. Ex quibus Hæmus in tantum altitudinis abit, ut Euxinum, & Adriam ex ſummo uertice oſtendat. Vna gens Thraces habitant, alijs aliiſque præditi & nominibus, & moribus: quidam feri ſunt, & ad mortem paratiſsimi, Getæ utique: id uaria opinio perficit. Alij redituras putant animas obeuntiũ. Alij etſi non redeant, non extingui tamen, ſed ad beatiora tranſire. Alij emori quidem, ſed id melius eſſe, quàm uiuere.

Itaque lugentur apud quoſdam puerperia, natique de-
flentur: Funera contrà feſta ſunt, & ueluti ſacra, can-
tu, luſuque celebrantur. Ne fœminis quidem ſegnis eſt
animus, ſuper mortuorum uirorum corpora interfici, ſi-
múlque ſepeliri, uotum eximium habent: & quia plu-
res ſimul ſingulis nuptæ ſunt, cuius id ſit decus, apud
iudicaturos magno certamine affectant: moribus datur,
éſtque maximè lætum, cum in hoc contenditur, uincere.
Mœrent aliæ uocibus, & cùm acerbiſſimis planctibus
efferunt. At quibus conſolari eas animus eſt, arma, o-
pésque ad rogos deferunt, paratique (ut dictitant) cum
fato iacentis, ſi detur in manus, uel paciſci, uel de-
cernere, ubi nec pugnæ, nec pecuniæ locus ſit, manentque
dominæ proci. Nupturæ uirgines non à parentibus uiris
traduntur, ſed publicè aut locantur ducendæ, aut uæne-
unt. Vtrùm fiat, ex ſpecie & moribus cauſa eſt. Probæ
formoſǽque in pretio ſunt: cæteras qui habeant, mer-
cede quæruntur. Vini uſus quibuſdam ignotus eſt: epu-
lantibus tamen ubi ſuper ignes quos circunſident, quæ-
dam ſemina ingeſta ſunt, ſimilis ebrietati hilaritas ex
nidore contingit. In littoribus Iſtro proxima eſt Iſtro-
polis: deinde à Mileſijs deducta Galatis, & Tritonice,
& portus Caria, & Tiriſtris promontorium, quod præ-
teruectos alter Ponti angulus accipit, aduerſus Phaſiaco,
& niſi amplior foret, ſimilis fuit. Hîc Bizone motu ter-
ræ intercidit. Eſt portus Crunos: urbes, Dionyſiopolis,
Odeſſos, Meſſembria, Anchialos: & intimo in ſinu, atque
ubi Pontus alterum ſui flexum angulo finit, magna Apol
lonia.

lonia. Recta dehinc ora, nisi quòd media ferme in promontorium, quod Thinniam uocant, exit, & incuruis contra se littoribus obtenditur, urbémque sustinet Halmidesson, & Phileas, & Phinopolim. Hactenus Pontus, deinde est Bosphorus, & Propontis. In Bosphoro Byzantium: in Propontide Selymbria, Perinthus Bathynis: amnesq; qui interfluunt, Erginus & Atyras. Tum Rheso regnata quondam pars Thraciæ, & Bysanthe Samiorum, & ingens aliquando Cypsella. Pòst locus, quem Graij μακρὸν τεῖχος appellant, & in radice magnæ peninsulæ sedens Lysimachia. Terra, quæ sequitur, nusquam lata, atque hîc arctissima inter Hellespontum, Aegæúmque procurrit. Angustias Isthmon, frontem eius Mastusiam, totam Chersonesum appellant. Ob multa memorabilis est. In ea flumen Aegos, naufragio classis Atticæ insigne. Est & Abydo obiacens Sestos Leandri amore pernobilis. Est & regio, in qua Persarum exercitus, diuisas spatio pelagóque terras, ausus pontibus iungere (mirum atque ingens facinus) ex Asia in Græciam pedes, & non nauigata maria transgressus est. Sunt Protesilai ossa consecrata delubro. Est & portus Cœlos, Atheniensibus & Lacedæmonijs nauali acie decernentibus, Laconicæ classis signatus excidio. Est Cynosema, tumulus Hecubæ, siue ex figura canis, in quam conuersa traditur, siue ex fortuna in quam deciderat, humili nomine accepto. Est Macidos, est Eleus, quæ finit Hellespontum. Aegæum statim pelagus uastè longum littus impellit, summotásque terras hinc ad promontorium, quod Sunium uocatur, magno ambitu,

molliq; circumagit. Eius *tractum legentibus, præuectisq; Mastusiam, tum sinus intrandus est, qui alterum* Chersonesi *latus abluens, iugo facie uallis includitur, & ex fluuio quem accipit,* Melas *dictus, duas urbes amplectitur,* Alopeconesum, *& in altero* Isthmi *litore sitam* Cardiam. Eximia *est* Aenos, *ab* Aenea *profugo condita.* Circa Hebrum Cicones. Trans *eundem* Doriscos, *ubi* Xerxem *copias suas, quia numero non poterat, spatio mensum ferunt.* Deinde promontorium Serrium, *ex quo canentem* Orphea, *secuta narrantur nemora, &* Zone. Tum Scœnos *fluuius, & ripis eius adiacens* Maronia. Regio *ulterior* Diomedem *tulit, immanibus equis mandendos solitum obiectare aduenas, & ijsdem ab* Hercule *obiectum*. Turris, *quam* Diomedis *uocant, signum fabulæ remanet, & urbs, quam soror eius suo nomine nominauit,* Abdera: *sed ea magis id memorandum habet, quòd* Democritum Physicum *tulit, quàm quòd ita condita est.* Vltrà Nestos *fluit, intérque eum &* Strymona, *urbes sunt* Philippi, Apollonia, Amphipolis. Inter Strymona, & Athon, *turris* Calarnea, *& portus* Caprullon, *urbs* Acanthos, & Oesyma. Inter Athon & Pallenen, Cleona & Olynthos. Strymon *(sicut diximus) amnis est, longéque ortus, & tenuis, alienis subinde aquis fit amplior, & ubi nõ longe à mari lacũ fecit, maiore quàm uenerat alueo erumpit*. Athos *mons est adeò elatus, ut credatur altius quàm unde imbres cadunt, surgere. Capit opinio fidem, quia de aris, quas in uertice sustinet, non abluitur cinis, sed quo relinquitur aggere manet.*

Cæterùm

Cæterùm non promontorio, ut alij, uerùm totus est, totoq́; longe dorso procedit in pelagus: quà continenti adhæret à Xerxe in Graios tendente perfossus, transnauigatusq́;, & factus freto nauigabili peruius. Ima eius tenent paruæ Pelasgorum coloniæ. In summo fuit oppidum Acroathon, in quo (ut ferunt) dimidio longior, quàm in alijs terris ætas habitantium erat. Pallene soli tam patentis, ut quinq; urbium sedes sit atq; ager, tota in altum abit, angusta satis unde incipit. Ibi est Potidæa. At ubi laxius patet, Mende, Scioneq́; referendæ: illa ab Eretrijs, hæc ab Achiuis capto Ilio remeantibus posita.

ANNOT. IN CAP. II.

His Thracia proxima) Bulgaris Thrácia: huius metropolis est Constantinopolis.

Adriam) hoc est, mare Adriaticum.

Getæ) hic Mela collocauit Getas, omnes tamen ultra Danubium eos ponunt.

Manéntque dominas proci) hunc locum qui nullũ habebat sensum, nos cõiectura tantũ restituimus. ego nescio, quomodo hæc uerba quadrent cũ præteritis, nisi dicamus deprauatã fuisse scripturã: nã lectio habebat, Mœrendóque minus proficere. Deprauatio hoc modo facta est, Manent pro mœrendo, minas pro minus, proci pro proficere: dissoluerant enim mœrẽdo in partes, mœren & do. & hoc modo locus erit integer, & sententia erit aperta. ita enim exponetur locus, dictitãt eas mœrendo, minus proficere. Si cui forte non arriserit mea opinio, afferat maiorem, & habebimus illi gratiam.

Mesembria) nunc Messember.

Phileas) nunc Filea.

Byzantium) nota ciuitas.

μακρὸν τεῖχος) longum murum.

Aegæum mare) nunc Archipelago dicimus.

Athos) nunc dicitur Monte sancto.

MACEDONIA. CAP. III.

TVM Macedonum populi, quot urbes habitant; quarum Pellam maximè illustrem alumni efficiunt, Philippus Græciæ domitor, Alexander etiam Asiæ. In littore flexus Mecybernæus inter promontoria dictum Canastreum, & portum qui Copos dicitur: urbes, Toronen & Physcellam, atque unde ipsi nomen est, Mecybernam incingit. Canastreo promontorio Scione proxima est. Mecybernæus autem in medio quà terra dat gremium, modicè in littora ingreditur. Cæterùm longis in altum immißis lateribus, ingens inter ea ac sinus est. In eum Axius per Macedonas, & iam per Thessalos Peneus excurrit. Ante Axium Thessalonice est: inter utrunque Cassandria, Cydna, Aloros, Derris: à Peneo Sepias, Cordynia, Melibœa, Castanea, pares ad famam, nisi quòd Philoctetes alumnus Melibœam illuminat. Terræ interiores claris locorum nominibus insignes, penè nihil ignobile ferunt. Hinc non longè est Olympus, hîc Pelion, hîc Ossa, montes gigantum fabula belloque memorati: hîc Musarum parens domusque, Pieria: hîc nouissimè calcatum Graio Herculi solum, saltus Oeteus: hîc sacro nemore nobilia Tempe: hîc Libethra, carminúmque fontes obiacent. Tum iam uastè & multum prominens Græcia, & dum Myrtoum pelagus attingat, à septentrione in meridiem uecta, quà sol oritur, Aegæis: quà occidit, Ionijs fluctibus obiacet: ac proximè spatiosa, & Hellas nomine, grandi fronte procedit: mox mari utroque, & Ionio magis, latera eius intrante,

trante, donec quinque milia passuum patet, media fermè propè inciditur. Deinde *rursum terris huc se & illuc, uerum in* Ionium *mare magis expandentibus, progreßisque in altum, non tam lato quàm cœperat, ingens tamen iterum & quasi peninsula extenditur, uocaturque* Peloponnesos, *ob sinus & promontoria, queis ut fibris littora eius incisa sunt, simul quòd tenui tramite in latus effunditur, platani folio similima.* In Macedonia *prima est* Thessalia: *deinde* Magnesia, Phthiotis: *in* Græcia Doris, Locris, Phocis, Bœotis, Attis, Megaris, *sed omnium* Attis *clarißima.* In Peloponneso Argolis, Laconice, Messenia, Achaia, Elis, Arcadia: *ultrà* Aetolia, Acarnania, Epiros *usque in* Adriam. De locis, *atque urbibus, quæ mare non abluit, hæc maximè memoranda sunt: in* Thessalia Larissa, *aliquando* Iolcos: *in* Magnesia Antronia: *in* Phthiotide Phthia: *in* Doride Pindus, & *iuxtà situm* Erineon: *in* Locride Cynos & Calliaros: *in* Phocide Delphi, & *mõs* Parnasus, & Apollinis *fanum atque oraculum: in* Bœotia Thebæ, & Cythæron *fabulis carminibúsque celeberrimus: in* Attide Eleusin Cereri *consecrata:* & *clariores, quàm ut indicari egeant,* Athenæ. In Megaride *unde regioni nomen est,* Megara: *at in* Argolide Argos & Mycenæ, & *templum* Iunonis, *uetustate & religione percelebre.* In Laconide Terapne, Lacedæmon, Amyclæ, *mons* Taygetus. In Messenia, Messene & Methone. In Achaia *atque* Elide *quõdam* Pisi Oenomai, Elis, & *numen delubrumq́;* Olympij Iouis, *certamine gymnico, & singulari sanctitate, ipso quidem tamen simulacro, quod* Phidiæ *opus est, maximè nobile.* Ar

cadiam Peloponnesiacæ gentes undique incingunt. In ea sunt urbes, Psophis, Tegea, & Orchomenon: montes, Pholoë, Cyllenius, Parthenius, Mænalus: flumina, Erymanthus & Ladon. In Aetolia Naupactos, in Acarnania Stratos, oppida. In Epiro Dodonæi Iouis templum: & fons ideo sacer, quòd cùm sit frigidus & immersas faces sicut cæteri extinguat, ubi sine igne procul admouentur, accendit. At cùm littora leguntur, à promontorio Sepiade per Demetriam & Boion, Phtheleon, & Echidnon ad Pagaseum sinum cursus est. Ille urbem Pagasam amplexus, amnem Sperchion accipit: & quia Minyæ Colchida petentes inde Argo nauem soluere, memoratur. Ab eo ad Sunium tendentibus illa prænauiganda, Maliacus & Opontius, grandes sinus, & in his cæsorum etiam Laconum trophæa, Thermopylæ, Opoës, Scarphia, Cnemides, Alope, Anthedon, Larymna, Aulis, Agamemnoniæ, Graiorumque classis in Troiam coniurantium statio: Marathon magnarum multarumque uirtutum testis, iam inde à Theseo Persarum maxima clade pernotus: Rhamnus parua, illustris tamen, quòd in ea fanum est Amphiarai, & Phidiaca Nemesis. Thoricos, & Brauron olim urbes, iam tantùm nomina. Sunium promontorium est, finitque id littus Hellados, quod spectat ad orientem. Inde ad meridiem terra conuertitur usque ad Megaram, Atticæ, ut modò latere, ita nunc fronte pelago adiacens. Ibi est Piræus Atheniensium portus: Scyronia saxa, sæuo quondam Scyronis hospitio etiam nunc infamia. Megarensium tractus Isthmon attingit, hoc illi cognomen est, quia quinque milium spatio Aegæum ma

re ab

re ab Ionio submouens, angusto tramite Helladi Peloponneson annectit. In eo est oppidum Cenchreæ, fanum Neptuni: ludi, quos Isthmicos uocăt, celebres: Corinthos, olim clara opibus, pòst clade notior, nunc Romana colonia, ex summa arce, quam Acrocorinthon appellant, maria utraque contuens. Peloponnesi oram (sicut diximus) sinus & promontoria lacerant: ab oriente Bucephalos & Chersonesus, & Scylleon: ad meridiem Malea, Tænaros, Acritas, Ichthys: ad uesperum Chelonates, & Araxos. Habitant ab Isthmo ad Scylleon Epidaurij, Aesculapij templo inclyti, & Troëzenij, fide societatis Atticæ illustres: portus Saronicus, & Schenitas, & Pagonus. Oppida autem Epidaurus, & Troëzen, & Hermonia his littoribus apposita sunt. Inter Scylleon, & Maleam Argolicus. Inter hanc & Tænaron Laconicus. Hinc ad Acritam Asinæus. Inde ad Ichthyn Cyparissius. In Argolico sunt noti amnes Erasinus, atque Inachus, & notum oppidum Lerne. In Laconio Gythius, & Eurotas. In ipso Tænaro Neptuni templum, & specus, illi quem in Ponto Acherusium diximus, facie & fabula similis. In Asinæo flumen Pamissum. In Cyparissio Alpheus, nomen dedere urbes in littore sitæ: hinc Cyparissus, illinc Asine. Messenij, Pilij'que terras colunt, & ipsa pelago Pylos adiacet. Cyllene, Callipolis, Patræ oram illam tenent, in quam Chelonates, & Araxos excurrunt: sed Cyllene, quòd Mercurium ibi natum arbitrantur, insignis. Rhion deinde (maris id nomen est) angustè & uelut freto lacus ore frequenti incidēs, inter Aetolos, & Peloponnesiacos usque ad Isthmon irrumpit.

Ita

In eo ad ſeptentrionem ſpectare littora incipiũt. In his eſt Aegion, & Aegira, & Oluros, & Sicyon: at in aduerſis Pagæ, Creuſis, Anticyra, Oeanthia, Cyrrha, & notior aliquanto nomine Calydon, & Euenos. Extra Rhion in Acarnania maximè clara ſunt, oppidum Leucas, flumen Achelous. In Epiro nihil Ambracio ſinu nobilius eſt: facit ſinus, qui anguſtis faucibus, & quæ minus mille paſsibus pateãt, grande pelagus admittit. Faciunt urbes quæ aſsidunt, Actium, Argi, Amphilochij, Ambracia, Aeacidarũ regia, Pyrrhiq́; Butroton ultrà eſt. Deinde Ceraunij montes: ab ijs flexus in Adriã. Hoc mare magno receſſu littorũ acceptũ, & uaſtè quidem in latitudinem patens, quâ penetrat tamẽ uaſtius, Illyricis uſq; Tergeſtum, cætera Gallicis, Italiſq́; gẽtibus cingitur. Parthini, & Daſſaretæ, prima eius tenent: ſequentia paulatim Encheleæ, Phæaces: deinde ſunt quos propriè Illiricos uocãt. Tum Pyræi, & Liburni, & Iſtria. Vrbium prima eſt Oricum, ſecunda Dyrrachium, Epidamnos antè erat. Romani nomen mutauere, quia uelut in damnum ituris, omen id uiſum eſt. Vltrà ſunt Apollonia, Salona, Iadera, Narona, Tragurium, ſinus Polaticus, & Pola, quondam à Colchis (ut ferunt) habitata (inquantũ res trãſcunt) nunc Romana colonia. Amnes autem Aeas & Naro & Danubius, qui iam dictus eſt Iſter: ſed Aeas ſecũdùm Apolloniam, Naro inter Pyreos & Liburnos, per Iſtros Iſter emittitur. Tergeſtũ intimo in ſinu Adriæ ſitũ finit Illiricũ.

ANNOT. IN CAP. III.

Canaſtreum) nunc Caniſtro.

Theſſalonice) nunc Salonica, patria Theodori Gazæ.

Caſſ

Caſſandria) nomen retinet.

Pella)nomen retinet.

Tempe)Nemora ſunt.

Prominens Græcia)duobus in locis,in Sunio promõtorio, nunc dicto Strues,ſiue Cabo de la Columba,& in Peloponneſo:nunc La morea.

Hellas nomine,grandi fronte)de Græcia,grandi fronte,id eſt,Sunio promontorio.

Mox mari utroque) in Peloponneſo. nam ad ſinum Megaricum eſt Aegæum,& à ſinu Corinthiaco incipit Ionium.

Et quaſi peninſula)de Peloponneſo loquitur.

Thebæ) celebres apud Thucydidem.

Athenæ)nunc uicus.

At in Argolide) uiſus eſt Mela confundere hæc: nam cùm agit de Argolide,iam loquitur de Peloponneſo.

Laconide)in medio Peloponneſi.

Methone)Modona nunc.

Meſſene)Miſſetia.

Naupactos)hodie Lepanto.

Vſque ad Megaram)nunc eſt Alcathoë.

Corinthos)nunc Goranto.

Malea)nunc Maluesia.

Tenaros)nunc Ereapolis.

Epidaurus)nunc Limera.

Troëzen)nunc Predena.

Scylleon)Damala nunc,promontorium.

Patræ)nunc Patras.

Maleum promontorium)cabo de Maluaſia.

Leucas) Leucates.

Ambracio ſinu)ab Ambracia ciuitate,quæ nunc eſt Larta.

Magno receſſu)maris Adriatici.

Illyricis)nunc ſunt Sclauoni.

Liburni)nunc interiora tenent inter Dalmatas,& ueros Illyricos.

Iſtria)cuius præcipua ciuitas eſt Pola.

Dyrrhachium)nunc Durazo.

Per Istros Ister emittitur) non loquitur de Danubio. Constat enim Danubium longe distare ab Istria. Præterea Danubius non dicitur Ister nisi in Vualachia, ut diximus. an fuerint, qui senserint esse fluuium in Istria, qui uocetur Ister, Strabo est autor. horum sententiam Mela sequitur. Sed nullum esse talem fluuium, constat ex nostra peregrinatione, quod etiam audiueramus ante illam profectionem: & Vadianus uir iudicio meo undecunque doctissimus, dum eam regionem penetraret, nusquam uidit Istrum fluuium.

ITALIA. CAP. IIII.

DE ITALIA *magis quia ordo exigit, quàm quia monstrari eget, pauca dicentur: nota sunt omnia. Ab Alpibus incipit in altũ excedere, atq; ut procedit, mediam se perpetuo Apennini montis iugo attollens, inter Adriaticum & Thuscum, siue, ut aliter eadem appellantur, inter Superũ mare & Inferum excurrit, diu solida. Verùm ubi longè abit, in duo cornua scinditur, respicitq; altero Siculum pelagus, altero Ionium: tota angusta, & alicubi multo quàm unde cœpit angustior. Interiora eius aliæ, aliæq; gentes habitant. Sinistra parte Carni, & Veneti colunt togatam Galliam. Tum Italici populi, Picentes, Frentani, Dauni, Appuli, Calabri, Salentini. Ad dexteram sunt sub Alpibus Ligures, sub Apennino Hetruria. Post Latium Volsci, Campani, & super Lucaniam Brutij. Vrbium quæ procul à mari habitãtur opulentißimæ sunt, ad sinistram Patauium Antenoris, Mutina, & Bononia, Romanorum coloniæ. Ad dexteram Capua à Thuscis, & Roma quondam à pastoribus condita, nunc si pro materia dicatur, alterum opus. At in oris proxima est à Tergeste Concordia. Interfluit Tima-*

uus

uus, nouem capitibus exurgens, uno ostio emissus. Deinde Natiso non longe à mari ditem attingit Aquileiam. Vltrà est Altinum. Superiora latè occupat littora Padus. Namque ab imis radicibus Vesuli montis exortus, paruis se primum fontibus colligit, & aliquatenus exilis ac macer, mox alijs amnibus adeò augescit atq; alitur, ut se per septē ad postremum ostia effundat. Vnum de ijs magnum, Padum appellant. Inde tam citus prosilit, ut discußis fluctibus diu qualem emisit undam agat, suumq; etiam in mari alueum seruet, donec eum ex aduerso littore Istriæ eodem impetu profluens Ister amnis excipiat. Hac re per ea loca nauigantibus, quâ utrinque amnes eunt, inter marinas aquas dulcium haustus est. A Pado ad Anconam transitur Rauenna, Ariminum, Pisaurum, Fanestris colonia, flumen Metaurus, atque Esis, & illa in angusto illorum duorum promontoriorum ex diuerso coëuntium, inflexi cubiti imagine sedens, ac ideo à Graijs dicta Ancona, inter Gallicas Italicásque gentes quasi terminus interest. Hanc enim prægressos Piceni littora excipiunt: in quibus Numana, Potentia, Claterna, Cupra, urbes: Castella autem, Firmum, Adria, Truentum: id à fluuio, qui præterit, ei nomen est. Ab eo Senogallia maritima, ad Aterni fluminis ostia. Vrbes Bucara & Histonium. Dauni autem Tifernum amnem, Cliterniam, Larinum, Theanum, oppida: montémque Garganum. Sinus est continuò Appulo littore incinctus, nomine Vrias, modicus spatio, pleraque asper accessu. Extrà, Sypuntum, uel, ut Graij dixere, Sipyus: & flumen, quod Canusium attingens, Aufidum

appel

appellant. Pòst Barium, Egnatia, & Ennio ciue nobiles Rudiæ: & in Calabria Brundusium, Valetium, Lupiæ, Hydrus mons, tum & Salentini campi, & Salentina littora, & urbs Graia, Callipolis. Hucusque Adria, hucusq; Italiæ latus alterum pertinet. Frons eius in duo quidem se cornua (sicut suprà diximus) scindit: cæterum mare, quod inter utraq; admisit, tenuibus promontorijs semel iterúmque distinguens, non uno margine circuit, nec diffusum patensque, sed per sinus recipit. Primus Tarentinus dicitur, inter promontoria Salen, & Laciniũ, in eoq; sunt Tarentũ, Matapontum, Heraclea, Croto, Turiũ. Secundus Scylláceus, inter promontoria Laciniũ, & Zephyrium, in quo est Petilia, Cœcinũ, Cyllaceum, Mistræ. Tertius inter Zephyrium & Brutium, Consilinũ, Cauloniam, Locrosq; circundat. In Brutio sunt, Columna regia, Rhegium, Scylla, Taurianum, & Metaurum. Hinc in Thuscum mare deflexus est, & eiusdem terræ latus alterum Terina, Hippo nũc Vibon, Temesa, Clampetia, Blanda, Buxentum, Velia, Palinurus, olim Phrygij gubernatoris, nunc loci nomen, Pæstanus sinus, Pæstum oppidũ, Silarus amnis, Picentia, Petræ quas Sirenes habitauere, Mineruæ promontoriũ, opima Lucaniæ loca, sinus Puteolanus, Surrentum, Herculanæũ, Vesuuij montis aspectus, Pompeij, Neapolis, Puteoli, lacus Lucrinus, & Auernus, Baiæ, Misenũ, id nunc loci, aliquando Phrygij militis nomen, Cumæ, Linternũ, Vulturnus amnis, Vulturnum oppidũ, amœna Campaniæ littora, Sinuessa, Liris, Minturnæ, Formiæ, Fundi, Tarracina, Circes domus, aliquando Circeij. Antiũ, Aphrodisium,

Ardea,

Ardea, Laurētū. Ostia citra Tyberim in hoc latere sunt. Vltrà Pyrgi, Anio, Castrū nouum, Grauiscæ, Cossa, Telamon, Populonia, Cecina. Pisæ, Hetrusca & loca, & nomina. Deinde Luna, Ligurū, & Liguria, & Genua, Sabatia, & Albigaunū. Tū Paulon, & Varū flumina, utraq; ab Alpibus delapsa. Sed Varū quia Italiā finit, aliquāto notius. Alpes ipsæ ab ijs littoribus lōgè, lateq; diffusæ, primò ad Septētrionē magno gradu excurrunt: deinde ubi Germaniā attigerūt, uerso impetu in orientē abeunt, direptisque populis immanibus, usque in Thraciam penetrant.

ANNOT. IN CAP. IIII.

Alpibus) Alpes nos in quatuor itinera distribuimus, primum uersus Septentrionē, & dicitur mons Sancti Gotardi: secundū, uersus Meridiem, & dicitur Mons sancti Bernardi: tertiū etiā uersus Meridiē, & dicitur mons sancti Dionysij, nūc San Senis: quartum etiam uersus Meridiem, & dicitur Pœninus.

Apennini) Ramentū est Alpiū, diuidēs uniuersam Italiam.

Solida) id est, non faciens sinus.

In duo cornua) in duo promontoria, alterū Salentinorū, alterum dictum Leucopetram.

Vnde cœpit) hoc est ex Alpibus.

Carni) Carni sunt populi in ramento Alpium: sunt omnes Sclaui, sub iugo Ferdinandi regis Romanorum & Vngariæ, & Boëmiæ, archiducis Austriæ. diuiditur hæc regio in duplicem Carniolam, alteram siccam, in qua sunt Istri: alteram irriguam, unde Sauus fluuius ortum habet.

Veneti) in sinu sunt Adriatico, qui ut diximus la Canal de Veniza uocatur. Galli olim dicti togati: nunc ea regio usque ad Rubiconem uocatur La marcha Treuisana, ibi ciuitas sunt Venetiæ, de qua latissimè dicam in meis Commentarijs.

Togatã Galliã) à toga ueste, qua etiãnũ nũc utũtur Veneti.

Tunc Italici populi à Rubicone usque ad promontorium Salentinorum, quod nunc dicitur cabo de Sancta Maria.

Picentes) iuxta Anconam.

Picentes) nunc Marcha Dancona.

Frentani) nunc Franca uilla.

Dauni) Syponto, Manfredonia, mons Garganus.

Appuli) nomen retinet nunc Lapulla.

Calabri) nomen retinet Calabria.

Salentini) nunc Salen Mela.

Ligures) nunc Genoueses.

Hetruria) la Toscana hodie.

Latium) Latini.

Campani) regio, quæ retinet nomen, & est initium regni Neapolitani.

Brutij) nomen habent ubi Cosentia Calabrorum.

Patauium) nunc Padua in Marchia Taruisana.

Mutina) nunc Modena.

Bononia) Bolonga la grassa.

Capua) nomen retinet.

Si pro materia) id est, si habeatur ratio magnitudinis Romanæ.

Alterum opus) id est, nemo est qui credat urbem conditam esse à pastoribus, tam est ornata ædificijs magnificis.

Tergeste) nunc Trieste.

Concordia) nomen rentinet.

Timauus) Si quis uolet scire rem ipsam ueram, de Timauo legat Vadianũ qui peragrauit regionem, & uidit Timauum: nomen est fluuij & fontis.

Natiso) nunc Lisontio.

Aquileia) nunc Algar castellum.

Altinum) nunc Torcello.

Padus) nunc el Po.

Donec eum) quotquot inuiserunt illam regionẽ quos ego Venetijs interrogaui, respõdẽt, fabulã esse quod de Istro fluuio adducitur ab autoribus: nã de Danubio nemo nõ scit lon

ge dista

ge diſtare ab Adriatico.præterea interceptos eſſe montes.

A' Pado ad Anconam tranſitur Rauenna)id eſt,per Rauennam:nomē retinet, ſed cū ſequitur Ariminū,accuſatiuus ille refertur ad illā præpoſitionē ad,cùm dicitur ad Anconā, ad Ariminum,ad Piſaurum. Ariminum nunc dictum Rimino.

Piſaurum)nunc Peſaro.

Metaurus)nunc Plumba fluuius.

Ancona)nomen retinet.

Inter Gallicas Italicásque gentes) Ancona terminus eſt Galliæ Ciſalpinæ & Italiæ.

Numana) dicunt hanc deletam eſſe.

Potētia)ubi nūc eſt Virgo Maria Lauretana,uulgò Loreto.

Claterna)nunc Flauianeo.

Firmum)nunc Fermo.

Truentum)nunc Tronto.

Senogallia)nunc la Romandiola,& Campagna.

Aterni)nunc Peſcaria flumen.

Hiſtonium)nunc Guaſto.

Tifernum amnem)nunc Biſano.

Theanum)nomen retinet Teano.

Garganum)nunc Santangelo.

Sypuntum)nunc Syponto.

Aufidum)la Fante uulgò.

Barium)Barri hodie.

Egnatia)Iuuenatia.

Rudiæ)non extant.

Brunduſium)nunc Brindes.

Lupiæ)Lezo,

Hydrus mons,tum)locus corruptus,quē nos inter alios reſtituimus,legendum eſt Hydruntum,nunc Otrento.

Taretus)nunc Taranto.

Metapontum)Pelicor hodie.

Croton)nunc Crutone.

Scyllaceus)nunc Deſquillachro.

Lacinium)nunc cabo de Colone.

Zephyrium)nunc cabo de Sole.

Scyllaceum) nunc Esquillacho.
Brutium) nunc cabo de Sciglio.
Regium) nunc Rezo.
Metaurum) Teriana.
Buxentum) nunc Beluedere.
Pæstum) nunc Polycastro.
Mineruæ) nunc cabo de Minerua.
Surrento) nunc Sorrento.
Puteoli) nunc Puzoli.
Vulturnus) nunc Vilturno.
Sinuessa) nunc Sessa.
Liris) nunc el Garillano fluuius.
Minturnæ) nunc Castellum, uulgo Traiectum.
Formiæ) nunc Nola.
Fundi) nunc Fondi.
Tarracina) Gaieta nunc.
Circeij) nunc Cercelli.
Ostia) nunc oppidum & portus, retinet nomen.
Pyrgi) nunc Ciuita Vieia.
Castrum nouum) nunc Corneto.
Grauiscæ) nunc Montalto.
Cossa) nunc Orbitello.
Populonia) nunc Piumbino.
Cecina) Cesena hodie.
Pisæ) nunc Pisa.
Hetrusca) nunc Toscana.
Luna) nunc Sarrazana.
Liguria) nunc terra de Genoua.
Genua) nomen retinet.
Sabatia) nunc Saona.
Albigaunum) nunc Arbenga.
Varum) el Var, nomen retinet.
Magno gradu) usque ad Adulam montem.
Verio impetu in orientem abeunt) iuxta Noricos, Rheticos, Vindelicos, Noricos, Pannonios superiores & inferiores usque ad Mysiam superiorem.

Populis

Populis immanib᷒) quos dixim᷒, & alios uidelicet Carnos.
Vsque in Thraciam) id est, ad principium Thraciæ.

GALLIA NARBONENSIS. CAP. V.

ALLIA Lemanno lacu, & Gebennicis montibus in duo latera diuisa, atque altero Thuscum pelagus attingẽs, altero oceanum, hinc à Varo, illinc à Rheno, ad Pyrenæum usque promittitur. Pars nostro mari apposita, fuit aliquando Braccata, nunc Narbonensis magis culta, & magis consita, ideóque etiam lætior. Vrbium quas habet opulentissimæ sunt Vasio Vocontiorum, Vienna Allobrogum, Auenio Cauarum, Arecomicorum Nemausus, Tolossa Tectosagûm, Secundanorum Arausio, Sextanorum Arelatæ, Septumanorúmque Blytera. Sed antestat omneis Atacinorũ, Decumanorúmque colonia, unde olim ijs terris auxilium fuit, nunc & nomen, & decus est Martius Narbo. In littoribus aliquot sunt cũ aliquibus nominibus loca, cæterùm raræ urbes, quia rari portus, & omnis plaga Austro, atq; Africo exposita est. Nicea tangit Alpes, tangit oppidum Deceatũ, tangit Antipolis. Deinde forum Iulij, Octauianorum colonia. Tunc pòst Athenopolis, & Olbia, & Glanõ, & Citharistes, & Halycidon Massiliensium portus, & in eo ipsa Massilia. Hæc à Phoceis oriunda, & olim inter asperas posita, nunc ut pacatis, ita dissimilimis tamen uicina gentibus. Mirũ quàm facilè & tunc sedẽ alienã ceperit, & adhuc morẽ suũ teneat. Inter eã & Rhodanũ maritima Auaticorũ stagno assidet fossa Mariana, partẽ eius amnis nauigabili alueo effundit, alioquin littus ignobile est Lapi-

deum(ut uocant) in quo Herculem *contra* Albionem, *&* Bergiona *Neptuni liberos dimicantem, cùm tela defecissent ab inuocato Ioue adiutũ imbre lapidum ferunt: credas pluisse, adeò multi paßim, & latè iacent.* Rhodanus *non longe ab Istri, Rhenique fontibus surgit.* Deinde Lemanno *lacu acceptus tenet impetum, séque per medium integer agens, quantus uenit, egreditur.* Inde *contrà in occidentem ablatus, aliquandiu* Gallias *dirimit.* Pòst *cursu in meridiem abducto, hâc intrat, acceßúque aliorum amnium iam grandis, & subinde grandior, inter* Volcas, *&* Cauaras *emittitur.* Vltrà *sunt stagna* Volcarum, Ledum *flumen, castellum* Latara, Mesua *collis incinctus mari penè undique, ac nisi quòd angusto aggere continenti annectitur, insula.* Tum *ex* Gebennis *demissus* Arauraris *iuxta* Agathan, *secundum* Blyteras Obris *fluit.* Atax *ex* Pyrenæo *monte digressus, qua sui fontis aquis uenit, exiguus, uadosúsq; est, & ingentis alioquin aluei tenens, nisi ubi* Narbonem *attingit, nusquam nauigabilis, sed cum hybernis intumuit imbribus, usque eò solitus insurgere, ut se ipse non capiat.* Lacus *accipit eum* Rubresus *nomine, spatiosus admodum, sed quâ mare admittit, tenuis aditu.* Vltrà *est* Leucatæ *littoris nomen &* Salsucæ *fons non dulcibus, sed salsioribus quàm marinæ sint, aquis defluens.* Iuxtà *campus minuta arundine, graciliq; peruiridis, cæterùm stagno subeunte suspensus.* Id *manifestat media pars eius, quæ abscissa proximis, uelut insula natat, pellíq; se atque attrahi patitur, quin & ex ijs quæ ad imum perfossa sunt, suffusum mare ostenditur.* Vnde Graijs, *no-*

ſtriſq; etiã authoribus, ucrine ignorantia, an prudentibus etiã mendacij libidine, uiſum eſt tradere poſteris, in ea regione piſcem è terra penitus erui, qui ubi ex alto hucuſq; [illegible] penetrauit, per ea foramina ictu captantiũ interfectus extrahitur. Inde eſt *ora Sardonũ, & parua flumina* Thelis, & Thicis, *ubi accreuere perſæua, colonia* Ruſcino, *uicus* Eliberri *magnæ quondam urbis, & magnarum opum tenue ueſtigium.* Tum *inter* Pyrenæi *promontoria portus* Veneris *eſt in ſinu* Salſo, & Ceruaria *locus, finis* Galliæ.

ANNOT. IN CAP. V.

Lemanno lacu) el lago de Geneua. ſiue el lago de Loſana.
Gebennicis montibus) le mons Caluernia nunc.
Thuſcum pelagus) diximus eſſe el mar de la Toſcana.
Rheno) le Rhin hodie.
Nunc Narbonenſis) olim uocata prouincia Romanorum.
Vienna) nomen retinet, in Delphinatu.
Auenio) nomen retinet.
Nemauſus) nunc Nimes.
Tholoſa) nomen retinet.
Secundanorum) id eſt, ubi erat ſecunda legio.
Arauſio) Aurenge.
Sextanorum) ubi erant milites ſextæ legionis.
Arelatæ) nomen retinet Arles.
Septumanorum Blitera) nunc Beſiere.
Martius Narbo) nunc Narbona.
Nicea) nunc Niſa.
Antipolis) nunc Ragni.
Forum Iulij) nunc Freio.
Oblia) nunc Eres.
Foſſa Mariana) Aygues mortes.
Rhodanus) nunc le Rhoſne.
Volcas) eos qui apud Montem Peſſulanum agunt.
Cauaras) Auinionenſes.
Leucata) nomen retinet.

Salsulæ) nomen retinent, nunc Salses.
Ruscino) Perpinnam hodie, caput comitatus Rosilionis.
Portus Veneris) cap de Creus hodie.
Ceruaria) nunc Cobliure.

HISPANIA. CAP. VI.

YRENAEVS *primò hinc in Britannicũ procurrit Oceanum, tum in terras fronte conuersus, Hispaniam irrumpit, & minore eius parte ad dexteram exclusa trahit perpetua latera continuus, donec per omnem prouinciam longo limite immissus, in ea littora, quæ occidenti sunt aduersa, perueniat. Ipsa Hispania, nisi quâ Gallias tangit, pelago undique incincta est: ubi illis adhæret, maximè angusta, paulatim se in nostrum mare & Oceanum extendit, magis magisque latior ad occidentem abit, ac fit ibi latissima. Viris, equis, ferro, plumbo, ære, argento, auróque tam abundans, & adeò fertilis, ut sicubi ob penuriam aquarum effœta, & sui dissimulis est, linum tamen aut spartum alat. Tribus autem est distincta nominibus, pársque eius Tarraconensis, pars Betica, pars Lusitania uocatur. Tarraconensis altero capite Gallias, altero Beticam, Lusitaniamq; contingens, mari latera obijcit nostro, quâ meridiem: quâ septentrionem spectat, Oceano: illas fluuius Anas separat, & ideo Betica, maria utraque prospicit, ad occidentē Atlanticum, ad meridiem nostrum. Lusitania Oceano tantummodo obiecta est, sed latere ad septentrionem, fronte ad occasum. Vrbiũ de mediterraneis in Tarraconensi clarissimæ fuerunt Pallantia & Numantia, nunc est Cæsaraugusta: in Lusitania, Emerita: in Betica, Astigi, Ispalis, Corduba: at si littora le=*

gas, à Ceruaria proxima est rupes, quæ in altum Pyrenæum extrudit. Dein Thicis flumen, ad Rhodam: Clodianum ad Emporia. Tum mons Iouis, cuius partem occidēti aduersam, eminentia cautium, quæ inter exigua spatia ut gradus subinde consurgunt, Scalas Annibalis appellant. Inde ad Tarraconem parua sunt oppida, Blanda, Illuro, Betullo, Barchino, Subur, Tholobi: parua flumina, Betullo iuxta Iouis montē, Rubricatū in Barchinonis littore ~~inter Subur & Tholobin maius~~. Tarraco urbs est in his oris maritimarum opulentissima. Tulcis eam modicus amnis super, ingens Iberus deorsum attingit. Inde se in terras pelagus insinuat, & primùm magno impetu admissum, mox in duos sinus promontorio, quod Ferrariam uocant, finditur: prior Sucronensis dicitur, maior hic & magno satis ore pelagus accipiēs, & quò magis penetratur, angustior, Sefabim, & Turiā, & Sucronē nō magna excipit flumina: urbes complexus, & alias quidē, sed notissimas Valentiam, & Saguntum illam, fide & ærumnis inclytam. Sequens Illicitanus Alonem habet, & Lucentiam, & unde ei nomen est Illicen. Hic iam terræ magis in altum eunt, latioremq; quàm fuerat Hispaniam faciunt, uerùm ab ijs quæ dicta sunt, ad principia Beticæ, præter Carthaginem, quam dux Pœnorum Asdrubal condidit, nihil referendum est. In illis oris ignobilia sunt oppida, & quorum mentio tantum ad ordinem pertinet. Virgi in sinu quem Virgitanum uocant. Extra Abdera, Suel, Hexi, Menoba, Malaca, Salduba, Lacippo, Berbesul. Aperit deinde angustissimum pelagus, & proxima inter se Europæ, atq; Africæ littora mon-

tes efficiunt, ut initio diximus, columnæ Herculis *Abyla & Calpe: uterq; quidem, sed Calpe magis, & penè totus in mare prominens.* Is *mirum in modum concauus, ab ea parte qua spectat occasum, medium ferè latus aperit, atq; inde ingressus, totus admodum peruius, propè quantum patet sinus, & specus ultrà est, in eoq; Cartheia (ut quidam putãt) aliquando Tartessos, & quam transuecti ex Africa Phœnices habitant: atq; unde nos sumus, ~~cingente freto~~, Mellaria & Bello, & Besippo usquè ad Iunonis promontorium oram freti occupat. Illud iã in occidentẽ & Oceanũ obliquo iugo excurrens, atq; ei quod in Africa Ampelusiam esse dixeramus aduersum, quâ nostra maria sunt, finit Europẽ.*

ANNOT. IN CAP. VI.

Pyrenæus hinc) hoc est, ex capite Veneris in Britãnicũ Oceanum excurrit, id est, mare Oceanum fontis Rabiæ.

Tum in terras fronte conuersus Hispaniam irrumpit) nam duo maxima ramenta ex Pyrenæo irrumpunt: alterum uocatur Idubeda mons: alterum Orospeda.

In ea littora, quæ occidenti sunt aduersa) nam Idubeda usque ad Portugaliam protenditur, uaria sortitur nomina ex gẽtibus iuxtà habitantibus, in primis uocaĩ la Sierra Datienca: deinde Sumo Sierra: tum el puerto de la Tablada: postea, la Palomera da uila: hinc el puerto del Colmenar, & el puerto del Pico: deinde el puerto de Tornauacas. hinc ꝑcurrit usq; ad mare Occidentale in Portugalia, & Fromin ens mons uocatur, el monte de la Strella.

Nisi qua Gallias tangit) indicat totum tractum Pyrenæi à promontorio Veneris, quod est Cap de Creus, usquè ad fontem Rabiam.

Pelago) à meridie mari nostro: à septentrione mari Britannico.

Vbi illis adhæret) illis uidelicet Gallijs.

Maxime angusta) hæc uidebis in plano, & in globo.

Magis magisq; latior ad occidentem abit) præcipuè in medio à capite Finis terræ usque ad Carthaginem nouam.

Tribus distincta nominibus) Diuiditur Hispania in Hispaniam Tarraconensem, Beticam, & Lusitaniam.

Tarraconensis altero capite Gallias) Gallias ex parte Pyrenæorum.

Beticam) uersus Caridemum promontorium, nunc dictum cabo de Carbonero.

Lusitaniámque contingens) prope Guadalupe, usque ad Doriam fluuium.

Illas) uidelicet Lusitaniam & Beticam.

Ana) legendum isto modo, & non Anas. Vulgo dicitur Guadiana uocabulo Sarracenico: nam Gua lingua Arabica sonat aquam: fluuius iste diuidit Beticam à Lusitania.

Et ideo Betica maria utraque) id est, nostrum & Oceanum: nostrum à freto usque ad Caridemum promontorium, quod est caput de Gata: Oceanum à freto usque ad Anam.

Fronte) uidelicet cabo de sant Vincente.

Pallentia) nunc Palentia.

Numantia) nunc Soria.

Cæsaraugusta) nomen retinet, in regno Aragonum.

Emerita) nunc Merida la grande.

Astigi) nunc Ecija.

Hispalis) nunc Seuilla.

Corduba) nomen retinet.

Rhoda) nomen retinet.

Emporia) nunc Ampuries.

Mons Iouis) nunc Moniui.

Scalas Annibalis) nunc les costes de Garraf.

Blanda) nunc Blanes.

Betullo) nunc Beson.

Barchino) nunc Barcelona.

Subur) Siges hodie.

Rubricatum) nunc Lobregat.

Tarraco) nunc Tarragona.

Iberus)nunc Ebro.
Ferrariam)nunc el cabo de Martin.
Duriam) Turiã legendum est,nunc est Cuada Lauiar.
Sucronem)nunc est Xucar.
Valentiam) nomen retinet.
Saguntum)nunc Moruedre.
Illicitanus sinus)nunc dicitur de Alacant.
Lucentiam)nunc Lugent.
Illicen)nunc Alacant.
Carthaginem) nunc Cartagena.
Virgi)nunc Almeria.
Suel)Chipiona.
Menoba) nunc Velez Malaga.
Malaca)nomen retinet.
Salduda)nunc Vbeda.
Carteia)nunc Cartaia.
Mellaria & bello) Tariffa,Mellaria non extat.
Iunonis promontorium)Sancta Maria,aut el puerto de Sãcta Maria.

MEDITERRANEI MARIS INSVLAE. CAP. VII.

hn. lib. cap. 22.

ADES insula, quæ egreßis fretum obuia est, admonet antè reliquas dicere, quàm in Oceani littora terrarumq; circuitum, ut initio promisimus, oratio excedat. Paucæ sũt in Mæotide (*inde enim uidetur commodißimum incipere*) *neq; omnes tamen incoluntur: nã nec pabula quidẽ largẽ ferunt. Hac re habitantibus caro magnorũ piscium sole siccata, & in puluerem usq; contusa, pro farre est.* Paucæ *& in* Põto. Leucæ Borysthenis *ostio obiecta, parua admodũ, & quòd ibi Achilles situs est, Achillea cognomine.* Non longe *accolitur Aria, quæ Marti sacrata (ut fabulis traditur) tulit*

aues

aues cum summa clade aduenientium, pennas quasi tela iaculantes. Sex sunt Istri ostia, ex ijs Peuce notißima & maxima. Thymnias Mariandinorũ finibus proxima, urbẽ habet, quam quia Bithyni incolunt, Bithynida appellant. Cõtra Thracium Bosphorum duæ paruæ, paruoq; distantes spatio, & aliquando creditæ, dictæq; concurrere, & Cyaneæ uocãtur, & Symplegades. In Propontiade tãtum Proconesos habitatur. Extra Hellespontũ, earũ quæ Asiaticis regionibus adiacent, clarißimæ sunt Tenedos, Sigæis aduersa littoribus, & quo dicentur ordine, ad promontorium Tauri montis expositæ, quas quidam dici putauere μακάρων, siue quòd fortunati admodum cœli soliq; sunt, siue quòd eas suo, suorũq; regno Macar occupauerat. In Troade Lesbos, & in ea quinq; olim oppida Antissa, Pyrrha, Eressos, Cira ua, Mitylene. In Ionia Chios, & Samos. In Caria, Cos. In Lycia, Rhodos. In illis singulæ sunt ijsdem nominibus urbes. In Rhodo tres quondam erant, Lindos, Camiros, Ialysos: quæ contra Tauri promontorium importunè nauigãtibus obiacent, Chelidoniæ nominantur. In sinu quem maximum Asia recipit propè media Cyprus ad ortum occasũq; se immittens, recto iugo inter Ciliciam Syriasq; porrigitur ingens, ut quæ aliquando nouem regna ceperit, & nunc aliquot urbes ferat, quarum clarißimæ Salamis, & Paphos, & quò primùm ex mari Venerem egressam accolæ affirmant, Palæpaphos. Arados etiam in Phœnice est parua, & quantum patet tota oppidum, frequens tamen, quia etiam subter aliena tecta sedem ponere licet: parua & Canopos, Nili ostio, quod Canopicum uocant, obuia est. Mene- lai

l. habitata

ibi ap... et apel... Sunt.

condit... eo fu... cis tel... qui ex... dici fun... ticam ... ste a s...

lai gubernator Canopus ibi forte moriens, nomen insulæ, illa ostio dedit. Pharos Alexandriæ nunc ponte coniungitur, olim, ut Homerico carmine proditum est, ab eisdem oris cursu diei totius abducta: & si ita res fuit, uideri potest coniectantibus in tantum mutatæ causas Nilum præbuisse, dum limum subinde, & præcipuè cum exundaret littori annectens, auget terras, spatiùmque augescentium in uicina uada promouet. In Africa contra maiorem Syrtim Cuteletos: contra minoris promontoria Meninx & Cercinna: contra Carthaginis sinum, Tarichiæ & Aegathes, Romana clade memorabiles. Plures Europæ littoribus sūt appositæ. In Aegæo mari prope Thraciā Thasos, Imbros, Samothrace, Scandille, Polyægos, Scyathos, Halonesos: & quam aliquādo, omnibus qui mares erant cæsis, tantùm fœminæ tenuisse dicuntur, Atho monti Lemnos aduersa. Pagaseus sinus Scyathon prospicit, Cicyneton amplectitur. Eubœa ad meridiem promontorium Gereston & Caphareum: ad septentrionem Cœneum extrudit, & nusquam lata, duûm milium spatium habet ubi arctissima est, cæterùm longa, totiq; Bœotiæ apposita, angusto freto distat à littore. Euripon uocant rapidum mare, & alterno cursu septies die ac septies nocte fluctibus inuicem uersis, adeò immodicè fluens, ut uentos etiam, ac plenis uelis nauigia frustretur. Aliquot in ea sunt oppida, Hestiæa, Eretria, Pyrrha, Nesos, Oechalia, uerùm opulentissimæ Carystos & Chalcis. In Attide Helene est nota stupro Helenæ, & Salamis excidio classis Persicæ notior. Circa Peloponneson etiam nunc in Aegæo Phitiusa, & Aegina Epidaurico littori

proxima, Troëzenio Calauria inter ignobiles, aliàs leto Demosthenis nobilis. In Myrtoo Cythera contra Maleam emissa, & Theganusa contra Acritâm. In Ionio Prote, Hyria, Cephalenia, Neritos, Same, Zacynthos, Dulychium, et inter nõ ignobiles Vlyßis nomine Ithaca maximè illustris. In Epiro Echinades, & Strophades olim Plotæ: contra Ambracium sinũ Leucadia, & uicina Adriatico mari Corcyra: hæ Thracum, Graiorumq; terris obiacent. At interius Melos: Olearos, Aegina, Cathon, Ios, Thera, Gyaros, Hippuris, Donyßa, Cianos, Chalcis, Icaria, Pinaria, Nisyros, Lebynthos, Calydne, Asine: hæ quia dispersæ sunt, Sporades: ab eis Sicynus, Hypanos, Cythnos, Siphõs, Seriphos, Rhene, Paros, Scyros, Tenos, Myconos, Naxos, Delos, Andros, quia in orbem iacent, Cyclades dictæ sunt. Super eas iam in medio mari ingens, & centum quondam urbibus habitata Crete, ad orientem promontorium Samonium, ad occidentem κριῦ μέτωπον immittit, nisi maior esset, Cypro similis, multis famigerata fabulis, aduectu Europæ, Pasiphaës, & Ariadnæ amoribus, Minotauri feritate fatoq;, Dædali operibus & fuga, Tali statione atque morte, maximo tamen eò, quòd ibi sepulti Iouis penè clarũ uestigium sepulchrũ est, cui nomen eius insculptũ esse accolæ ostẽdũt. Vrbiũ notißimæ Gnosos, Gortyna, Lyctos, Lycastos, Holopyxos, Phæstos, Cydõ, Manethusa, Dictynna. Inter colles, quòd ibi nutritũ Ioue accepimus, fama Idæi mõtis excellit. Iuxtà est Asticla, Naumachos, Zephyre, Crise, Gaudos, & quas Musagoros numero tres, uno tamen uocabulo appellant, atque unde Carpathio mari cognomẽ est, Carpathos.

In

In Adria Absoros, Celaduse, Absyrtis, Issa, Trucones, Hydria, Electrides, nigra Corcyra, Tragurium, Diomedia, Aestria, Asine, atque ut Alexandriæ, ita Brundusio adiacens Pharos. Sicilia (ut ferunt) aliquando continens, & agro Brutio annexa: pòst freto maris Siculi abscissa est. Id angustũ & anceps alterno cursu modò in Thuscum, modò Ionium pelagus perfluit, atrox, sæuum, & Scyllæ Charybdisque sæuis nominibus inclytũ. Scylla saxum est: Charybdis mare, utrunque noxium appulsis: ipsa ingens & tribus promontorijs in diuersa procurrens, Græcæ literæ imaginem, quæ Delta dicitur, efficit. Pachynum uocatur quod Græciam spectat: Lilybæum quod in Africam: Pelorum, quod in Italiam uergẽs Scyllæ aduersum est: causa nominis Pelorus gubernator ab Annibale ibidem conditus, quem idem uir profugus ex Africa, ac per ea loca Syriam petens, quia procul intuente uidebantur continua esse littora, & non peruium pelagus, proditum se arbitratus occiderat. Ab eo ad Pachynum ora quæ extenditur Ionium mare attingens, hæc fert illustria, Messanam, Tauromi-nium, Catinam, Megarida, Syracusas, & in ijs mirabilem Arethusam: fons est, in quo uisuntur iacta in Alpheum amnem, ut diximus, Peloponnesiaco littori infusum: unde ille creditur non se consociare pelago, sed subter maria terrásque depressus, huc agere alueum, atque hîc se rursus extollere. Inter Pachynum & Lilybæum Acragas est, Heraclea, & Thermæ. Inter Lilybæum & Pelorida Panormus, & Hymera. Interius uerò Leontini, Centuripinum, & Hybla, aliæq; complures. Famam habet

ob

ob Cereris templum Enna, præcipua. Montium Eryx maxime memoratur ob delubrum Veneris ab Aenea conditũ. Et Aetna quæ Cyclopas olim tulit, nunc aßiduis ignibus flagrat. De amnibus Hymæra referendus, quia in media admodũ ortus, in diuersa decurrit, scindénsque eam utrinque, alio ore in Libycum, alio in Thuscum mare deuenit. Circa Siciliam in Siculo freto est Acæe, quam Calipso habitasse dicitur Africam uersus Gaulos, Melita, Cosura, propius Italiam Galata, & illæ septem quas Aeoli appellant, Osteodes, Lipara, Didyme, Phœnicusa, Ericusa, Hiera, & Strõgyle, ut Aetna perpetuo flagrant igne. At Pithecusa, Leucothea, Aenaria, Sinonia, Capreæ, Prochyta, Pontiæ, Pandataria, Phytonia, Parmaria, Italico lateri citra Tyberina ostia obiacẽt. Vltrà aliquot sunt paruæ, Dianium, Iginium, Carbania, Vrgo, Ilua, Capraria. Duæ grandes, fretóque diuisæ Etrusco, quarũ Corsica littori propior inter latera tenuis & longa, præterquàm ubi Aleria, & Marianæ colòniæ sunt, à Barbaris colitur. Sardinia Africum pelagus attingens, nisi quòd in occidentem quàm in orientem angustius spectat, par & quadrata undique, & nusquã non aliquanto spatiosior quàm ubi latißima est Corsica. Cæterùm fertilis, & soli quàm cœli melioris, atque ut fœcũda, ita penè pestilens. In ea antiquißimi populorũ sunt Ilienses. Vrbiũ antiquißimæ Calaris, & Sulchi. At in Gallia, quas referre conueniat, solæ sunt Stœchades, ab ora Ligurum ad Maßiliam usque dispersæ. Baleares in Hispania cõtra Tarraconẽsia littora sitæ, nõ longe inter se distant, & ex spatio suo cognominibus acceptis,

agit Orosius lib. 3

plin. cap. 6

In Adria Absoros, Celaduse, Absyrtis, Issa, Trucones, Hydria, Electrides, nigra Corcyra, Tragurium, Diomedia, Aestria, Asine, atque ut Alexandriæ, ita Brundusio adiacens Pharos. Sicilia (ut ferunt) aliquando continens, & agro Brutio annexa: pòst freto maris Siculi abscissa est. Id angustũ & anceps alterno cursu modò in Thuscum, modò Ionium pelagus perfluit, atrox, sæuum, & Scyllæ Charybdisque sæuis nominibus inclytũ. Scylla saxum est: Charybdis mare, utrunque noxium appulsis: ipsa ingens & tribus promontorijs in diuersa procurrens, Græcæ literæ imaginem, quæ Delta dicitur, efficit. Pachynum uocatur quod Græciam spectat: Lilybæum quod in Africam: Pelorum, quod in Italiam uergẽs Scyllæ aduersum est: causa nominis Pelorus gubernator ab Annibale ibidem conditus, quem idem uir profugus ex Africa, ac per ea loca Syriam petens, quia procul intuente uidebantur continua esse littora, & non peruium pelagus, proditum se arbitratus occiderat. Ab eo ad Pachynum ora quæ extenditur Ionium mare attingens, hæc fert illustria, Messanam, Taurominium, Catinam, Megarida, Syracusas, & in ijs mirabilem Arethusam: fons est, in quo uisuntur iacta in Alpheum amnem, ut diximus, Peloponnesiaco littori infusum: unde ille creditur non se consociare pelago, sed subter maria terrásque depressus, huc agere alueum, atque hîc se rursus extollere. Inter Pachynum & Lilybæum Acragas est, Heraclea, & Thermæ. Inter Lilybæum & Pelorida Panormus, & Hymera. Interius uerò Leontini, Centuripinum, & Hybla, aliæq; complures. Famam habet

ob

ob Cereris templum Enna, præcipua. Montium Eryx maximè memoratur ob delubrum Veneris ab Aenea conditũ. Et Aetna quæ Cyclopas olim tulit, nunc aßiduis ignibus flagrat. De amnibus Hymæra referendus, quia in media admodũ ortus, in diuersa decurrit, scindénsque eam utrinque, alio ore in Libycum, alio in Thuscum mare deuenit. Circa Siciliam in Siculo freto est Acæ, quam Calipso habitasse dicitur Africam uersus Gaulos, Melita, Cosura, propius Italiam Galata, & illæ septem quas Aeoli appellant, Osteodes, Lipara, Didyme, Phœnicusa, Ericusa, Hiera, & Strõgyle, ut Aetna perpetuo flagrant igne. At Pithecusa, Leucothea, Aenaria, Sinonia, Capreæ, Prochyta, Pontiæ, Pandataria, Phytonia, Parmaria, Italico lateri citra Tyberina ostia obiacẽt. Vltrà aliquot sunt paruæ, Dianium, Iginium, Carbania, Vrgo, Ilua, Capraria. Duæ grandes, fretóque diuisæ Etrusco, quarũ Corsica littori propior inter latera tenuis & longa, præterquàm ubi Aleria, & Marianæ colòniæ sunt, à Barbaris colitur. Sardinia Africum pelagus attingens, nisi quòd in occidentem quàm in orientem angustius spectat, par & quadrata undique, & nusquã non aliquanto spatiosior quàm ubi latißima est Corsica. Cæterùm fertilis, & soli quàm cœli melioris, atque ut fœcũda, ita penè pestilens. In ea antiquißimi populorũ sunt Ilienses. Vrbiũ antiquißimæ Calaris, & Sulchi. At in Gallia, quas referre conueniat, solæ sunt Stœchades, ab ora Ligurum ad Maßiliam usque dispersæ. Baleares in Hispania cõtra Tarraconẽsia littora sitæ, nõ longe inter se distant, & ex spatio suo cognominibus acce-

ptis, maiores minorésque perhibentur. Castella sunt in minoribus Iamno, & Mago: in maioribus Palma, & Polẽtia coloniæ. Ebusos è regione promontorij, quod in Sucronensi sinu Ferrariam uocant, eodem nomine urbem habet, frumentis tantùm non fœcunda, ad alia largior, & omnium animalium quæ nocent, adeò expers, ut nec ea quidem quæ de agrestibus mitia fiunt, aut generet, aut si inuecta sunt, sustineat. Contrà est Colubraria, cuius meminisse succurrit, quòd cùm scateat multo ac malefico genere serpentum, & sit ideo inhabitabilis, tamen ingreßis eam, intra id spatium, quod Ebusitana humo circunsignauerunt, sine pernicie tuta est, iisdem illis serpentibus, qui solent obuios appetere, aspectum eius pulueris, aliúdue, quod ue xius, procul & cum pauore fugientibus.

ANNOT. IN CAP. VII.

GAdes insula) nunc dicta Caliz.

Paucæ sunt in Mœotide) Vna est ditißima, nunc dicta Tana, olim erat Venetorum, & dicebatur Alopecia.

Thynnias) è regione Mariandynorum.

Cyaneæ) sunt & in Ponto & in Propontide.

Tenedos) nunc Tenedo.

μακάρων,) id est, fortunatorum, beatorum.

Lesbos) nunc Metelina.

Chio) nunc Xio.

Samos) nunc Samo.

Cos) nunc Lango.

Rhodos) nomen retinet.

Cyprus) nomen retinet.

Arados) nunc Ar.

Phros) nunc Phara.

Homerico carmine) ita ille habet quarto Odysseæ:

Νῆσος ἔπειτά τις ἐστὶ πολυκλύστῳ ἐνὶ πόντῳ

Αἰγύπτου

Αἰγύπτου προπάροιθε, φάρον δέ ἑ κικλήσκουσι
Τόσσον ἄνευθ', ὅσσόν τε πανημερίη γλαφυρὴ νηῦς
Ἤνυσεν, ᾗ λιγὺς οὖρος ἐπιπνείησιν ὄπισθεν.

Thasos) Taxo nunc.
Imbros) Stalimin nunc.
Lemnos) hodie Sidrio.
Scyathos) nunc Seriro.
Eubœo) nunc Nigropont.
Salamis) submersa est.
Corcyra) nunc Corfu.
Melos) hodie Mil.
Andros) nunc Andria.
Crete) nunc Candia.
κριοῦ μέτωπον) id est, arietis frontem.
Sicilia) nomen retinet.
Freto maris Siculi) nunc dicto el far de Mesina.
Mesanam) nunc Mesinam.
Catinam) nunc est Catania.
Megarida) nunc Agosta.
Syracusas) nunc est Saragosa de Sicilia.
Agragas) nunc Gergenti.
Panormus) nunc Palermo.
Pachynum) nunc cabo Pacino.
Taurominium) nunc Tauernera.
Melita) nunc Malta.
Aetna) non flagrat, nec ex uicinis aliquis est, qui hoc uiderit, nunc dicitur Bolcar.
Corsica) nomen retinet.
Sardinia) nunc Sardegna.
Calaris) nunc Caller.
Baleares) duæ sunt.
Maiores) nunc Mallorca.
Minores) nunc Menorca.
Polentia) nunc Polensa.
Palma) quæ nunc dicitur Mallorca ciuitas.
Ebrisos) nunc Ayiussa.
Colubraria) nunc la Dragonera.

POMPONII MELAE DE SITV ORBIS LIBER TERTIVS.

EXTIMA HISPANIAE LITTORA. CAP. I.

ICTA est ora nostri maris, dictæ insulæ quas amplectitur. restat ille circuitus, quē (ut initio diximus) cingit oceanus, ingens & infinitum pelagus, & magnis æstibus concitum (ita enim motus eius appellant) modò inundat cāpos, modò latè nudat, ac refugit, nō a=lios aliosq́; in uicē, neq; alternis accessibus nunc in hos, nūc in illos impetu uersum: sed ubi in omnia littora, quā=uis diuersa, terrarū, insularūq; ex medio pariter effusum est, rursus ab illis colligitur in mediū, & in semetipsum redit, tāta ui semper immissum, ut uasta etiā flumina retro=agat, & aut terrestria depræhendat animalia, aut marina destituat: neq; adhuc satis cognitum est, anhelitúne suo id mundus efficiat, retractamq; cum spiritu regerat undam undique, si (ut doctioribus placet) unum animal est: an sint depressi aliqui specus, quò reciproca maria residant, atq; inde se rursus exuberantia attollant: an luna causas tantis meatibus præbeat, ad ortus certe eius occasusq; uari=antur, neque eodem assiduè tempore, sed ut illa surgit ac

demer

in lib. 5 utrū mu[ndus] [an]i[m]a[m] habeat [...]tu.

[...] luna [...] ωκεανός.

demergitur, ita recedere atque aduentare cõperimus. Huc egressos, sequentésque ea quæ exeuntibus dextra sunt, æquor Atlanticum, & ora Bæticæ frontis excipit, quæ nisi quòd semel iterúmque paululum in semet abducitur, usq; ad flumen Anam penè recta est: Turduli & Bastuli habitant. In proximo sinu portus est, quem Gaditanum, & lucus quem Oleastrum appellant. Tum castellum Ebora in littore, & procul à littore Asta colonia: extrà Iunonis ara, templúmque est. In ipso mari monimentum Geryonis, scopulo magis quàm insulæ impositum. Betis ex Tarraconensi regione demissus, per hanc ferè mediam diu sicut nascitur, uno amne decurrit: pòst ubi non longè à mari grandem lacum facit, quasi ex uno fonte geminus exoritur: quãtusq; simplici alueo uenerat, tãtus singulis effluit. Tum sinus alter, usque ad finem prouinciæ inflectitur, eúmque parua oppida Olitingi, Onoba contingunt. At Lusitania trans Anam, quà mare Atlanticum spectat, primùm ingenti impetu in altum abit, deinde resistit, ac se magis etiam quàm Bætica abducit: quà prominet, bis in semet recepto mari, in tria promontoria dispergitur. Anæ proximum, quia lata sede procurrens, paulatim se ac sua latera fastigiat, Cuneus ager dicitur: sequens Sacrum uocant: Magnum quod ulterius est. In Cuneo sunt Mirtylis, Balsa, Ossonoba. In Sacro Lacobriga, & portus Annibalis. In magno Ebora. Sinus intersunt: & est in proximo Salacia: in altero Vlyßippo, & Tagi ostium, amnis aurum gemmásque generantis. Ab ijs promontorijs ad illam partem, quæ re-

Iustin. m. si. acm. ma.

melu tia.

tota cap. cida

 ceßit

ceßit, ingẽs flexus aperitur. In eoq; sunt Turduli ueteres, Turdulorumq; oppida: amnes autem Monda in medium ferè ultimi promõtorij latus effluens, & radices eiusdẽ abluens Durius. Frons illa aliquandiu rectã ripã habet, dein de modico flexu accepto, mox paulùm eminet: tum reducta iterum, iterumq; recta margine iacens, ad promontorium, quod Celticum uocamus, extenditur: totam Celtici colunt, sed à Durio ad flexum Gronij: fluuntq; per eos Auo, Celandus, Nebis, Minius, & cui Obliuionis cognomen est Limia. Flexus ipse Lambriacam urbem amplexus recipit fluuios, Iernã & Viam. Partem, quæ prominet, Præsamarci habitant: perq; eos Tamaris & Sars, flumina nõ longè orta decurrrunt. Tamaris secũdùm Arotebrarum portũ: Sars iuxta turrem Augusti titulo memorabilem: cætera super Tamarici, Nerijq; incolunt in eo tractu ultimi. Hactenus enim ad occidentem uersa littora pertinent: deinde ad septentriones toto latere terra conuertitur à Celtico promontorio ad Scythicum usq;: hinc perpetua eius ora, nisi ubi modici recessus, ac parua promontoria sunt, ad Cantabros penè recta est. In ea primũ Artabri sunt, & Ianasum Celticæ gentis: deinde Astures. In Artabris sinus ore angusto admixtũ mare nõ angusto ambitu excipiens, Adrobicũ urbẽ, & quatuor amnium ostia incingit: duo etiã inter accolẽtes ignobilia sũt: per alia duo Mearus exit, & Narius ad Libuncã. In Asturũ littore Nœga est oppidũ, & tres aræ quas Sestianas uocant, in peninsula sedẽt, & sũt Augusti nomine sacræ, illustrãtq; terras antè ignobiles. At ab eo flumine, quod Saliã uocãt, incipiũt ore paulatim recedere,

& late

& latæ adhuc Hiſpaniæ magis magiſq; ſpatia cõtrahere, uſq; adeo ſemet & terris anguſtãtib⁹, ut earũ ſpatiũ inter duo maria dimidio minus ſit quà Galliã tangũt, q̃ ubi ad occidẽtẽ littus exporrigũt. Tractũ Cãtabri & Varduli tenẽt. Cãtabrorũ aliquot populi, amneſq; ſunt, ſed quorũ nomina noſtro ore cõcipi nequeãt: p eoſdẽ & Salenos Saurium: per Autrigones, & Origeuiones quoſdã Neſua deſcẽdit: Deua Tritiũ Tobolicum attingit: deinde Ituriſſam & Eaſonem Magrada. Varduli una gens, hinc ad Pyrenæi iugi promontorium pertinens, claudit Hiſpanias.

ANNÓT. IN CAP. I.

DOctioribus) Platonicis, qui aiunt mundũ eſſe animatũ.
Turduli) nunc pars Andaluſes, pars Granatenſes.
Baſtuli) omnes Granatenſes.
Betis) nunc Guadalguebir.
Ana) hodie eſt Guadiana.
Luſitania) pars Luſitaniæ dicitur Portugalia, pars la Extremadura.
Sacrum promontorium) nunc cabo de ſan Vincente.
Mirtylis) nunc Vaena.
Balſa) nunc Tauila.
Oſonoba) Siluera.
Lacobriga) Coymbra.
Ebora) nomen retinet.
Vlyſsippo) Lisbona hodie.
Tagi) nunc Taio.
Durius) nunc Duero.
Minius) Migno nunc.
Limia) Linia hodie.
Arotebrarum) Gallegos nunc.
Tamarici) Gallegos quoque.
A Celtico promontorio) à promontorio quod uocatur Finis terræ.

Scythicum) Dacicum ad Saxoniam.

Modici recessus) ad portum Magnum, & ad Trileucum promontorium.

Astures) nomen retinent.

Tanasum) Sanctus Iacobus in Compostella.

Cantabri) nunc Montanas, & Biscaya.

Varduli) Lipusca, & pars Vasconiæ.

EXTIMA GALLIARVM ORA. CAP. II.

SEQVITVR *Galliæ latus alterum, cuius ora primò nihil progressa in altum, mox tantundem penè in pelagus excedens, quantum retro Hispania abscesserat, Cãtabricis fit aduersa terris, & grandi circuitu inflexa, ad occidentẽ littus aduertit. Tunc ad septentriones conuersa, iterum longo rectoq; tractu ad ripas Rheni amnis expanditur. Terra est frumenti præcipuè, & pabuli ferax, & amœna lucis immanibus, quicquid ex satis frigoris impatiens est, ægre nec ubiq; alit, & noxio genere animalium minime frequens. Gentes superbæ, superstitiosæ, aliquando etiam immanes adeò, ut hominem optimam, & gratissimam dijs uictimam crederent: manent uestigia feritatis iam abolitæ, atque ut ab ultimis cædibus temperant, ita nihilo minus ubi deuotas altaribus admouere, delibant: habent tamen & facundiã suam magistrosq; sapientiæ Druidas. Hi terræ, mundique magnitudinem, & formam, motus cœli & syderum, ac quid dij uelint, scire profitẽtur: docẽt multa nobilissimos gentis clàm & diu uicenis annis in specu, aut in abditis saltibus. Vnũ ex ijs quæ præcipiũt, in uulgus effluit, uidelicet, ut forent ad bella meliores, æternas esse animas, uitámque*

alteram

alteram ad manes. Itaque cùm mortuos cremant ac defodiunt, apta uiuentibus olim negotiorum ratio etiam & exactio crediti differebatur ad inferos, erantq; qui se in rogos suorum, uelut unà uicturi libenter immitterent. Regio quam incolunt omnis comata Gallia. Populorum tria summa nomina sunt, terminantúrque fluuijs ingentibus. Nam à Pyrenæo ad Garumnam, Aquitania: ab eo ad Sequanam, Celtæ: inde ad Rhenum pertinent Belgæ. Aquitanorum clarißimi sunt: Ausci: Celtarum Hedui: Belgarum Treueri: urbesq; opulentißimæ, in Treueris Augusta: in Heduis Augustodunum: in Auscis, Elusaberris. Garumna ex Pyrenæo monte delapsus, nisi cum hyberno imbre aut solutis niuibus intumuit, diu uadosus, & uix nauigabilis fertur. At ubi obuius oceani exæstuantis accessibus adauctus est, iisdemq; retro remeãtibus, suas illiusq; aquas agit, aliquantum plenior, & quanto magis procedit, eò latior fit, ad postremum magni freti similis, nec maiora tantùm nauigia tolerat, uerùm etiam more pelagi sæuientis exurgens, iactat nauigantes, atrociter utiq;, si aliò uentus, aliò unda præcipitat. In eo est insula Antros nomine, quam pẽdere & attolli aquis increscentibus ideo incolæ existimãt, quia cùm uideãtur editior, qua obiacet, ubi se fluctus impleuit, illam operit: hãc ut prius tantum ambit, & quòd ea quibus antè ripæ collesq; ne cernerentur obstiterant, tunc uelut ex loco superiore perspicua sunt. A Garumnæ exitu latus illud incipit terræ procurrentis in pelagus, & ora Cantabricis aduersa littoribus, alijs alijsq; populis media eius habitantibus, ab Santonibus ad Osismios usque de-

 flexa

flexa. Ab illis enim iterum ad septentriones frons littorum respicit, pertinentq; ad ultimos Gallicarum gentium Morinos, nec portu, quem Gesoriacum uocant, quicquam habent notius. Rhenus ab Alpibus decidens, propè à capite duos lacus efficit, Venetum & Acronium. Mox diu solidus, & certo alueo lapsus, haud procul à mari huc & illuc dispergitur, sed ad sinistrum amnis etiam tum & donec effluat Rhenus, ad dexteram primò angustus & sui similis: pòst ripis longè ac latè recedentibus, iam nõ amnis, sed ingens lacus, ubi campos impleuit, Fleuo dicitur, eiusdemq; nominis insulam amplexus, fit iterum arctior, iterumq; fluuius emittitur.

ANNOT. IN CAP. II.

IN Pelagus excedens) in promontorio quod nunc est, Sanctus Matthæus in Britannia minore.

Abscesserat) in Fonte Rabia.

Terris Cantabricis) diximus qui sint Cantabri.

Et grandi) diximus à Fonte Rabia esse hunc circuitum usq; ad Britanniam minorem.

Rheni) nunc le Rhin.

Comata Gallia) à coma ipsa capillorum.

Pyrenæo) Pyrenæi nomina multa habent: nam ex ea parte quæ Lipus, quæ & Fonti Rabiæ adiacet, Sanctus Adrianus dicitur: progrediendo uersus Meridiem, statim est Roncetualles: deinde montes De laqua: tum Delempurda: postremò promontorium maris nostri dictum Templum Veneris, hodie Cap de creus, id est caput crucis.

Garumnam) nunc la Garona, nomen admittit ante Burdegalam eo loco ubi confluunt ipsa & Gerunda, & dicitur Geronda, prope promontoriũ Santonũ, nũc Blayani, mrlũ decidit la Dordongna.

Sequanam) nunc Sena. Pomponius secutus est Cæsarem in

diuisione Galliæ.

Ausci) regio & ciuitas nunc, Aux, Archiepiscopatus est in Vasconia.

Hedui) quorum præcipua ciuitas est Autum, olim dicta Augustodunum.

Treueri) nunc Treuers, ad Rhenum.

Augusta) Augusta Treuerorum, dicta nunc Treuers, Trier uernacula lingua.

Augustodunum) nunc Autum.

Elusaberris) Aux.

Santonibus) nunc Santongers, & oppidum Sainctes.

Osismios) Britanni sunt, nunc Britones, apud Sanctum Matthæum.

Frons littorum) tota illa ora quæ est à capite Sancti Matthæi, attingit Morinos.

Morinos) nunc Terroana.

Gesoriacum) nunc de Cales, portus Caletensis.

Huc & illuc) diuiditur in duo latera.

Insulam) Batauorum, nunc Hollandiam.

GERMANIA. CAP. III.

ERMANIA *hinc ripis eius usque ad Alpes, à meridie ipsis Alpib⁹: ab oriente Sarmaticarum confinio gentium: quá septentrionē spectat oceanico littore obducta est. Qui habitāt, immanes sunt animis atque corporibus, & ad insitam feritatē uastè utraq; exercent, bellando animos, corpora ad consuetudines laborum: maximo frigore nudi agunt antequam puberes sint, & longißima apud eos pueritia est: uiri sagis uelantur, aut libris arborum, quamuis sæua hyeme, nandi non patientia tantum illis, studium etiam est: bella cum finitimis gerunt, causas eorum ex libidine accersunt, neq; imperitandi prolatandiq; quæ poßident (nam ne-*

ne illa quidem enixè colunt) sed ut circa ipsos quæ iacent uasta sint. Ius in uiribus habent, adeò ut ne latrocinij quidem pudeat, tantùm hospitibus boni, mitesq; supplicibus, uictu ita asperi incultiq;, ut cruda etiam carne uescantur aut recenti, aut cum rigentem in ipsis pecudum ferarúmque corijs manibus pedibusq; subigendo renouarunt. Terra ipsa multis impedita fluminibus, multis montibus aspera, & magna ex parte syluis ac paludibus inuia. Paludũ Suesia, Mesia, & Melsiagum maximæ. Syluarum Hercynia, & aliquot sunt quæ nomen habent, sed illa dierum sexaginta iter occupans, ut maior alijs, ita & notior. Mõtium altissimi Taurus & Rhetico, nisi quorũ nomina uix est eloqui ore Romano. Amniũ in alias gẽtes exeuntiũ Danubius, & Rhodanus: in Rhenum Mœnis & Lupia: in oceanũ Amisius, Visurgis, & Albis clarissimi. Super Albin Codanus ingens sinus magnis paruisq; insulis refertus est. Acre mare, quod gremio littorũ accipitur, nusquam late patet, nec usquã mari simile, uerùm aquis passim interfluẽtibus, ac sæpe transgressis, uagũ atq; diffusum facie amniũ spargitur, quà littora attingit, ripis cõtentum insularum non longè distantibus, & ubique pene tantundem, ut angustum & par freto, curuansq; subinde se, longo supercilio inflexum est. In eo sunt Cymbri, & Teutoni: ultrà ultimi Germaniæ Hermiones.

ANNOTATIONES IN CAP. III.

SArmaticarum confinio) Polonorum Visula amne.
Oceano) Septentrionali.

Sagis

Sagis) dixi Sagum eſſe ueſtem militarem, quæ armis ſuperimponitur, autore Bayſio, nunc Sayon, Germani eam ueſtem ex lana & pilis conficiunt, Feltre dicitur, Sarraceni uocant Albornoz.

Libris) Libri cortices ſunt arborum.

Ius in uiribus) hoc ſeculo Pomponij, nam noſtro in legibus præſertim municipalibus.

Latrocinij) fortaſsis uerum in ipſis agris, nam in oppidis ſumma eſt æquitas.

Fluminibus) Viadro, Amiſio, nunc dicto Eme: Viſurgo, nũc dicto Vueſer: Albi, nunc Elb: Sueuo, nunc Spre: Viado, nunc Odera, & Lupia.

Montibus) Meliboco, Sudete, Abnoba, Aſmiburgio.

Danubius) ex Abnoba monte profluit.

Rhodanus) ex ipſis Alpibus.

SARMATIA. CAP. IIII.

ARMATIA *intus quàm ad mare latior, ab ijs quæ ſequũtur, Viſula amne diſcreta, quà retrò abit uſq; ad Iſtrum flumen immittit: gẽs habitu armisq; Parthicæ proxima, uerùm ut cœli aſperioris, ita ingenij, non ſe urbibus tenet, & ne ſtatis quidẽ ſedibus, ut inuitauere pabula, ut cedẽs & ſequẽs hoſtis exigit, ita res opesq; ſecum trahens, ſemper caſtra habitat, bellatrix, libera, indomita, & uſque eò immanis atq; atrox, ut fœminæ etiam cũ uiris bella ineant: atq; ut habiles ſint, natis ſtatim dextra aduritur mamma, ut inde expedita in ictus manu quæ exeritur, uirile fiat pectus: arcus tendere, equitare, uenari, puellaria penſa ſunt: ferire hoſtẽ adultarum ſtipendium eſt, adeò ut non percuſsiſſe, pro flagitio habeatur: ſitq; eis pœnæ uirginitas.*

Anno

ANNOT. IN CAP. IIII.

SArmatia) nunc Polonia.

Istrum) Danubium intelligit.

SCYTHIA. CAP. V.

NDE *Asiæ confinia, nisi ubi perpetuæ hyemes sedet, & intolerabilis rigor, Scythici populi incolunt, ferè omnes etiam in unũ Sagæ appellati.* In Asiatico littore primi Hyperborei *super* Aquilonem Riphæosq; *mõtes sub ipso syderum cardine iacent, ubi sol non quotidiè, ut nobis, sed primùm uerno æquinoctio exortus, autũnali demũ occidit, & ideo sex mensibus dies, & totidem alijs nox usq; continua est. Terra angusta, aprica, per se fertilis, cultores iustißimi, & diutius quàm ulli mortaliũ & beatius uiuũt.* Quippe *festo semper otio læti non bella mouere, non iurgia, sacris operati maximè* Apollinis, *quorũ primitias* Delon *misisse initio per uirgines suas, deinde per populos subinde tradẽtes ulterioribus, moreq; eũ diu, & donec uitio gentiũ tẽperatus est, seruasse referuntur.* Habitant *lucos syluasq;, & ubi eos uiuẽdi satietas, magisq; tædiũ cœpit, hilares redimiti sertis semetipsos in pelagus ex certa rupe præcipites dãt.* Id *eis funus eximiũ est.* Mare *Caspiũ ut angusto, ita lõgo etiam freto primum terras, quasi fluuius, irrumpit: atque ubi recto alueo influxit, in tres sinus diffunditur, contra os ipsum in* Hyrcanum *ad sinistram in Scythicum, ad dexteram in eum quem propriè & totius nomine Caspiũ appellant, omne atrox, sæuum, sine portubus, procellis undiq; expositum, ac beluis magis quàm cætera refertum: &*

ideo minus nauigabile. Ad introëuntium dexterã Scythæ Nomades freti littoribus insident. Intus sunt ad Caspium, sinum Caspij, & Amazones, sed quas Sauromatidas appellant: ad Hyrcanum Albani, & Moschi, & Hyrcani: in Scythico Amardi, & Pæsici, etiam ad fretũ Derbices. Multi in eo sinu magni, paruiq; amnes fluunt: sed qui famam habent, ex Ceraunijs montibus uno alueo descendit, duobus exit in Caspium Aráxes, Tauri latere demissus, quoad campos Armeniæ secat, labitur placidus & silens, neq; in utram partem eat, quanquam intuearis, manifestum: cùm in asperiora deuenit, hinc atq; illinc rupibus pressus, & quanto angustior, tãto magis pernix, frãgit se subinde ad opposita cautiũ. Atq; ob id ingenti cũ murmure, sonansq; deuoluitur adeò citus, ut quà ex præcipiti casurus est, in subiectam non declinet statim undam, sed ultrà quàm canalem habet, euehat; plus iugeris spatio sublimis, & aquis pendentibus semetipsum sine alueo ferens: deinde ubi incuruus, arcuatoq; amne descendit, fit tranquillus, iterumq; per campos tacitus, & uix fluens in id littus elabitur. Cyrus & Cãbyses ex radicibus Coraxici montis uicinis editi, & in diuersa abeunt: pérque Iberas, & Hyrcanos diu & multum distantibus alueis defluunt: pòst non longè à mari eodem lacu accepti, in Hyrcanum sinum uno ore perueniunt. Iaxartes & Oxos per deserta Scythiæ ex Sogdianorũ regionibus in Scythicũ exeũt: ille suo fonte grandis, hic incursu aliorũ grandior, & aliquandiu ad occasum ab oriente currens, iuxta Dahas primùm inflectitur; cursúque ad septentrionẽ conuerso, inter Amardos &

ibi de[illegible] flumin[illegible] uocatu[illegible]

dos & Pæsicas os aperit. Syluæ, alia quoque dira animalia, uerùm & Tigres ferunt, utique Hyrcaniæ sæuum ferarum genus, & usque eò pernix, ut illis longe quoque progressum equitem consequi, nec tantū semel, sed aliquoties etiam cursu unde cœperit subinde repetito, solitū & facile sit. Causa ex eo est, quòd ubi ille interceptos earū catulos citus cœpit auehere, rabiem appropinquantium frustraturus, astu unum de pluribus omittit, hæ proiectum accipiunt, & ad cubilia sua referunt, rursúmque & sæpius remeant, atque idē efficiunt, donec ad frequentiora, quàm adire audeāt, profugus raptor euadat. Vltra Caspiū sinū quidnā esset, ambiguū aliquādiu fuit: idemne oceanus, an tellus infesta frigoribus sine ambitu, ac sine fine proiecta. Sed præter Physicos, Homerumq; qui uniuersum orbē mari circunfusum esse dixerunt, Cornelius Nepos, ut recentior authoritate, sic certior tradit: teste autē rei Q. Metellū Celerē adijcit, eumq; ita retulisse commemorat: Cùm Gallijs proconsul preesset, Indos quosdā à rege Sueuorū dono sibi datos: unde in eas terras deuenissent requirēdo, cognosse ui tempestatū ex Indicis æquoribus abreptos, emensosq; quæ intererant, tandē in Germaniæ littora exijsse. Restat ergo pelagus, sed reliqua lateris eiusdem assiduo gelu durantur, & ideo deserta sunt.

ANNOT. IN CAP. V.

INde) ex Sarmatia, quæ Scythas attingit.

Sub ipso syderum cardine) tempore Melæ regionem Hyperboream putabant ultimam uersus oceanum esse: inde nobis tradidit Mela rationem illam dierum astronomicam, quæ reuera falsa est in regione Hyperborica: quanquam ita sit in

ipso

ipso cardine mundi, quem Mela & ueteres alij in ipsis Hyper boreis collocauere.

Mare Caspium ut angusto) diximus hoc non posse fieri, & antiquitatem hallucinatam fuisse.

Scythæ Nomades) nunc Tartari sunt, cõfines Sauromatis.

Caspij & Amazones) Amazones prope magnos Bulgaros. nam alij sunt in Ponto.

Moschi) aliud genus Moschouitarum.

HISPANIAE ET SEPTENTRIONIS INSVLAE. CAP. VI.

IS oris, quas angulo Bæticæ hucusque perstrinximus, multæ ignobiles insulæ & sine nominibus etiam adiacent: sed earũ quas præterire non libeat, Gades fretũ attingit, eáque à continẽti angusto spatio, & ueluti flumine abscissa, quâ terris propior est, penè rectam ripam agit: quâ oceanum spectat, duobus promontorijs euecta in altum, medium littus abducit, & fert in altero cornu eiusdem nominis urbẽ opulentam: in altero templum Aegyptij Herculis, cõditoribus, religione, uetustate, opibus illustre, Tyrij cõdidere: cur sanctũ sit, ossa eius ibi sita efficiunt: annorũ queis manet numerus, ab Iliaca *tẽpestate principia sunt, opes tẽpus aluit.* In *Lusitania* Erythia, *quam Geryone habitatam accepimus, aliæq; sine certis nominibus. adeò agri fertiles, ut cũ semel sata frumenta sint, subinde recidiuis seminibus segetem nouantibus, septem minimum, interim plures etiam messes ferant.* In *Celticis aliquot sunt, quas quia plumbo abundant, uno omnes nomine Caßiterides appellant.* Sena *in* Britannico *mari Osismicis aduersa littoribus,* Gallici *numinis oraculo insignis est, cuius antistites perpetua uir*

ginitate sanctæ, numero nouem esse traduntur, Gallicenas uocant, putantq; ingenijs singularibus præditas, maria ac uentos concitare carminibus, seq; in quæ uelint animalia uertere, sanare quæ apud alios insanabilia sunt, scire uentura & prædicare, sed non nisi dedita nauigantibus, & in id tantùm ut se consulerent profectis. Britannia qualis sit, qualesq; progeneret, mox certiora et magis explorata dicentur. Quippe tam diu clausam aperit ecce principũ maximus, nec indomitarũ modò ante se, uerùm ignotarum quoque gentium uictor, qui propriarum rerum fidem ut bello affectauit, ita triumpho declaraturus portat. Cæterùm ut adhuc habuimus, inter septentrionem occidentémque profecta, grandi angulo Rheni ostia prospicit, deinde obliqua retrò latera abstrahit, altero Galliã, altero Germaniam spectans, tum rursus perpetuo margine directi littoris ab tergore abducta, iterum se in diuersos angulos cuneat triquetra, & Siciliæ maximè similis, plana, ingens, fœcunda, uerùm ijs quæ pecora quàm homines benignius alant. Fert nemora, saltus, ac prægrãdia flumina alternis motibus modò in pelagus, modò retrò fluentia, & quædã gemmas margaritásque generãtia. Fert populos regésque populorum, sed sunt inculti omnes, atque ut longius à continenti absunt, ita aliarũ opum ignari magis, tantùm pecore ac finibus dites, incertũ ob decorem, an quid aliud ultro corpora infecti. Causas autẽ & bella cõtrahunt, ac sic frequenter inuicem infestant, maximè imperitandi cupidine, studioq; ea prolatandi, quæ possident. Dimicant nõ equitatu modò, aut pedite, uerũ & bigis & curribus,

curribus, Gallicè armati, Couinos uocant, quorum falcatis axibus utuntur. Super Britanniam Iuuerna est, penè par spatio, sed utrinque æqualis, tractu littorum oblonga, cœli ad maturanda semina iniqui, uerùm adeò luxuriosa herbis non lætis modò, sed etiam dulcibus, ut se exigua parte diei pecora impleant, & nisi pabulo prohibeantur, diutius pasta dissiliant. Cultores eius incõditi sunt, & omniũ uirtutum ignari, magis quàm aliæ gentes, aliquatenus tamen gnari, pietatis admodùm expertes. Triginta sunt Orchades angustis inter se diductæ spatijs. Septem Hemodes contra Germaniam proiectæ in illo sinu, quẽ Codanum diximus. Ex ijs Codanonia, quam adhuc Teutoni tenent, ut magnitudine alias, ita fœcunditate antestat. Quæ Sarmatis aduersa sunt, ob alternos accessus recursusq; pelagi, & quòd spatia queis distant, modò operiuntur undis, modò nuda sunt, aliàs insulæ uidentur, aliàs una & continẽs terra. In his esse Oonas, qui ouis auiũ palustriũ & auenis tantũ aluntur: esse equinis pedibus Hippopodas, & Satmalos quibus magnæ aures, & ad ambiendũ corpus omne patulæ, nudis alioqui pro ueste sint, præterquàm quòd fabulis traditur authores etiã quos sequi nõ pigeat, inuenio. Thule Belgarũ littori opposita est, Graijs & nostris celebrata carminibus. In ea quòd sol lõge occasurus exurgit, breues utiq; noctes sũt, sed per hyemẽ sicut alibi obscuræ, æstate lucidæ, quòd per id tẽpus iã se altius euehẽs, quanq̃ ipse nõ cernatur, uicino tamẽ splẽdore proxima illustrat: per solstitiũ uerò nullæ, quòd tũ iam manifestior nõ fulgorem modo, sed sui quoque partẽ maximam ostẽtat. Talga

in Caspio mari sine cultu fertilis, omni fruge ac fructibus abundans: sed uicini populi quæ gignuntur attingere nefas, & pro sacrilegio habent, dijs parata existimantes, disq; seruanda. Aliquot & illis oris, quas desertas diximus, æquè desertæ adiacent, quas sine proprijs nominibus Scythicas uocant. Ab ijs in Eoum recursus inflectitur, inq; orã terræ spectantis orientem pertinet. Hæc à Scythico promõtorio apposita, primùm omnis ob niues est inuia: deinde ob immanitatẽ habitantium inculta. Scythæ sunt Androphagi, & Sagæ, distincti regione, quia feris scatet, inhabitabili. Vasta deinde iterum loca belluæ infestant, usque ad montem mari imminentem, nomine Thabin. Longè ab eo Taurus attollitur. Seres intersunt, genus plenum iustitiæ ex commercio, quod rebus in solitudine relictis, absens peragit.

ANNOT. IN CAP. VI.

GAdes) nunc Caliz.
Vrbem opulentam) Gadiram.
Erythia) nunc Berlingas.
Britannia) nunc Anglia, comprehendit & Scotiam.
Principum maximus) Claudius Cæsar.
Iuuerna) nunc Izlanth.
Orchades) sunt enim regis Scotiæ.
Codanonia) nunc Selandia: Ptolemæus uocat Scandiam.
Sarmatis) Polonis.
Per hyemem obscuræ) nam in hyeme est nox maxima.
Aestate lucidæ) lucida nox dicitur in æstate, quia ferè nulla est nox, quando sol est in primo puncto Cancri, uixq; durat momentum.
Scythæ) quos Tartaros dicimus.

INDIA. CAP. VII.

OTISSIMA India non Eoo tantùm appofita pelago, fed & ei quod ad meridiem fpectans Indicum diximus, & hinc Tauri iugis, ab occidente indefinita, tantum fpatium littoris occupat, quantum per fexaginta dies noctesq; uelificantibus curfus eft: ita multum à noftris abducta regionibus, ut in aliqua parte eius neuter feptentrio appareat, aliterq; quàm in alijs oris, umbræ rerũ ad meridiẽ iaceant. Cæterùm fertilis, & uario genere hominum, aliorumq; animalium fcatet. Alit formicas non minores maximis canibus, quas more Gryphorum aurum penitus egeftum cum fumma pernicie attingentiũ cuftodire commemorant. Immanes & ferpentes aliqui, ut Elephantes morfu atq; ambitu corporis afficiant. Tam pinguis alicubi, & tam feracis foli, ut in ea mella frondibus defluant, lanas fyluæ ferant, arundinum fiffa internodia ueluti nauitas binos, & quædam ternos etiam uehant. Cultorum habitus moresq; difsimiles. Lino alij ueftiuntur, aut lanis, quas diximus, alij ferarum auiumq; pellibus, pars nudi agunt, pars tantùm obfcœna uelati, alij humiles, paruiq;, alij ita proceri & corpore ingentes, ut Elephantis etiam, & ibi maximis, ficut nos equis, facilè atq; habiliter utantur. Quidam nullum animal occidere, nulla carne uefci optimũ exiftimant. Quofdam tantùm pifces alunt. Quidam proximos parentesq; priufquam annis aut ægritudine in maciem eant, uelut hoftias cædunt: cæforumq; uifceribus epulari fas & maximè pium eft. At ubi fenectus aut morbus inceſsit, procul à cæ

teris abeunt, mortemq; in solitudine nihil anxij expectãt: prudentiores eis quibus ars, studiumq; sapientiæ cõtingit, non expectant eã, sed ingerendo semet ignibus, læti & cũ gloria accersunt. Vrbium quas incolunt (sunt autẽ plurimæ) Nysa est clarissima & maxima. Montiũ Meros Ioui sacer, famã hinc præcipuã habent, quòd in illa genitũ, in huius specu Liberũ arbitrantur esse nutritũ: unde Græcis autoribus, ut fœmori Iouis insutũ dicerent, aut materia ingessit, aut error. Oras tenent ab Indo ad Gangem Palibotri, à Gange ad Iolida Nysij, ubi magis quàm ubi habitetur, exæstuat: atræ gentes, & quodãmodò Aethiopes. Ab Iolide ad Cudũ recta sunt littora, timidiq; populi, & marinis opibus affatim dites. Tamos promontoriũ est quod Taurus attollit, collis, alterius partis angulus, initiumq; lateris ad meridiẽ uersi. Ganges & Indus amnes, ille multis fontibus in Hæmodo Indiæ monte cõceptus, simul unũ alueũ fecit, fit omnium maximus, & alicubi latius, quã angustissimè fluit, decẽ milia passuũ patens, in septẽ oras dispergitur. Indus ex mõte Paropamiso exortus, te alia quidem flumina admittit: sed clarissima Cophen, Acesinẽ, Hydaspen, conceptamq; pluribus alueis undã lato spatio trahit. Hinc pene Gangẽ magnitudine exæquat. Pòst ubi aliquot sæpe magnis flexibus cingit iugũ, ingẽs iterũ, rectus, solidusq; descendit, donec ad læuã dextramq; se diducens, duobus ostijs longè distantibus exeat. Ad Tamũ insula est Chryse, ad Gangem Argyre. altera aurei soli (ita ueteres tradidere) altera argentei, atque ita, ut maximè uidetur, aut ex re nomẽ, aut ex uocabulo ficta fabula est. Taprobane, aut

ne, aut grandis admodũ insula, aut prima pars orbis alterius Hipparcho *dicitur, sed quia habitatur, nec quisquam circũ eã esse traditur, prope uerũ est. Contrà inde illa ostia sunt, quæ uocãt* Solis, *adeò inhabitabilia, ut ingreßos uis circũfusi aëris exanimet confestim: & inter ipsa ostia rara tenet regio ob æstus intolerabiles, alicubi cultorib⁹ egẽs. Inde ad principia* Rubri *maris pertinẽt inuia, atque deserta humus, & cineri magis fit quàm pulueri similis.* Ideoq; *per eã rara, & non grãdia flumina emanant, quorum* Tuberonẽ *&* Arusacẽ, *notißima accepimus,* Rubrũ *mare* Græci, *siue quia ei⁹ coloris est, siue quia ibi* Erythras *regnauit,* ἐρυθρὰν θάλασσαν *appellãt, procellosum, asperum, profundũ, & magnorũ animaliũ magis quàm cætera capax, primò recedẽteis oras æqualiter impellit: et ut nõ intret interius, aliquãtũ patẽs sinus erat. Sed quas ripas inflexerat, bis irrumpit, duosq; iterum sinus aperit:* Persicus *uocatur dictis regionibus propior,* Arabicus *ulterior.*

ANNOT. IN CAP. VII.

EOo) Orientali.
Neuter Septentrio) nauigantes oppositum dixere.
Nysa) celebrata ob Dionysium, siue Liberũ, ibi nutritum.

SINVS PERSICVS. CAP. VIII.

PERSICVS, *quà mare accipit, utrinq; rectis lateribus grande ostiũ quasi ceruice cõplectitur: deinde terris in omnẽ partẽ uastè, & æqua portione cedentibus, magno littorum orbe pelagus incingens, reddit formam capitis humani.* Arabici, *& os arctius, & latitudo minor est, maior aliquanto receßus, & multo magis longa latera.*

Init penitus introrsusq; dum Aegyptum penè, & montẽ Arabiæ Casium attingit, quodam fastigio, minus ac minus latus, & quo magis penetrat angustior. Ab ijs quæ diximus ad sinum Persicum, nisi ubi Chelonophagi morantur, deserta sunt. In ipso Carmani nauigantium dextera positi, sine ueste ac fruge, sine pecore, ac sedibus, piscium cute se uelant, carne uescuntur, præter capita toti corpore hirsuti. Interiora Gedrosi, dehinc Persæ habitant. Cethis per Carmanios: suprà Andanis, & Corios effluũt. In parte quæ pelagi ostio aduersa est, Babyloniorum fines Chaldæorúmque sunt, & duo clari amnes, Tygris Persidi propior, ulterior Euphrates. Tygris ut natus est, ita descendens usque ad littora permeat: Euphrates immani ore aperto, non exit tantùm unde oritur, sed & uastè quoque decidit, nec secat continuo agros, sed latè diffusus in stagna, diúque sedentibus aquis, & sine alueo patulis piger, pòst ubi marginem rupit, uerè fluuius est, acceptisque ripis celer & fremens, per Armenios & Cappadocas occidentem petit, ni Taurus obstet, in nostra maria uenturus. Inde ad meridiem auertitur, & primùm Cyros, tum Arabas ingressus, non perdurat in pelagus, uerùm ingens modò & nauigabilis, inde tenuis riuus despectus emoritur, & nusquam manifesto exitu effluit ut alij amnes, sed deficit. Alterum latus ambit plaga, quæ inter utrunque pelagus excurrit. Arabia dicitur cognomen Eudæmon, angusta, uerùm cinnamomi & thuris, aliorúmque odorũ maximè ferax. Maiorem Sabæi tenent, partem ostio proximam & Carmanis: contrariam partem Macæ, quæ inter

ostia

ostia ostenditur, syluæ cautesq; exasperant: aliquot sunt in medio insulæ sitæ, Ogyris, quòd in ea Erythræ regis monumentum est, magis clara, quàm cæteræ.

ANNOT. IN CAP. VIII.

GEdrosi & Persæ) hæc sunt Soph■ : & hæ regiones uocantur Turquestam.

SINVS ARABICVS. CAP. IX.

LTERVM sinum undiq; Arabes incingunt: ab ea parte quæ introëuntibus dextera est: urbes sunt Carræ, & Arabia, & Gandamus. In altera ab intimo angulo prima Beronice inter Heroopoliticum, & Scrobilũ. Deinde inter promontoria Moronenon, & Colaca, Philoteris, & Ptolemais. Vltrà Arsinoë, & alia Beronice. Tum sylua quæ hebenũ, odoresq; generat, & manu factus amnis. Ideoq; referendus quòd ex Nili alueo Diorige abductus extra sinum uerũ inflexus, & non rubri maris pars, bestijs infesta, ideoq; deserta est: partem Candæi habitant, hi quos ex facto, quia serpentibus uescũtur, Ophiophagos uocãt. Fuere interius Pygmæi, minutũ genus, & quod pro satis frugibus contra Grues dimicãdo defecit: sũt multa uolucrũ, multa serpẽtũ genera. De serpẽtibus memorãdi maximè, quos paruos ad modũ, & ueneni præsẽtis certo anni tẽpore ex limo cõcretarũ paludũ emergere, in magno examine uolantes Aegyptũ tẽdere, atq; in ipso introitu finium ab auibus, quas Ibidas appellãt, aduerso agmine excipi, pugnaq; cõfici traditũ est. De uolucribus præcipuè referẽda Phœnix, sẽper unica, non enim coitu concipitur, partúue generatur: sed ubi

quingētorū annorū æuo perpetua durauit, super exaggeratā uarijs odoribus struē sibi ipsa incubat, soluiturq́; deinde putrescētiū mēbrorū tabe concrescēs, ipsa se cōcipit, atq; ex se rursus renascitur: cū adoleuit, ossa pristini corporis inclusa myrrha Aegyptū exportat, atq; in urbē, quā Solis appellant, fragrantibus nardo bustis inferens, memorando funere consecrat. Ipsum promontorium quo id mare clauditur, à Ceraunijs saltibus inuium est.

ANNOT. IN CAP. IX.

CApat nonū nihil habet, nisi Solis urbē, quā Heliopolin alij uocarūt, iuxta sinum Arabicū, ad quā uenere filij Israël.

AETHIOPIA. CAP. X.

ETHIOPES *ultrà sedēt, Meroēn habēt terrā, quā Nilus primo ambitu amplexus insulam facit: pars quia uitæ spatiū dimidio ferè quàm nos longius agunt, Macrobij: pars quia ex Aegypto aduenere, dicti Automolæ, pulchri forma, æqui corporis, parūq; uenerationes, uelut optimarū alūni uirtutū. In illis mos est, cui potißimū pareāt, specie ac uirib⁹ legere. Apud hos plus auri, q̄ Persis est, ideo qd' min⁹ est, pretiosius cēsent. Aere exornātur, auro uincula sontiū fabricant. Est locus apparatis epulis sēper refertus, & quia ut libet uesci uolentibus licet,* ἡλίου τράπεζαν *appellant, & quæ paßim apposita sunt, affirmāt innasci subinde diuinitus. Est lacus quo perfusa corpora quasi uncta pernitēt, bibitur idē, adeò est liquidus, & ad sustinenda quæ inci dunt, aut immittūtur infirmus, ut folia etiā proximis decisa frondibus, non innatantia ferat, sed peßū & penitus acci*

cipiat. Sũt & sæuißimæ feræ omni colore uarij Lycaones, & quales accepimus Sphingas. Sunt miræ aues cornutæ Tragopomones, & equinis aurib⁹ Pegasi. Cæterũ oras ad Eurũ sequẽtibus nihil memorabile occurrit, uasta omnia, uastis præcisa mõtibus, ripæ potius sunt, q̃ littora. Inde ingens & sine cultoribus tractus: dubiũ aliquandiu fuit, esséтne ultrà pelagus: caperétne terra circuitũ, an exhausta fructu sine fine Africa se extẽderet: uerùm & si Hãno Carthaginẽsis exploratũ mißus à suis, cùm per oceani ostia exisset, magnã partẽ eius circumuectus, non se mari, sed commeatu defecisse memoratũ retulerat: & Eudoxus quidã auorũ nostrorũ temporibus cùm Lathyrũ regẽ Alexãdriæ profugeret, Arabico sinu egressus, per hoc pelagus (ut Nepos affirmat) Gades usq; puectus est, ideo eius oræ nota sũt aliqua. Sũt autẽ trãs ea quæ modo deserta diximus, muti populi, & quibus p eloquio nut⁹ est, alij sine sono linguæ, alij sine linguis, alij labris etiã cohærẽtibus, nisi q sub naribus etiã fistula est, per quã bibere auẽt. Sed cũ incesßit libido uescẽdi, grana singula frugũ paßim nascẽtiũ absorbere dicuntur. Sunt quibus ante aduẽtũ Eudoxi adeò ignotus ignis fuit, adeoq; usus mirũ in modũ placuit, ut amplecti etiã flammas, & ardentia sinu abdere, donec noceret, maximè libuerit. Super eos grandis littoris flexus grandẽ insulã includit, in qua tantùm fœminas eße narrãt, toto corpore hirsutas, & sine coitu mariũ sua spõte fœcũdas, adeò asperis efferisq; moribus, ut quædã cõtineri ne reluctentur uix uinculis poßint. hoc Hãno retulit, & quia detracta occisis coria ptulerat, fides habita est. Vltra hũc sinũ mõs altus

tus(ut Græci uocant) θεῶν ὄχημα perpetuis ignibus flagrat: ultra montẽ uiret collis longo tractu longis littoribus ob ductus, unde uisuntur patentes magis campi, quàm ut prospici poßint, Panum, Satyrorúmque: hinc opinio ea fidem cepit, quòd cùm in his nihil culti sit, nullæ habitantiũ sedes, nulla uestigia, solitudo in diem uasta, & silentium uastius, nocte crebri ignes micant, & ueluti castra latè iacentia ostenduntur. Crepant cymbala & tympana, audiunturq; tibiæ sonantes maius humanis. Tunc rursus Aethiopes, nec tam dites, ut hi quos diximus, nec ita corporibus similes, sed minores incultiq; sunt, & nomine Hesperio. In horũ finibus fons est, quẽ Nili esse aliqua parte credibile est, Nuchul ab incolis dicitur: & uideri potest non alio nomine appellari, sed à Barbaro ore corruptius: alit & flumen, & minora quidẽ, eiusdẽ tamen generis animalia gignens: alijs omnibus in oceanũ uergentibus, solus in mediam regionem ad orientem abit, & quónam exeat, incertum est. Inde colligitur Nilũ hoc fonte conceptum, actumq; aliquandiu per inuia, & ideo ignotum, iterum se ubi ad Eoa processerit, ostendere. Cæterùm spatio quo absconditur effici, ut hic aliò cedere, ille aliunde uideatur exurgere. Catoblepas non grandis fera, uerùm graue & pergrande caput ægrè sustinens, atq; ob id in terrã plurimum ore cõuersa, apud hos gignitur, ob uim singularẽ magis etiã referẽda, quòd cũ impetu morsuq; nihil unquã sæuiat, oculos eius uidisse mortiferũ. Cõtra eosdẽ sunt insulæ Gorgones, domus, ut aiunt, aliquãdo Gorgonum. Ipsæ terræ promontorio, cui ἑσπέρου κέρας nomen est, finiuntur.

Anno

ANNOT. IN CAP. X.

PRimo ambitu) nam alios facit Nilus in Tachempſô, Elephantide, & Delta.

ἡλίου τράπεζαν) Solis menſam.

Dubium aliquando fuit) nunc tota illa regio eſt explorata.

θεῶν ὄχημα) deorum uehiculum.

In horum finibus fons eſt) ut in fine Aethiopũ occidẽtaliũ.

Fons) nunc palus Nigra, & fluuius inde procedens Niger fluuius à Luſitanis dictus: hunc eũdem fontem nos in charta noſtra Aphricana Nili fontem fecimus, ſequuti non modò Melam, ſed eos qui noſtro ſeculo regionem illam uiderunt. Luſitani primi ex noſtris per fluuium Aſenagam, & fluuium Gambre uecti, illuc uenerunt, & cùm ſciſcitarentur ex eis qui ad mercatum Hodeni uenirent de progreſſu fluuij, reſponderunt Arabes, hunc eundem Nilum eſſe.

Actum aliquandiu per inuia) à Garamantibus, uſque ad montes Lunæ.

Vbi ad Eoa) id eſt, ad montes Lunæ, uerſus orientem.

ἑσπέρου κέρας) id eſt, Heſperi cornu.

ATLANTICI MARIS INSVLAE, ET TERMINVS. CAP. XI.

INDE incipit frons illa, quæ in occidentem uergens mari Atlantico abluitur. Prima eius Aethiopes tenent. Media nulli. nam aut exuſta ſunt, aut harenis obducta, aut infeſta ſerpentibus. Exuſtis inſulæ appoſitæ ſunt, quas Heſperidas tenuiſſe memoratur. In harenis mons eſt, ſatis de ſe conſurgens, uerùm inciſis undique rupibus præceps, inuius, & quo magis ſurgit exilior, qui quòd altius quàm conſpici poteſt, uſque in nubila erigitur, cœlum & ſydera nõ tangere modò uertice, ſed ſuſtinere quoq; dictus eſt. Cõtrà Fortunatæ inſulæ, abũdãt ſua ſpõte genitis,

& ſub

& subinde alijs super alijs innascentibus nihil solicitos alunt, beatius quàm aliæ urbes excultæ. Vna singulari duorum fontium ingenio maximè insignis, alterum qui gustauere risu soluuntur in mortem. ita affectis remedium est, ex altero bibere. Ab eo tractu quem feræ infestant, proximi sunt Himantopodes, inflexi lentis cruribus, quos serpere magis quàm ingredi referunt. Deinde Pharusij, aliquando tendente ad Hesperidas Hercule dites, nunc inculti, & nisi quòd pecore aluntur, admodum inopes. Hinc iam lætiores agri, amœniq; saltus. Terotæ, & Berini ebore abundant. Nigritarum, Getulorumq; paßim uagantium ne littora quidem infœcunda sunt purpura, et murice efficacißimis ad tingendum, & ubiq; quæ tinxere clarißima. Reliqua est ora Mauritaniæ exterior, & in finē sui fastigiantis se Africæ nouißimus angulus, iisdē opibus, sed minus diues. Cæterùm solo etiā ditior, & adeo fertilis etiam, ut frugum genera non cùm serantur modò benignissimè procreet, sed quædam profundat etiam nata. Hîc Antæus regnasse dicitur, & signū quod fabulæ clarum prorsus ostenditur, collis modicus resupini hominis imagine iacentis, illius, ut incolæ ferūt, tumulus: unde ubi aliqua pars eruta est, solent imbres spargi, & donec effossa repleantur, eueniunt. Hominum pars syluas frequentant, minus quàm quos modo diximus uagi: pars in urbibus habitant, quarum ut inter paruas opulentißimæ habentur, procul à mari Gildano, Dulbritania. Propius autem Sala, & Lyxo flumini Iunxo proxima. Vltrà est Colonia, & fluuius Gna: & unde initium fecimus Ampelusia, in nostrum iam

fretum

fretum uergens promontorium, operis huius atq; Atlantici littoris terminus.

ANNOT. IN CAP. XI.

INde) id est, à capite quod Verde Lusitani uocant.

Frons) Aphricæ usq; ad Ampelusiã, id est, caput Canteri.

Aethiopes) pars regni Nigritarum.

In harenis mons est) Atlantem intelligit, dictus uulgo Maiuste.

Fortunatæ) nunc dictæ Canariæ.

Pharusij) nunc Asenagi.

Nigritarum) Lata est regio Nigritarum: à fluuio Asenaga usq; ad Aequinoctialem, totum illum tractum posside͞t. ab occidente terminantur ostio Asenagæ fluuij. à meridie parte oceani, quæ est inter ostium Asenagæ usq; ad caput Sancti Ioannis. ab oriẽte tractu fluuij Nigri à Garamãtibus usq; ad Aequinoctialem. à septentrione eiusdẽ fluuij tractu à Nigra palude usq; ad uallem Garamanticam, ut ex nostra charta Aphricana facile cuiuis manifestum erit. Hæc regio nunc diuisa est in regnum Mellis, & regnũ Guineæ: pars fertilis, ea uidelicet, quæ est à fluuio Asenaga usq; ad caput Manti: sed ab hoc capite usque ad caput Sancti Ioannis arida & sterilis.

Mauritaniæ) exterioris, quæ olim dicta est Tingitana, nunc diuisa in prouinciam Tanger, regnum Fez, & prouinciã Marruecos: quanquam sunt, qui addant prouinciam Asaphi, ubi est Asamor.

Procul à mari) constat nunc Babam, hoc est, Fez esse mediterraneam & opulentissimam. Hæc & alia quorum meminit Pomponius, in charta nostra Aphricana aperta sunt: ad quam mittimus Geographiæ studiosum.

De annotationibus nostris hactenus.

EIVS

EIVSDEM OLIVARII DEFI-*nitiones aliquot Geographicæ.*

Vrbs & oppidum ædificia continent. Ciuitas uerò ciues. Fluuius, quòd fluat. } ex Nonio Marcello.

Amnis, quòd ambiendo fluat. ex Varrone.

Fretum angustum, est mare inter duas terras.

Isthmos, arcta terra inter duo maria.

Promontorium, à prominendo pars montis, quæ mari prominet.

Chersonesus lingua communi, & Cherronesus lingua Laconica, terra est ferè insula, Latini uocant peninsulam.

Insula, est terra aquis circundata.

Continens, terra est alteri ita continua, ut inde absq; marina nauigatione omnes tres partes terræ peragrare possimus.

Sinus, metaphoricôs dicitur à sinu corporis, quæ pars est inter pectus, & complexum brachiorum: hinc quia littora curua complectuntur maria, uocantur sinus.

Lacus, est qui perpetuam habet aquam.

Stagnũ, quod tẽporariã, hoc est hyeme collectã ex pluuia.

Palus, est aqua nimis profunda, & latissimè diffusa.

Regio prouincia dicitur, quæ quoniam à regibus regebatur, dicta est regio.

Mons, pars terræ alta & eminens.

Ramentum, montis mons est, ex alio ortus monte.

Portus, à portando, locus iuxta mare conclusus, quo importantur merces, & exportantur, ubi naues tutò hyemare possunt: & hoc differt ab statione, in qua ad tẽpus solùm breue.

Apertum mare, uulgo Playa dicitur, quòd nullum habeat secessum tutum à tempestate.

Pons, in portu molle dicitur.

Vicus, pars est urbis, siue quæ aliquando fuit pars urbis.

Villa, domus est rusticana.

Pagus, plures domus rusticanæ cõiũctæ, nõ clausę mœnib⁹.

Castellum, domus rusticanæ clausæ mœnibus.

FINIS.

P. I. OLIVARIUS GEOGRAPHIAE STUDIOSO.

QUISQUIS es, qui has nostras annotatiunculas legeris, sic habeto, me tantùm curasse, ut Mela nusquam nō mendosus, prodiret castigatior: deinde ut ueteribus nominibus noua redderē. alterum præstitimus, iudicio eruditißimorū uirorū, & in primis Gulielmi Budæi: alterū, quod difficile uisum fuit, cū ob mutata oppida & deleta, tū etiam ob frequentes inundationes, reddidimus quanta potuimus diligentia. Nam Vadianus, uir omniū iudicio eruditißimus, præter ea quæ ex uarijs autoribus citat (unde facilè colligere poßis, hominē multæ fuisse lectionis) raro adducit, quo uel locòs deprauatos emendet, uel desideratos restituat, contentus illa doctißima ostentatione: quanquàm iis, quæ ad historiam spectant, non minùs ualuerit ille, quam digreßionibus prolixißimis & molestißimis. Sed ne aliquis putet me id dixisse, ut officerē nomini Vadianico, sciat me in plerisq; lectorē ad Vadianū mittere, ut apud eūdē latißimè colligat, uel historiam, uel fabulam. Cæterùm quod attinet ad locos difficiles, quos Vadianus uel negligit, uel subticet, illud magnis sudoribus effecimus, ut eßent uel omnibus clariores: quod an præstiterimus, aliorū Geographorum sit iudicium, quorum censuram libenter subituri sumus, modò id fecerit in publicum commodum, cui perpetuò studemus. Vale.

INDEX TRIVM LIBRORVM POMPONII MELAE
Cosmographi, de Situ orbis.

A

Aenos

Baleares

Cicy

Hyppis

Numana

Pha

Saia

Thiſ

V

FINIS.

[illegible]

Amazones Caspiani Scythæ

Pharmacotophi
Dahæ Bomarci
Massagetæ ocani candari, camari.
Parthi. Hyrcani. Margiani. Bactri. Sogdiani. Sacæ. Seres.

Pari...
[illegible]nia. Susa. Persis. Carmania. Gedrosia. Aria. Ariane.

India:

miuri
guen

colorchecker CLASSIC

calibrite